

Det norske Arbeiderparti

— DET FORENEDE ARBEIDERPARTI —

Samlings- kongressen

I OSLO 30 OG 31 JANUAR 1927

Protokoll over forhandlingene

OSLO 1927

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

DET NORSKE ARBEIDERPARTI

— DET FORENEDE ARBEIDERPARTI —

SAMLINGS-KONGRESSEN

I OSLO 30 OG 31 JANUAR 1927

PROTOKOLL OVER FORHANDLINGENE

OSLO 1927

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Register.

	Side.
Dagsorden for samlingskongressen	4
Innbydelsen til kongressen	5
Representasjonsregler	8
<i>Kongressen.</i>	
Åpning og konstituering	9
Klassesamlingen:	
Det prinsipielle program	39
Partiets lover	54
Partiets antimilitære arbeide	74
Partiets forhold til fagorganisasjonen	74
Organiseringen av skog-, landarbeidere og bønder	75
Partiets arbeide for kooperasjonen	77
Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene	78
Kvinneorganisasjonen	83
Barnelagsarbeidet	85
Ungdomsorganisasjonen (Herunder idrettsarbeidet)	85
Sammenslutningen lokalt	89
Avisspørsmålene	89
Valgene	90
Den økonomiske krise og arbeidsløsheten	96
Tid og sted for neste landsmøte	105
Kongressens avslutning	105
<i>Kvinnenes samlingskongress</i>	111

Dagsorden for samlingskongressen.

1. *Kongressens åpning og konstituering.*
 - a) Fullmaktenes godkjennelse.
 - b) Vedtagelse av forretningsorden.
 - c) Valg av ordstyrere, sekretærer og komitéer.
 2. *Klassesamlingen.*
 - a) Prinsipielt program.
 - b) Partiets lover.
 - c) Partiets antimilitære arbeide.
 - d) Partiets forhold til fagorganisasjonen.
 - e) Organisering av skog-, landarbeidere og bønder.
 - f) Partiets arbeide for kooperasjonen.
 - g) Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene.
 - h) Kvinneorganisasjonen.
 - i) Barnelagsarbeidet.
 - j) Ungdomsorganisasjonen.
 3. *Den økonomiske krise og arbeidsløsheten.*
 4. *Valg.*
 5. *Sted for neste landsmøte.*
-

Innbydelsen til kongressen.

Felleskomitéen som består av representanter for Det norske Arbeiderparti, Norges socialdemokratiske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisasjons sekretariat, har i en rekke møter drøftet det prinsipielle, praktiske og organisatoriske grunnlag for et politisk forenet arbeiderparti i Norge.

I komitéen er der opnådd enighet om at den politiske arbeidersamling må skje på følgende grunnlag:

Samlingen skjer i et parti, uten organiserte fraksjoner.

Det av komitéen utarbeidede utkast til prinsipielt program forelleges samlingskongressen til behandling og vedtagelse som program for det forenede parti.

Partiet stiller sig utenfor Internasjonale og Informasjonsbyrået, men arbeider for internasjonal samling på klassekampens grunn.

Samlingsgrunnlaget og en rekke forslag av organisatorisk og praktisk art, utkast til lover m. v. for det forenede parti er forelagt de to partiers landsstyres, som har gitt samlingsgrunnlaget sin tilslutning. De to partiers landsmøter er innkalt til avholdelse i Oslo 28—29 januar 1927.

Felleskomitéen innbyr på vegne av Det norske Arbeiderparti, Norges socialdemokratiske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisasjons sekretariat politiske foreninger og fagforeninger som godtar det av komitéen tilveiebragte prinsipielle og organisatoriske grunnlag og som forplikter sig lojalt å bøie sig for samlingskongressens avgjørelse, til å la sig representere på samlingskongressen efter de regler for representasjon m. v. som komitéen har utformet. Samlingskongressen skal holdes i kommunelokalet i Oslo søndag 30 januar og følgende dager til behandling av den dagsorden som er opsatt, og til vedtagelse av lover, program m. v. for Det norske Arbeiderparti — det forenede arbeiderparti.

Det er overflødig å gå nærmere inn på, hvordan den politiske splittelse i tre arbeiderpartier har virket svekkende på arbeiderklassens po-

litiske og økonomiske stilling. I et lite land som Norge er en slik splitelse av arbeiderklassens krefter i det lange løp helt uholdbar.

I de siste 5—6 år er den økonomiske og sociale nød vokset sterkt både blandt lønnsarbeiderne, jordbrukerne og fiskerne. Samtidig er borgerklassens politikk stadig blitt mer utfordrende og reaksjonær. Den politiske og økonomiske situasjon fremtvinger derfor nu en samling av alle byggende krefter innen arbeiderbevegelsen. Et mektig politisk arbeiderparti må reises omfattende de brede masser av de klassebevisste lønnsarbeidere, småbønder, jord- og skogbruksarbeidere og fiskere. Bare ved å reise en omfattende sterk politisk organisasjon som intimt samarbeider med arbeidernes faglige og økonomiske organisasjoner, kan der skapes en makt som kan holde de reaksjonære krefter stangen, som kan føre en effektiv klassekamp og som kan utføre praktisk arbeide til gagn for hele det arbeidende folk.

Det norske Arbeiderparti — det forenede parti — må bygge på et bredt grunnlag omfattende alle de arbeiderelementer som vil delta positivt i kampen for en socialistisk samfundsordning. Medlemmenes vilje må være partiets lov. Fri, kameratslig meningsutveksling må være tillatt uten at der dannes organiserte fraksjoner og med respekt og lojalitet for de organisasjonsmessig trufne avgjørelser.

Det forenede arbeiderparti må av all kraft ta sig av det indre, byggende organisasjonsarbeide. Arbeiderpressen må konsolideres og styrkes på hvert sted. Studiearbeidet blandt ungdommen og skolevirksomheten må fremmes i nært samarbeide med fagorganisasjonen og med partiets ungdoms- og kvinneorganisasjoner. Det politiske og økonomiske organisasjonsarbeide blandt landarbeidere, skogsarbeidere og fiskere må utvikles av all kraft. Det indre, byggende organisasjonsarbeide må ha til hensikt å skape den sterkest mulige organisasjon, som kan føre en effektiv kamp utad mot borgerklassen, og som på en positiv måte kan fremme og vareta hele arbeiderklassens interesser.

Ved et tillitsfullt, lojalt samarbeide innenfor et arbeiderparti vil det være mulighet for å erobre det overveiende flertall av det arbeidende folk for organisasjonen, for klassekampens, for socialismens idé og derved bane veien for arbeiderklassens erobring av makten, for oppbygning av en socialistisk samfundsordning.

I tiden inntil samlingskongressen må organisasjonsarbeidet holdes oppe og alle krefter settes inn for å styrke de bestående faglige og politiske organisasjoner, hverve nye medlemmer og fremme solidaritetens vekst. Den alvorlige situasjon som de faglig organiserte arbeidere vil komme op i ved nyttårstider, gjør dette til en bydende nødvendighet.

Vi appellerer inntrengende til alle klassebevisste arbeidere, småbønder, landarbeidere, skogarbeidere og fiskere, til alle som vil delta aktivt og positivt på det arbeidende folks side i klassekampen, om å legge gammel strid og bitterhet til side. En mektig forening må skapes av alle åndens og håndens arbeidere, et tillitsfullt, lojalt og solidarisk samarbeide må finne sted innenfor en samlet politisk arbeiderorganisasjon i nøie samarbeide med arbeidernes økonomiske organisasjoner.

På dette grunnlag vender vi oss til alle politiske og faglige foreninger med anmodning om snarest å ta samlingsspørsmålet op til behandling og velge representanter til samlingskongressen. Nu er situasjonen lagt til rette for at alle som vil kan bli med i arbeidet for å forene og utvikle arbeiderklassens kraft, styrke dens organisasjon og solidaritet, dyktiggjøre den til nye fremskritt.

Arbeidere, klassefeller! Frem for et samlet arbeiderparti. Frem til et byggende arbeide, til nye kamper.

Oslo, i felleskomiteen, 14 december 1926.

For Det Norske Arbeiderparti.

Arntsen *Edv. Bult* *Martin Trammal* *Alfred Madson*

For Norges Socialdemokratiske Arbeiderparti.

Magnus Nilsen *Olav Skeriff*
Hans Amundsen *Jom. Bergmann*

For Arbeidernes Faglige landsorganisasjons sekretariat.

Haarwood *Olesen* *Johs. H. P. Nygaard* *Rich. Hansen*
Feigen

Representasjonsregler.

Til samlingskongressen har ethvert byparti og herredsparti som er tilsluttet enten Det norske Arbeiderparti eller Norges soc. dem. Arbeiderparti, rett til å sende 1 representant for hvert påbegynt 100 medlemmer. I herreder hvor herredspartier ikke er dannet, men hvor der er flere partiforeninger eller lag, velger disse i fellesskap representanter etter samme regel. Er der i en by eller i et herred bare en forening betraktes denne som by- eller herredsparti.

Fagforeninger og politiske foreninger utenfor de to partier som i beslutningsform godkjenner det av felleskomitéen utarbeidede prinsipielle og organisatoriske grunnlag og som forplikter sig til lojalt å bøie sig for samlingskongressens avgjørelse, har adgang til å sende representanter til samlingskongressen. Dette kan skje enten ved at foreningene melder sig inn i et av de to partier eller ved at de melder sig direkte som medlem i det sammensluttede parti. Innmeldelsen skjer i siste tilfelle direkte til den av de to partier og Landsorganisasjonens sekretariat valgte felleskomité.

Samtidig med innmeldelsen må foreningene erlegge kontingenten for 1. kvartal 1927, 50 øre for mannlige og 25 øre for kvinnelige medlemmer.

Er der flere foreninger i samme kommune som tilmelder sig det forenede parti, velger disse tilsammen representanter til samlingskongressen etter samme regel som for partiene bestemt — 1 representant for hvert påbegynt 100 medlemmer.

Fullmaktene innsendes til, og eventuelle tvister forelegges felleskomitéen til avgjørelse.

Kongressens åpning og konstituering.

Efter forutgående ekstraordinære landsmøter av *Det norske Arbeiderparti* og *Norges socialdemokratiske Arbeiderparti* og på grunnlag av den utsendte innbydelse fra *felleskomitéen* av de to arbeiderpartier og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon trådte samlingskongressen sammen søndag 30 januar kl. 11 formiddag i Kommunelokalet, Oslo.

Efter at «Internasjonalen» var sunget unisont, sang Fagforeningenes Sangforening vakkert og stemningsfullt endel kjente sanger, hvorefter Det norske Arbeiderpartis formann, *Oscar Torp*, på felleskomitéens vegne hilste kongressen velkommen. Han uttalte:

Kamerater!

På vegne av felleskomitéen nedsatt av centralstyret for Det norske Arbeiderparti og Norges socialdemokratiske Arbeiderparti og sekretariatet for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon tillater jeg mig å ønske representanter og gjester velkommen til de *norske arbeideres samlingskongress*.

I en stund som denne er det unødvendig for mig å understreke den historiske betydning av denne kongress. Alle har sikkert følelsen av at vi står foran fullbyrdelsen av en av de gledeligste begivenheter i norsk arbeiderbevegelse på mange år, og utover det hele land sitter titusen og atter titusen av arbeidsfolk og ser hen til denne kongress med de største forventninger. Industriarbeiderne i våre byer som i årevis har vært knuget av arbeidsledighetens forbannelse, småbønderne i våre bygder og skogsarbeiderne fra de store skoger, som kanskje ennu hårdere har fått føle kapitalismens hensynsløse brutalitet, fiskerne langs vår lange og barske kyst, tjenestemenn og funksjonærer — alle ser de med glade forventninger hen til den politiske klassesamling som det er opgaven for oss å gjennomføre på denne kongress.

Den makt som arbeidernes politiske organisasjon skulde være, har i de siste 6 år vært lammet av indre stridigheter, av fraksjonskamper og sprenninger, av mistillit og kjevl, av mangel på solidaritet og kameratskap blandt dem som skulde være de beste. Mens de store arbeidermasser har stått som stumme og uforstående tilskuere, har de mest aktive, de mest interesserte ligget i en mer eller mindre hensiktsløs strid — ikke om de praktiske opgaver for arbeiderklassens kamp, ikke om sakene slik som de melder sig fra dag til dag, men om teorier og læresetninger, om organisasjonssystemer og teser. I lengden kunde dette

ikke gå. Arbeiderklassens politiske interesser blev forsømt, og fagbevægelsen led ubotelig skade. Reaksjonen fikk et spillerum så fritt at den blev frekkere og frekkere, og sund som den norske arbeiderklasse er, vokset der frem av dens egne rekker et krav på samling som blev sterkere og sterkere efterhvert som splittelsens følger blev mer og mer åpenbare.

Den strid vi har hatt og de splittelser som fulgte i dens spor, var ikke tilfeldige foreteelser. De kom efter krigen også i de fleste andre land. Og den gang kunde de tilsynelatende ha sin forklaring. I etterkrigens første år var samfundsforholdene i oppløsning, de politiske forhold flytende, begrepene var uklare, og arbeiderklassen var på offensiven. Men kanskje det nettop var mangelen på samhold og enhet som gjorde at utviklingen tok et annet forløp enn de fleste av oss hadde ventet. Den sterke og umiddelbare beundring for den russiske revolusjon som grep de norske arbeidere, er sikkert forklaringen til at striden hos oss antok så vidt store dimensjoner; det var grunnfestede klasseinstinkter som bestemte de norske arbeideres holdning den gang. Det er de samme sterke, proletariske klasseinstinkter som har gjort klassesamlingen så vidt fullstendig allerede idag.

Kamerater!

Det har ingen interesse og vil ikke tjene noget å snakke om den strid som var. Men vi skal ikke glemme den erfaring den har gitt oss, og at viktigere enn alle teorier, viktigere enn læresetninger og dogmer, er *organisasjonens enhet*. Den er forutsetningen for den makt proletariatet trenger i sin daglige kamp, og fremfor alt kampen om samfundsmakten. Og så sant det er arbeiderklassens interesser vi vil vareta, så sant vi mener noe med at arbeiderne som mål for all sin samfundsmessige optreden må sette erobringen av samfundsmakten, så sant vi er de som vi gir oss ut for, så må vi ville enheten. Ikke enighet. Det kan vi sikkert ikke opnå i alle spørsmål, enighet om mål og midler, enighet om tros- og læresetninger. Men en kameratslig uenighet innen enhetens ramme vil være en kilde til fremdrift og oppgang. En organisatorisk uenighet, et særskilt parti for hver læresetning, vil hindre oss fra ethvert fremskritt. Det er denne erkjennelse som ligger til grunn for denne kongress, det er den som muliggjør klassesamling i Norge, og det er sikkert også gjennom den, at veien går til enhet internasjonalt og nasjonalt. Men vi må heller ikke glemme at forutsetningen for organisatorisk enhet er solidaritet, gjensidig tillit, kameratslighet og samarbeide. Vi skal ikke lukke øinene for at det som er hendt, har preget hver enkelt av oss, der er sår, dype sår som må læges, og vi vil ha mange vanskeligheter å overvinne for å komme tilbake til det gamle, gode gjensidighetsforhold. Så sterkt jeg kan, appellerer jeg derfor ved kongressens åpning til hver enkelt av dere: Legg godviljen til, gjør hver deres beste for å skape den ånd, den stemning, som vår sammenslutning må hvile på, hvis den skal bli holdbar.

Der er allerede gjort anslag mot den. Som den første sak vi må ta stilling til kommer et fordekt angrep på vår klassesamling. Det blir sikkert ikke det siste. La oss behandle også den sak som kamerater,

klassefeller, som av egen vilje og overbevisning er kommet hit for å skape et grunnlag for fortsatt kamp.

Kamerater! Samfundsforholdene i vårt lille og fattige land er slik idag, at folkets store flertall lider den bitre nød. Arbeidsledigheten suger kraften av vår prektige industriarbeiderstand, bønder og fiskere lever under usle forhold. Kapitalistklassen er overmodig i sine angrep på fagorganisasjonen, og i landets politiske liv hersker en åndsformørket og uteskende reaksjon. Samlingskongressen må sette en stopper for denne utvikling, den må betegne et vendepunkt i vårt politiske liv. Ikke bare arbeiderklassen, men hele det norske folk venter på en makt som kan opta en virkelig kamp mot reaksjonen i vårt land. Ikke bare de 75 000 medlemmer som dere representerer, men flertallet av vårt folk ser i denne kongress utgangspunktet for en ny opmarsj for folkestyre og folkelykke. I år er det 40 år siden arbeiderne la grunnstenen for en politisk bevegelse i dette land. Mangt og meget har hendt i disse år, ofte har det vel for de eldre sett ut som om vi begynte på nytt og bare gikk i ring. Men bedre løfte kan vi sikkert ikke gi hverandre enn å love å fortsette det verk som blev påbegynt i 1887, love å fortsette og ikke gi oss før arbeiderklassen har makten i dette land!

Talen blev mottatt med stormende bifall.

Formannen meddelte at som gjester var innbudt veteranene *Christian Holtermann Knudsen, Carl Jeppesen, Dines Jensen* og *O. G. Gjølsteen*. Han hilste dem alle velkommen — med en takk for trofast arbeide som var utført gjennom årene.

Ved siden av disse var efter innbydelse møtt gjester fra 23 forbund tilsluttet Landsorganisasjonen, samt de to partiets stortingsgrupper, stortingsmennene Sverre Støstad og Fr. Monsen og representanter for Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat, Socialdemokratisk Kvinneforbund, Venstre kommunistisk Ungdomsfylking og Norges socialistiske Ungdomsforbund. Han ønsket samtlige vel møtt til kongressen.

Formannen for Norges socialdemokratiske Arbeiderparti, *Magnus Nilssen*, tok derefter ordet og uttalte:

Jeg hilser denne store, mektige kongress, som manifesterer arbeiderklassens politiske samling i vårt land.

Norges socialdemokratiske Arbeiderparti har igår enstemmig besluttet foreningen mellom oss og vårt gamle parti. (Sterkt bifall.) Vi har gjort det i den sikre forvisning, at arbeiderklassens og småkårsfolkets interesser *krever* dette. Vi har gjort det også fordi det er lyktes oss å finne et programmessig og prinsipielt grunnlag, som vi alle atter kan samles om.

Forholdene arter sig slik, at det kreves i denne tid av arbeiderklassen et alvorlig og intenst arbeide for å bekjempe reaksjonen og for å skaffe klassen øket makt, slik at vi kan rykke et skritt videre frem og komme sluttmålet nærmere, som er å avskaffe utbytningen menneskene imellem. Det kreves av alle oss som *vil* socialismen, at vi med alvor

søker å finne et grunnlag for et positivt, et praktisk byggende arbeide i arbeiderklassens tjeneste.

Vi møter overgrep og hensynsløshet på alle kanter. Makthaverne har innstillet sin politikk på å tvinge det arbeidende folk til å betale for de mange misgrep, de mange svindlerier og for all den økonomiske ulykke som de siste år har skyllet inn over vårt land. Reaksjonen brer sig uhyggelig og hensynsløst, politisk og socialt.

Felleskomitéen har gjort sitt arbeide; foreningene tilhørende de to partier og fagforeningene i stort antall har gitt arbeidet sin tilslutning, og partienes landsmøter har sluttet op om det grunnlag som er lagt for den politiske klasseamling. Nu er det *samlingskongressen* som i siste instans skal ta avgjørelsen. Jeg tviler ikke om at vi alle er kommet til stede for å gi uttrykk for det samme, for den sterke, mektige trang som er hos oss alle for i fellesskap å ta det løft som skal tas.

Dette er en historisk stund, en gledelig, en fortrøstningsfull stund for alle oss som har vært med i disse årene. Store forhåpninger stilles til oss. La oss vise at det gode kameratskap, solidaritetens ånd skal vigse vårt arbeide. La oss vise dette rundt omkring, i vår presse, i våre foreninger og all vår virksomhet — vise at nu skal solidaritetens, kameratskapets ånd herske blandt oss alle, slik at vi kan få en taktfast, sikker og stø opmarsj til fremme av arbeiderklassens og småkårsfolkets interesser i vårt land! (Kraftig bifall.)

Landsorganisasjonens formann, *Halvard Olsen* uttalte derpå:

Klassefeller! Må jeg få lov til på vegne av sekretariatet for Landsorganisasjonen og de 23 forbund som deltar her, å overbringe kongressen de fagorganiserte arbeideres hilsen!

Som det er sagt av formannen, Oscar Torp i hans åpningstale, har den norske arbeiderklasse i de siste årene hatt en vanskelig og hård tid. Den økonomiske depresjon har rammet arbeiderklassen i en utstrekning som vi aldri før har oplevet, først og fremst ved en omfattende og langvarig arbeidsledighet. Arbeidsgiverne på sin side har søkt å *utnytte* denne situasjon, hvor organisasjonen og den enkelte arbeider er blitt økonomisk uttappet og gjenstand for de største påkjenninger, til nye angrep på arbeidernes levestandard, deres lønns- og arbeidsvilkår. Vi har måttet føre den hårdeste kamp til forsvar så vel overfor Arbeidsgiverforeningen som overfor de som idag styrer land og rike — de borgerlige makthavere i vårt land, som har svoret sig sammen for ved nye tvangsbestemmelser å søke å stenge for organisasjonens handle- og aksjonsfrihet.

Jeg minner om storstreiken i 1921 og den langvarige kamp i 1923—24, hvor praktisk talt hele fagorganisasjonen var engagert — den mest omfattende kamp som, relativt sett, er ført av nogen fagorganisasjon i verden. Vi har klart å slå oss igjennom og *tilbakevise* de angrep som har vært rettet mot oss. Men det har også kostet meget.

Ved siden av arbeidsledigheten og de kamper som har måttet føres, har vi hatt en indre strid som følge av den politiske deling innen arbeiderklassen. Denne strid har i sine virkninger i høi grad hemmet fagorganisasjonen og dens vekst. Heldigvis kan vi idag øine muligheten for å

komme *bort fra* den innbyrdes, oprivende strid som har svekket oss i vår kamp. Det er ingen som hilser dette med større glede enn *fagorganisasjonen*, som derfor også har bidratt sitt til å få den politiske arbeidersamling i stand. Og den samling som har arbeidet sig frem, vil nu få sin fullbyrdelse. Vi ser i den en ny dags morgenrøde, en dag med *nytt håp* og *ny tro* for de norske arbeidere i deres kamp!

Halvard Olsens tale blev hilst med sterkt bifall fra den veldige forsamling.

Gjestenes hilsen.

O. G. Gjøsteen: Jeg vil få si en hjertelig takk for innbydelsen på de innbudtes og egne vegne. Det er med de varmeste ønsker for kongressens resultater og med de største forhåpninger at vi ser hen til virkeliggjørelsen av *Karl Marx' ord*: Arbeidere, foren dere! Arbeidernes politiske samling i Norge begynte med dannelsen av Arbeiderpartiet i 1887 — for firti år siden. Hvad var det man den gang samlet sig om? Det var kampen for *borgerretten* i samfundet. Nu står det til den arbeidende klasse å *benytte* denne rett og samle sig om sin egen politikk. Når jeg ser på den store forsamling her og tenker på våre små forsamlinger i gamle dager, da er det ikke tvil om at der er vekst, og at *Karl Marx' ord* blir sanne. Det som nu hender, er det gledeligste jeg har sett. Jeg bringer de gamles hjertelige takk og deres beste ønsker, idet vi uttaler forvisningen om at når arbeidernes organisasjoner fremmer sin *egen* politikk og setter alle krefter inn på den, da må reaksjonen vike. All lykke til. (Bifall.)

Torp: En hjertelig takk til alle — til Jeppesen, Gjøsteen, Dines Jensen og Knudsen. Dessverre kan *Holtermann Knudsen* ikke være blandt oss idag. Han har sendt kongressen et brev, hvori han skriver:

Idet jeg takker for innbydelsen til samlingskongressen idag og imorgen, må jeg dessverre meddele, at jeg fremdeles på grunn av sykdom er hindret fra å nyte den store glede, som det vilde være for mig å overvære de formelle forhandlinger til klassesamlingens fullbyrdelse.

Det er mitt håp og min tro, at den samling, som nu fullbyrdes, vil gjøre de forenede arbeiderpartier til den maktfaktor, som — omfattende også småbønder, fiskere og lønnstagere for øvrig — vil være til hell for samfundet, til lykke for befolkningen.

Med broderhilsen eders meget forbundne

Chr. H. Knudsen.

Jeg vil foreslå at kongressen sender *Christian Holtermann Knudsen* sin hilsen ved et telegram. (Sterkt håndklapp.)

Telegrammer til åpningen.

Videre er — uttalte formannen — innløpet følgende telegrammer:

Vi hilser samlingskongressen i håp om at dere kamerater påny kan bli enig om den gamle og for vår bevegelse grunnleggende parole: Ar-

beidere, forener eder! Vi håper at enheten og samholdet vil være det bærende prinsipp i de forhandlinger som dere fører.

Narvik Arbeiderpartis Kvinneforening.

Ålen herredsstyre hilser tiltaket.

Kirkbak. Sundt.

Enige kan seiren vinnes for rettferds sak.

Solidarisk hilsen

Ludv. Hansen, Ålesund.

Kongressens konstituering.

Dagsordenen.

Torp refererte den opsatte dagsorden. Han foreslo på vegne av felleskomitéen, at punktene a og c — under konstitueringen — byttet plass, slik at fullmaktene blev optatt efter at valgene var foretatt.

Dagsordenen blev med denne forandring enstemmig vedtatt.

Der er — fortsatte han — kommet en del henvendelser til kongressen om saker som ønskes behandlet. Det har ikke vært tid til å drøfte dem i felleskomitéen, men vi vil forelegge de saker som vi mener bør komme op til behandling.

Forretningsordenen er den samme som tidligere har vært benyttet på landsmøtene. Hvis ingen bemerkning fremkommer, anser vi den for godkjent. —

Forretningsordenen blev enstemmig vedtatt.

Valg av ordstyrere.

Overensstemmende med felleskomitéens innstilling valgtes enstemmig som ordstyrere: *Halvard Olsen*, Oslo, *Ingvald Rastad*, Oslo, *Johan Nygaardsvold*, Sør-Trøndelag, og *A. Buen*, Trondhjem.

Sekretærer.

Til sekretærer valgtes, likeledes enstemmig: *Mons Lid*, Bergen, *Ingvald Jaklin*, Troms, *Petrine Stafseth*, Ålesund, og *Arthur Olsen*, Fredrikstad.

Til *reisefordelingskomité* valgtes *L. Torgeirson*, Rogaland, *Per G. H. Dahlstrøm*, Oslo, og *Sven Rød*, Oslo.

Halvard Olsen inntok dirigentplassen. Han oplyste at møtet vilde måtte slutte et kvarter på 1 imiddags for at deltagerne i kongressen kunde få anledning til å slutte sig til den *demonstrasjon* som Oslo Arbeiderparti og Oslo og Omegns faglige Samorganisasjon arrangerte i anledning av klassesamlingen. Forhandlingene vilde derefter bli gjenoptatt kl. 4. Han foreslo på dirigentenes vegne at man fortsatte utover kvelden til kl. 10, med en times pause imellem.

Forslaget blev vedtatt.

Fullmaktene.

Fra felleskomitéen forelå følgende innstilling, som blev referert:

Felleskomitéen holdt møte den 29 januar til gjennomgåelse av fullmaktene for samlingskongressen.

Der forelå i alt fullmakter fra 883 representanter: Fra Det norske Arbeiderparti 461 representanter, fra Norges socialdemokratiske Arbeiderparti 175 representanter og fra fagforeninger som ikke tidligere har stått tilsluttet noget av de to partier, 247 representanter.

Disse fullmakter representerer i alt 76 000 medlemmer. Samtlige disse fullmakter er gjennomgått og funnet i orden.

Fullmakt fra Odda Arbeiderforening som har tiltrådt samlingsgrunnlaget, men bemerker at representantene er valgt med fritt mandat, foreslåes godkjent.

Fullmakt fra Cellulosearbeidernes Forening. Fredrikshald, som ikke har innsendt kontingent, foreslåes godkjent, idet man går ut fra at forholdet blir ordnet på kongressen.

På samme premisser foreslåes godkjent fullmakt fra Hurdal Arbeiderforening.

I henhold hertil fremlegger felleskomitéen følgende innstilling:

Samlingskongressen som består av 883 representanter for 76 000 politisk og faglig organiserte arbeidere, uttaler: Samlingskongressen er innkalt av felleskomitéen på vegne av Det norske Arbeiderparti, Norges socialdemokratiske Arbeiderparti og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Kongressen er det konstituerende landsmøte for Det norske Arbeiderparti — Det forenede Arbeiderparti — og skal behandle og vedta program, lover m. v. for dette parti.

Som representanter til dette konstituerende landsmøte kan bare anerkjennes representanter for organisasjoner som tilslutter sig det forenede parti.

Under henvisning hertil innstiller felleskomitéen at samlingskongressen fatter følgende *beslutning*:

1. Fullmaktene for de på fortegnelsen opførte representanter som er gjennomgått av felleskomitéen og funnet i orden, *godkjennes*.
2. Fullmaktene fra foreninger valgt på «fritt grunnlag» godkjennes ikke. —

I forbindelse hermed blev det av ordstyreren referert følgende innkomne henvendelse til kongressen:

Undertegnede medlemmer av en deputasjon valgt av 400 representanter på fritt grunnlag vil herved anmode om at der gis adgang for denne deputasjon til å fremlegge den opfatning som de 400 representerer, før kongressen tar stilling til spørsmålet om mandatenes godkjennelse.

Vi håper at kongressens deltagere vil finne det rimelig at en deputasjon utpekt av representanter for en betydelig del av arbeiderklassens organisasjoner

rundt om i det hele land får anledning til å fremlegge sitt syn på de spørsmål som samlingskongressen er innkalt for å behandle.

Som representanter for de 400 mandater på fritt grunnlag appellerer vi til kongressen ikke å utdype kløften innen arbeiderklassen, men muliggjøre at der blir en forståelse som kan forene alle arbeiderorganisasjoner i kamp på den ytre front.

Deputasjonen anmoder herved om å få rett til å redegjøre på kongressen for de 400 arbeiderrepresentanters opfatning.

Elias Volan. Knut Alsgaard. Gudrun Størksen. Ole Andersen Visty.

Gulbrand Grønberg. Olaf Kregnes. H. Hellebø.

Ordstyreren: Jeg vil foreslå, før saken optas til debatt, at deputasjonen gis adgang til ved sin ordfører å redegjøre for sitt syn, og at taletiden begrenses til 15 minutter. Nogen diskusjon med deputasjonen kan kongressen ikke innlate sig på.

Vi behandler først *punkt 1 i felleskomitéens innstilling om fullmaktene*. — Ingen bemerkning er fremkommet, og dirigenten anser dette punkt for vedtatt.

Punkt 2 får da utstå til deputasjonen kommer.

Kongressens representanter.

Følgende representanter var fremmødt:

Østfold fylke.

Det norske Arbeiderpartis avdelinger:	<i>Idd Arbeiderparti:</i>
<i>Torsnes Arbeiderparti:</i>	Henry Nohr.
C. Stenbak.	<i>Asak Arbeiderparti:</i>
Henry Hansen.	Hjalmar Jahren.
<i>Skjeberg Arbeiderparti:</i>	<i>Fredrikstad Arbeiderparti:</i>
Karl Hamang.	Arnfinn Vik.
<i>Eidsberg Arbeiderparti:</i>	<i>Moss Arbeiderparti:</i>
Sigurd Høgaas.	Jørgen Jakobsen.
<i>Tune Arbeiderparti:</i>	Nils Gjerseth.
Magnus Johansen.	<i>Spydeberg Arbeiderparti:</i>
<i>Øymark Arbeiderparti:</i>	Emille Ganes.
Kr. Hattestad.	<i>Glemmen Arbeiderparti:</i>
<i>Askim Arbeiderparti:</i>	Nils Vik.
Gustav Haangmann.	<i>Jeløy Arbeiderparti:</i>
Aksel M. Olsen.	Harald Larsen.
<i>Borge Arbeiderparti:</i>	<i>Sarpsborg Arbeiderparti:</i>
Einar Simensen.	Jørgen Pladsen.
	Alfred Trønsdal.
	Karl Onsager.

Mysen Arbeiderparti:

T. K. Hilton.

Haldens Arbeiderparti:

Jørgen Hustad.

Hobøl Arbeiderparti:

Kr. Sandaker.

Rygge Arbeiderparti:

Oskar Kallum.

Hvaler Arbeiderparti:

Olaf Nilssen.

Norges socialdemokratiske Arbeiderpartis avdelinger:*Aremark soc.dem. Arbeiderparti:*

Frithjof Aasgaard.

Berg soc.dem. Arbeiderparti:

Joh. Thøger Lie.

Borge soc.dem. Arbeiderparti:

Johs. Bergersen.

Hilmar Hansen.

Fredrikshald soc.dem. Arbeiderparti:

Johan Kristoffersen.

Abraham Aakre.

Fredrikstad soc.dem. Arbeiderparti:

Haakon Karlsen.

Joh. L. Johannessen.

Ludvig Larsen.

Glemmen soc.dem. Arbeiderparti:

Sverre Enevold.

Lars Larsen.

Hvaler soc.dem. Arbeiderparti:

Otto Augustin.

H. Borgen.

Idd soc.dem. Arbeiderparti:

Karl Land.

Gunnar Kristiansen.

Jeløy soc.dem. Arbeiderparti:

Magnus Jansen.

Moss soc.dem. Arbeiderparti:

Arne Magnussen.

Mysen soc.dem. Arbeiderparti:

Aug. Iversen.

Rakkestad soc.dem. Arbeiderparti:

Kr. Engedahl.

Rolvøy soc.dem. Arbeiderparti:

Olaf Kristiansen.

Rødnes soc.dem. Arbeiderparti:

Otto Aas.

Råde soc.dem. Arbeiderparti:

Hans Ellefsen.

Sarpsborg soc.dem. Arbeiderparti:

Ludvig Hansen.

Ludvig Enge.

Chr. Haslie.

Skiptvet soc.dem. Arbeiderparti:

S. Oland.

Skjeberg soc.dem. Arbeiderparti:

Thor Larsen.

Torsnes soc.dem. Arbeiderparti:

Karl Lande.

Tune soc.dem. Arbeiderparti:

Sven J. Dalen.

Øimark soc.dem. Arbeiderparti:

Eugen Aronsen.

Direkte tilmeldte foreninger:*Klinkernes Forening, Fredrikstad:*

Birger Hansen.

Johan Olsen.

Papirarbeidernes Forening, avd. 15, Fredrikshald:

Simen Jensen.

Toralf Rosenberg.

Ankers Papirarbeiderforening, Fredrikshald:

Hans Eriksen.

Smedenens Forening, avd. 22, Fredrikstad:

Johan Andreassen.

Konfeksjonsarb.s Forening, Moss:

Inga Olsen.

Moss Jern- og Metallarb.forening:

Søren Olsen.

Thoralf Hansen.

Moss Bryggearbeiderforening:

Josef Lidschi.

Moss Skofabrikkarbeiderforening:

K. Hauge.

Greaker Arbeiderforening:

Karl H. Karlsen.

Hans Ahlsen.

Hans Kristiansen.

Edv. Stenklev.

Avd. 31 av Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Sarpsborg:

Andreas Torp.

Vask- og Rengjøringskv. Forening, Sarpsborg:

Josefine Ahlgren.

Vask- og Rengjøringskv. Forening, Fredrikstad:

Johanne Pedersen.

Glommens Arbeiderforening, avd. 94 av N. P. F., Askim:

Oscar Lauritsen.

Trerenseriarb.s Forening, Sarpsborg:

Trygve Hansen.

Norvald Nilsen.

Bjarne Hansen.

Cellulosearb.s Forening, avd. 58 av

N. P. F., Fredrikshald:

Ole Olsen.

Johan Andersen.

Cellulosearb.s Forening, avd. 28 av

N. P. F., Sarpsborg:

Johan Andersen.

Johan Akselsen.

Martin Olsen.

Glemmen Forening:

Karl Andreassen.

Oskar Henriksen.

Maskinarb.s Forening, Fredrikstad:

Johannes Larsen.

Listeby Fagforening, avd. 9:

Hjalmar Andreassen.

Henrik Jamissen.

Johan A. Olsen.

Porcelensarb.s Forening, Fredrikstad:

Per Jonasson.

Akershus fylke.**D. N. A. avdelinger:***Akers Arbeiderparti:*

Oscar Torp.

Alfred Madsen.

Trygve Lie.

Jens Teigen.

O. Midtrød.

O. R. Evensen.

Henry Thomassen.

Valdemar Nielsen.

Ole Henriksen.

Karl Andersen.

Birger Aamodt.

Peder Løwe.

Petter B. Martinsen.

Bærum Arbeiderparti:

C. Johnsen.

Ole H. Tokerud.

Arnlaug Steinhamar.

A. Tørnblom.

Asker Arbeiderparti:

Einar Hornsrud.

Oppgård Arbeiderparti:

O. Olufsen.

Nesodden Arbeiderparti:

Andreas Opsahl.

Kråkstad Arbeiderparti:

Karl Aurud.

Vestby Arbeiderparti:

Thorvald Thorstensen.

Lørenskog Arbeiderparti:

Ingvald Nilsen.

Paul Kjellerup.

Skedsmo Arbeiderparti:

L. A. Smeby.

Jonathan Larsen.

Nittedal Arbeiderparti:

Øivind Haugerud.

Lillestrøm Arbeiderparti:

K. M. Nordanger.
 Wilhelm Berntsen.
 Egil Helgaker.

Ullensaker Arbeiderparti:

Gunnar Lund.

Eidsvoll Arbeiderparti:

Joh. Bratvold.
 Ingvald Isaksen.

Hurdal Arbeiderparti:

Emil Kabberud.

Enebak Arbeiderparti:

Johan Larsen.

Akrene Arbeiderparti:

Laurits Didriksen.

Nes Arbeiderparti:

Daniel Vikin.
 Johan Engh.

Urskog Arbeiderparti:

C. A. Sauge.

Hemnes Arbeiderparti:

Kr. Nordli.

Nordre Høland Arbeiderparti:

John A. Hansen.

N. S. A. avdelinger:*Ås soc.-dem. Arbeiderforening:*

Aksel Eriksen.

Akers soc.-dem. Arbeiderparti:

Harald Halvorsen.
 Helga Ramstad.
 Thv. Jacobsen.
 Kristian Ramstad.
 Carl Lundgren.

Asker soc.-dem. Arbeiderparti:

Mathilde Næss.
 Oscar Ihlebæk.

Blaker soc.-dem. Arbeiderparti:

Ludvig Haugli.

Bærum soc.-dem. Arbeiderparti:

O. Holck.
 Erik Sørensen.

Eidsvoll soc.-dem. Arbeiderparti:

Ole Halvorsen.
 Anton Nilssen.

Kråkstad soc.-dem. Arbeiderparti:

Oskar Lunde.

Fett soc.-dem. Arbeiderparti:

Asbjørn Dørumsgaard.

Hurdal soc.-dem. Arbeiderparti:

Arnold Sæther.

Lillestrøm soc.-dem. Arbeiderparti:

C. J. Hansen.
 Karl Pedersen.

Lørenskog soc.-dem. Arbeiderparti:

H. E. Olsen.

Nes soc.-dem. Arbeiderparti:

Erling Olsen.
 O. C. Smidt.

Nittedal soc.-dem. Arbeiderparti:

Olaf Olsen.

Skedsmo soc.-dem. Arbeiderparti:

Olaf Kamphus.

Ullensaker soc.-dem. Arbeiderparti: ..

M. Jul. Halvorsen.
 Hans Nilssen.

Nannestad soc.-dem. Arbeiderparti:

Hjalmar Bergsjø.

Direkte tilmeldte foreninger:*Bryn Tennstikkarb.s Forening:*

Halvdan Falkenberg.

Brekke Bruks Fagforening, Kjelsås:

Julius Larsen.

Ljan Bruks Fagforening, Kolbotn:

Nils Magnussen.

Sandvikas Jern- og Metallarb.forening:

Chr. Christensen.

Lillestrøm Cellulosearb. Forening:

Mentz Braathen.
 Jens Tønderud.

Egebergs Bruks Fagfor., Lillestrøm:

Johan Wivegh.

Kjeller Jern- og Metallarbeiderforening,
Lillestrøm:

R. Hartmann.

Bønsdalens avd. nr. 33 av N. P. F.,
Bøn:

Ole Renholdt.

Ole Vestby.

Ole Heimli.

Lillestrøm og Omegns avd. av Norsk
Baker- og Konditorforbund:

Victor Danielsen.

Øierens Sagbruks Arb. forening, avd. 21:

Martin Hansen.

Nydalens Jern og Metall, avd. 94:

Oskar Danielsen.

Albert Andersen.

Viktor Gustavsen.

Nydalens Tekstilarbeiderforening:

Karl Johansen.

Sigrid Dahl.

Hulda Johnsen.

Oslo.

D. N. A. avdelinger:

Oslo Arbeiderpartis representantskap:

Edv. Bull.

Martin Tranmæl.

Ingvald Rastad.

Einar Gerhardsen.

Helga Karlsen.

Edw. Mørk.

Torbjørn Henriksen.

Sigrid Syvertsen.

Amandus Holte.

O. Ripnes.

Alette Lundeberg.

Johan Schwingel.

Emma Olsen.

Isak Lundsrud.

Eugen Larsen.

Adolf Indrebø.

Carl Søderstrøm.

Thora Pettersen.

Gustaf Johansson.

Thina Thorleifsen.

Norsk Kommuneforbund:

O. M. Ommedal.

Sverre Haug.

Olaf Eriksen.

Johan Berg.

Olaf Vangen.

Johan Larsen.

Johan Jacobsen.

Gunnar Disenaen.

Alb. Schjenken.

Thor Andersen.

Einar Andersen.

Oskar Karlsen.

Chr. Ravnum.

Kr. Kristoffersen.

Marthinius Martinsen.

Oscar Johannessen.

Øistein Trøen.

Kr. Johansen.

Hjalmar Andersen.

Eugen Johannessen.

Johan Olsen.

Johs. Gulbrandsen.

Oscar Hansen.

Harald Pettersen.

Augusta Bech.

Randi Nordli.

Kristian Henriksen.

Adolf Opsahl.

Georg Eriksen.

E. E. Rudlang.

H. Røstad.

Kr. Bjerke.

K. G. Hagen.

E. Nyborg.

Ørnulf Jørgensen.

Kasper Kristiansen.

Jern- og Metallarbeiderforbundet:

Hilmar Nordby.

Aksel Kristensen.

Mikkel Michelsen.

Bertrand Olsen.

Kristian Strøm.

Konrad Johnsen.

Alf Myhrer.

K. G. Skau.
 Josef Larsson.
 Kr. Nilsen.
 Ole Østmoen.
 Einar Aamodt.
 Th. Kihl.
 Dagfinn Davidsen.

Transportarbeiderforbundet:

Petter Andersen.
 Olaf Johansen.
 Petter Johansen.
 Aksel Amundsen.
 H. W. Karlsen.
 Nils Hansen.
 Sigv. Sørensen.
 Olaf Bergh.
 Kristian Johansen.
 Ole Rønning.
 Josef Edvardsen.
 Olaf Hansen.
 Marius Berg.

*Norsk Nærings- og Nydelsesmiddel-
 arbeiderforbund:*

Aron Ask.
 Oskar Lie.
 Marthinius Madsen.
 Ole Johansen.
 Oskar Eriksen.
 Otto Gustavsen.
 Amund Lybek.
 Thv. Halvorsen.
 Aksel Svendsen.
 Eugen Berg.
 Karl Lie.
 Signe Vang.
 Kristian Telle.

Bygningsarbeiderforbundet:

Thor Jørgensen.
 Egil Lund.
 Anders Haakonsen.
 Martin Martinsen.
 Olaf Kopperud.
 Oscar Hansen.
 Hans Fredriksen.
 Bernhard Eriksen.
 Haakon Halvorsen.
 Josef Jensen.

Kristian Ask.
 Angel Solfeld.
 Knut Hørling.

Bokbinderforbundet:

Øistein Martinsen.
 Hjalmar Haraldsen.
 Johan Engstrøm.
 Gudrun Jacobsen.
 Borghild Mikkelsen.
 Ragnhild Arnesen.
 A. Bech.
 S. Mørkhagen.

Skotøiarbeiderforbundet:

Louis Johansen.
 Josef Foyen.
 Ludvig Hagen.
 Ivar Sørum.
 Asbjørn Larsen.
 Anton Andresen.
 T. Berntsen.

Murerforbundet:

Karl Rognstad.
 Robert Andresen.
 Thor Andresen.
 H. Tørnkvist.

Baker- og Konditorforbundet:

H. A. Nilsen.
 Petter Kaldal.
 Adolf Bay.
 Eyvind Christiansen.

Formerforbundet:

Oscar Olsen.
 A. W. Halvorsen.
 Jahrmann Hagen.

Elektrikerforbundet:

Sigurd Nilsen.
 Edmund Eriksen.

Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Olaf Hauger.
 Aksel Syversen.

Kjøttindustriarbeiderforbundet:

Alfred Nilsen.
 Eugen Thoresen.

Arbeidsmannsforbundet:

Julie Engebretsen.
 Kristine Hansen.

Jernbaneforbundet:

Einar Bakke.
Alb. Hansen.
Karl Bergersen.

Skin- og Lærarbeiderforbundet:

Karl Sjøberg.
Karl Strømberg.

*Enkeltstående fagforeninger og Sten-
industriarbeiderforbundet:*

Rudolf Olsen.
Carl Hansen.

Lærarbeidernes Forening:

Harald Amundsen.

Oslo komm. Sykehusfunkt. Forening:

Thorvald Gulbrandsen.

Vaskeriarbeidernes Forening:

Einar O. Knutsen.

Oslo Varmemesterforening:

G. A. Svendsen.

Ungdomslagene:

Hjalmar Dyrendahl.
Per Lie.
Harald Olsen.
Alf Agnor.
B. Flood-Enggebretsen.
Magne Eriksen.

Kvinneforeningene:

Alette Jacobsen.
Hulda Iversen.

*Arbeidersamfundene og enkeltstående
politiske foreninger:*

Oscar Olsen.
Thv. Hilton.

Distriktsforeningene:

Per O Breidahl.
Albert Hansen.

N. S. A. avdelinger:

Per Kviberg.
Sverre Iversen.
Per G. H. Dahlstrøm.

Omar Gjestebø.
Ragnfrid Grue.
Anna Ørbeck.
Karen Blyberg.
Leif Anerud.
Kåre Fostervold.

Direkte tilmeldte foreninger:*Den Typografiske Forening:*

Oscar Syvertsen.
Olav Hindahl.
Alf Wøyen.
Bjarne Jullum.
Karl M. Gulliksen.
Petter Pedersen.
Alfred Løkkeberg.
Hans Krogsrud.
Hans J. Engh.
Erling Anthonsen.
Johs. Hulthin.
Alb. Hultmark.
Eugen Friis.
P. H. Bergheim.
Birger Sønstevold.
Chr. Hansen.
Max Madle.
Asbjørn Gudmundsen.
Sevrin Arnesen.
Nils Hagmann.

*Oslo Sten-, Jord- og Cementarb. For-
ening:*

Karl Kristiansen.
Oskar Johansen.
Gunerius Pedersen.
Svend Røed.
Haldor Fossum.
Johan Eliassen.
Josef Dalskog.
Emanuel Henriksen.
Konrad Karlsen.
Oskar Andresen.

Oslo Børstearbeideres Forening:

Asbj. Holm Eriksen.

Telefontjenestemennenes Foren., Oslo:

G. Larsen Hoff.
Aksel Nilsen.

- Oslo komm. Kinobetjenings Forening:* Carl O. Lunner.
- Platearbeidernes Forening, Oslo:*
Alfred Melgaard.
Hans Petersen.
Eugen Arnesen.
Otto Olsen.
Georg Gulbrandsen.
Oskar Kristiansen.
Viktor Edman.
Magnus Olufsen.
- Oslo Brandtjenestemenns Forening:*
Sigvald Voldsæther.
- Brødkjørrernes Fagforening, Oslo:*
J. Nøklebye.
- Oslo komm. Gartnerforen., avd. 71:*
Oskar Grønli.
- Oslo Høvleriarbeideres Fagforening:*
Johan Nilsen.
Thorbjørn Dahl.
- Oslo Kjele- og Maskinpasserforening:*
Harald Berntsen.
- Oslo Portefølje- og Lærvarcarb. Foren.:*
Trygve Warntsen.
- Vinmonopolets Arbeiderforening:*
Nardus Olsen.
Hans Sørensen.
- Kristiania Cigararbeideres Forening:*
Sigurd Nilsen.
Lars Knudsen.
- Oslo Smørfabriks Arbeiderforening, avd. 1 av N N. N.:*
H. A. Engebretsen.
Arnold Hansen.
- Trikotasjearbeidernes Forening:*
Solveig Gran.
- Oslo Dist. Stasjonspersonales Foren.:*
Nils Sandli.
Gotfr. Bøydler.
Joh. A. Sundhagen.
Otto M. Thoresen.
G. Kristoffersen.
- Oslo Tekstilarbeiderforening:*
Harry Eriksen.
Thv. Hansen.
Fr. Syversen.
Martha Olsen.
Fru Anna Frantsen.
Fru Anna Fløyn.
- Oslo Dist. Linjepersonales Forening:*
C. Jensen.
Hermann Bjørnsgaard.
- Teglverksarbeidernes Forening, Oslo:*
Ernst Dahl.
Chr. Granerud.
Karl Hagen.
- Bygningssnekkernes Forening, Oslo:*
B. Haakestad.
E. Olsen.
- Oslo Møbelindustriarbeiderforening:*
Anders Myhre.
Peder Ødegaard.
Thor Haug.
- Norsk Matros- og Fyrbøterunion, Oslo avdeling:*
J. Didriksen.
Oskar Nilsen.
- Jerndreierens Forening, Oslo:*
David Norén.
Peder Olsen.
Fredrik Karlsen.
Otto H. Berntsen.
Karl Finstad.
William Borgersen.
- Norsk Postforbund, Oslo Krets:*
Petter Vike.
Bjarne Dahlin.
Kr. Myren.
O. Normann Olsen.
- Instrumentmakernes og Elektrikernes Forening:*
Einar Nilsen.
Gunnar Braathen.
Rolf Gerhardsen.
Martin Ranvig.

Agra Arbeiderforening, Oslo:
Erling Widnes.

Den litografiske Forening, Oslo:
Oscar Hansen.
Sverre Johnsen.

Den kemigrafiske Forening, Oslo:
Arthur Lie.

Den komm. Tjenestemannsforening
«Nybrotts»:
O. Strandmoe.

Hedmark fylke.

D. N. A. avdelinger:

Kongsvinger Arbeiderparti:
G. Myhre.

Stange Arbeiderparti:
Petter O. Lilleng.

Tynset Arbeiderparti:
P. Svestad.

Grue Arbeiderparti:
Thv. Refset.

Amot Arbeiderparti:
Bernhart Johansen.

Vinger Arbeiderparti:
Halvdan Tufte.

Nord-Odal Arbeiderparti:
Andreas Sjøli.

Furnes Arbeiderparti:
Julius Nilsen.

Asnes Arbeiderparti:
Brede Husam.

Elverum Arbeiderparti:
Martinius Nordal.

Vang Arbeiderparti:
Arne Juland.

Alvdal Arbeiderparti:
Olav Sæter.

Sør-Odal Arbeiderparti:
Marius Engebretsen.

Løten Arbeiderparti:
Oscar Nilssen.
Eugen Skoglund.

Hamar Arbeiderparti:
Sigurd Pedersen.

Våler Arbeiderparti:
Oliver Hagen.

Vinger og Kongsvinger Arbeiderparti:
Ole Smedstad.

N. S. A. avdelinger:

Asnes soc.-dem. Arbeiderparti:
Aug. Anseth.

Elverum soc.-dem. Arbeiderparti:
E. Augestad.

Direkte tilmeldte foreninger:

Hamar og Omegns Arbeiderlag:
Martin Wold.

Hamar Jern- og Metallarbeiderforening,
avdeling 17:
Kolbjørn Johansen.

Skotøiarbeidernes Forening, Hamar:
Georg Sund.

Hamar typografiske Forening:
Walther Lie.

Hamar Distrikts Lokomotivpusserfor-
ening:
Anton Sund.

Ådals Bruks Formerforening:
Ole J. Olsen.

Moelven avd. nr. 75 av N. P. F.:
Martin Mikkelsen.
Magnus Arntsen.

Brumunddalen Jern- og Metallarbeider-
forening:
Einar Årvold.

Moelv Jern- og Metallarbeiderforening:
Karl Karlsen.

Hamar Formerforening:
Thomas Rynning.

Opland fylke.

D. N. A. avdelinger:

Partiforeninger i Dovre kommune:

Albert Guddal.

Brandbu Arbeiderparti:

Thv. Ulsnæs.

Gjøvik Arbeiderparti:

Nils Ødegaard.

O. Kynsveen.

Vardal Arbeiderparti:

E. Fjorvang.

Jevnaker Arbeiderparti:

Emil Bakken.

Johs. Bøe.

Gudbrandsdalens Kretsparti:

Elise Pedersen.

Edvin Endresen.

Lars Moen.

Jul Pettersen.

N. S. A. avdelinger:

Gjøvik Arbeiderparti:

B. Somdalen.

Lillehammer Arbeiderparti:

Olav Kringen.

Direkte tilmeldte foreninger:

Lillehammer kjem. Arbeiderforening og

Lillehammer typogr. Forening:

Anton Andreassen.

Kistefoss Fagforening, Jevnaker:

Anton Ellingsen.

Raufoss Jern- og Metallarbeiderforening, avd. 23:

Hans P. Haugli.

Helge Sunde.

Brusveen Jern- og Metallarbeiderforening, Gjøvik:

S. Simensen.

Kr. Nilsen.

Ivar Eriksen.

S. Evang.

Jens Hansen.

E. Pettersen.

Lunner Arbeiderforening:

Hans Berge.

Buskerud fylke.

D. N. A. avdelinger:

Svene Småbruker- og Arbeiderforening,

Flesberg:

Olaf H. Sørum.

Røyken Arbeiderparti:

Eugen Olsen.

Anders Gulbrandsen.

Olaf Bredesen.

Nedre Eikers Arbeiderparti:

Konrad Knudsen.

Karl Nedberg.

Nils Steen.

E. Borgersen.

Karl Steiner.

Petter Nedberg.

Fru Steen.

Nore Arbeiderparti:

Thorvald Rukke.

Al Arbeiderparti:

N. Eiklid.

Tyristrand Arbeiderparti:

Lars Tangen.

Rollag og Veggli Arbeiderparti:

Karl Krevik.

Øvre Sandsvær Arbeiderparti:

K. Andersen.

Ytre Sandsvær Arbeiderparti:

Jørgen Haagensen.

Øvre Eikers Arbeiderparti:

Mathias Eide.

Andreas Ek.

August Holst.

Fru Olava Laugerud.

Sigdal Arbeiderparti:

Thormod Fagernes.

Adal Arbeiderparti:
Trygve Engebretsen.

Gulsvik Arbeiderforening:
E. Natvik.

Gol Arbeiderparti:
Jon Andresen.

Lier Arbeiderparti:
Johs. Fischer.
Hans J. Svere.
A. H. Arntzen.
P. Lofstad.

Hurum Arbeiderparti:
Thv. Karlsen.

Norderhov Arbeiderparti:
Karl Steen.
Hans Johnsrud.

Svelvik Arbeiderparti:
Edv. Røed.

Drammen Arbeiderparti:
K. Ingebrigtsen.
O. Solumsmoen.
Fru Nilsen-Sandli.
Willy Guldbrandsen.
Harald Haare.
Thv. Simensen.
Julie Andersen.
Bernhard Haugen.

Hønefoss Arbeiderparti:
Edvard Andreassen.

Kongsberg Arbeiderparti:
Sigv. Asmundsen.
Josefine Nilsen.

Modum Arbeiderparti:
Chr. Hornsrud.
Petter Skard.
Th. Sæterbraaten.
Karl Sørensen.
Alfred Stenbro.

N. S. A. avdelinger:

Rokke Arbeidersamfund, Ø. Eiker:
Oluf Jensen.

Drammen soc.-dem. Arbeiderparti:
Karl Gundersen.
Haakon Frodesen.

Nedre Eiker soc.-dem. Arbeiderparti:
Johs. Haglund.

Hurum soc.-dem. Arbeiderparti:
Carl Caspersen.

Hønefoss soc.-dem. Arbeiderparti:
Karl Løken.
Knut Thon.

Kongsberg soc.-dem. Arbeiderparti:
Joh. O. Jarnes.

Krødsherad soc.-dem. Arbeiderparti:
K. K. Trangen.

Norderhov soc.-dem. Arbeiderparti:
Lars Larsen.

Røyken soc.-dem. Arbeiderparti:
Anders J. Horgen.

Direkte tilmeldte foreninger:

Tunhøvd Anleggsarbeiderforening:
Gustav Englund.

Hofs Bruks Arbeiderforening:
Anton Andersen.

Skotselv Cellulosearb. Fagforening:
Otto Gulliksen.
Alfred Kjæmperud.

Avd. 48 av N. P. F., Tofte:
Hans Larsen.
Erling H. Berger.

Hønefoss Bruks Fagforening:
Reinhart Halvorsen.
Olaf Sanden.

Ramfoss Fagforening:
Andreas Løvli.

Hurum Cellulosearb. Forening:
Otto Hansen.
Rolf Holtnæs.

*Kongsberg Sliperiarbeiderforening, avd.
72 av N. P. F.*
Kristian Grimnes.

Eggedals Veiarbeiderforening:
Chr. H. Ebbesberg.

<i>Stenberg Bruks Arbeiderforening, avd.</i>	<i>Vestbanenes Verkstedsforening:</i>
90 av N. P. F.:	Einar Eriksen.
Wilhelm Larsen.	S. Granlien.
Kristian Knutsen.	E. Aass.

Vestfold fylke.

D. N. A. avdelinger:

Larvik Arbeiderparti:
Albert Christiansen.

Skoger Arbeiderparti:
Karl Andersen.
Truls Finnerud.

Sandefjord og Sandherads Arbeiderparti:
Adolf Kristoffersen.
Sverre Hjertholm.

Holmestrand Arbeiderparti:
Arvid Arvidson.

Horten Arbeiderparti:
Karl Pedersen.

Tønsberg Arbeiderparti:
K. Støresmo.

Strømm Arbeiderparti:
Josef Buhlin.

Tjølling Arbeiderparti:
S. Baardsen.

Sande Arbeiderparti:
Evald Nilsen.

Hedrum Arbeiderparti:
Ingjald Nordstad.

N. S. A. avdelinger:

Borré soc.-dem. Arbeiderparti:
Anker Knudsen.

Botne soc.-dem. Arbeiderparti:
Ludolf Weltzin.

Brunlanes soc.-dem. Arbeiderparti:
Daniel Wefald.

Holmestrand soc.-dem. Arbeiderparti:
Bjarne Frøyland Nielsen.

Horten soc.-dem. Arbeiderparti:
H. B. Haraldsen.
Arne Drogseth.

Larvik soc.-dem. Arbeiderparti:
Ivar Holand.

Nøtterø soc.-dem. Arbeiderparti:
P. Rumohr Aarvold.

Svelvik og Strømm soc.-dem. Arbeiderparti:
Alfred Nordbustad.

Sandefjord soc.-dem. Arbeiderparti:
Leonard Larsen.

Sandherads soc.-dem. Arbeiderparti:
Gina Johansen.
Chr. Backe.
Martin Martinsen.

Skoger soc.-dem. Arbeiderparti:
Thorger Dahl.

Stokke soc.-dem. Arbeiderparti:
Carl Gulbrandsen.

Tjølling soc.-dem. Arbeiderparti:
Martin Varild.

Tjømmø soc.-dem. Arbeiderparti:
Oscar Pedersen.

Tønsberg soc.-dem. Arbeiderparti:
Anton Jenssen.
Georg Martinsen.

Direkte tilmeldte foreninger:

Avd. 34 av N. J. & M. F., Sandefjord:
Henry Anthonissen.
Anton B. Johansen.
Oskar Gustavsen.

Jernlaget, Tønsberg:
Johan Johansen.

Holmestrand Jern- og Metallarbeiderforening, avd. 111:

Olaf Abrahamsen.

Karl G. Andersen.

Agnes Fyrstikkarb.forening, avd. 15,

Fredriksværn:

Harald Johansen.

Horten Jern- og Metallarbeiderforening, Horten:

R. Østerli.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, avd. 68, Larvik:

C. A. Zithen.

Svarstad Arbeiderforening:

Anton Skaug.

Telemark fylke.

D. N. A. avdelinger:

Notodden Arbeiderparti:

Hakon Hansen.

Anna Helgesen.

Tinn Arbeiderparti:

Ambrosius Olsen.

Oskar Andersen.

Johanne Johansen.

Jacob Friis.

O. A. Trøen.

Lars Stenklev.

J. A. Franzen.

Olaf Andersen.

Knut Dalastøl.

Skien Arbeiderparti:

Ole Hafnor.

Sauherad Arbeiderparti:

Sverre Næss.

Gjerpen Arbeiderparti:

Olaf Holm.

N. S. A. avdelinger:

Gjerpen soc.dem. Arbeiderparti:

Sigv. Bøhm.

Mo soc.dem. Arbeiderparti:

Olaf G. Nystad.

Notodden soc.dem. Arbeiderparti:

John Næset.

Skien soc.dem. Arbeiderparti:

Alf Hafnor.

Solums soc.dem. Arbeiderparti:

Lars A. Haukeli.

Fyresdal soc.dem. Arbeiderparti:

Joh. H. Kjær.

Gunnar Sundbø.

Direkte tilmeldte foreninger:

Avd. 25 av N. P. I. F., Skotfoss:

Th. Weber.

Edv. Blom.

Avd. 10, Klosterfoss, Skien:

Rudolf Andersen.

Aslak Nilsen.

Skotøiarbeidernes Forening, Skien:

Karl Øren.

Arthur Larsen.

Borger Nilsen.

Herre Fagforening:

Fredrik Johannessen.

Hans Jurstad.

Aust-Agder fylke.

D. N. A. avdelinger:

Aust-Agder Fylkesparti:

O. H. Maurstad.

Ola Solberg.

Arendals Arbeiderparti:

Johan A. Olsen.

Gjerstad Arbeiderparti:

K. Fløgstad.

Stokken Arbeiderparti:

Mads Tveide.

N. S. A. avdelinger:

Evje soc.dem. Arbeiderparti:

Gustav Holmquist.

Vest-Agder fylke.

D. N. A. avdelinger:

- Sør-Audnedal Arbeiderparti*
Alfred Udland.
- Oddernes Arbeiderparti:*
Salve O. Hagen.
- Vennesla Arbeiderparti:*
Jakob Nygaard.
- Kristiansand Arbeiderparti:*
Johan Øydegard.
Knut Hagen.

N. S. A. avdelinger:

- Kristiansand soc.dem. Arbeiderparti:*
Ole Johan Olsen.
Otto Jørgensen.
- Flekkefjord soc.dem. Arbeiderparti:*
E. Sandsberg Eriksen.
- Egersund soc.dem. Arbeiderparti:*
Kr. Fuglseth.

Rogaland fylke.

D. N. A. avdelinger:

- Stavanger Arbeiderparti:*
Johs. Johnsen.
Jens Amundsen.
Hans Eide.
Olga Aarvik.
Nils Norheim.
B. Olsén-Hagen.
Eyvin Dahl.
- Kopervik Arbeiderparti:*
Anton Sunde.
- Jørpeland Arbeiderparti:*
Ingulf Wold.
- Sandnes Arbeiderparti:*
R. Tjelmeland.
- Gjestal Arbeiderparti:*
Emy Johnsen.
- Egersund Arbeiderparti:*
L. Torgersen.
- Hetland Arbeiderparti:*
G. Natvig-Pedersen.
- Haugesund Arbeiderparti:*
Nils E. Nilsen.
Ingvald Førre.

Sauda Arbeiderparti:

Lars A. Larsen.

Sogndals Arbeiderparti:

Godtfred Gran.

N. S. A. avdelinger:

- Gjestal soc.dem. Arbeiderparti:*
Per Kleppa.
- Haugesund soc.dem. Arbeiderparti:*
Edvard Velde.
- Hetland soc.dem. Arbeiderparti:*
Andrea Malde.
- Høyland soc.dem. Arbeiderparti:*
K. Bjelland.
- Jørpeland soc.dem. Arbeiderparti:*
Jørgen Neverdahl.
- Sandnes soc.dem. Arbeiderparti:*
Edvard Fuglestad.
- Stavanger soc.dem. Arbeiderparti:*
Johan Gjøstein.
Sven Løge.
- Time soc.dem. Arbeiderparti:*
Ingeborg Fjermestad.

Direkte tilmeldte foreninger:

- Kopervik Hermetikkarbeiderforening:*
Edv. Bertelsen.

Hordaland og Sogn og Fjordane fylke.

D. N. A. avdelinger:

Haus Arbeiderparti:

Hjalmar Romslo.

Odda Arbeiderparti:

Karl J. Andresen.

Tyssedal Arbeiderparti:

Ellen Brøstad.

Bergens Arbeiderparti:

Mons Lid.

Peder Hæreid.

Voss Arbeiderparti:

Knut Almeningen.

N. S. A. avdelinger:

Bergens soc.dem. Arbeiderparti:

A. Myhrstad.

J. Samuelsen.

Adolf Moland.

Bruvik soc.dem. Arbeiderparti:

Herman Havre.

Fana soc.dem. Arbeiderparti:

Gunnar Ousland.

Haus soc.dem. Arbeiderparti:

A. Angelsgaard.

Laxevåg soc.dem. Arbeiderparti:

C. Kaland.

Voss soc.dem. Arbeiderparti:

Nils E. Bolstad.

Direkte tilmeldte foreninger:

Fellesgruppen av fagorganiserte, Bergen:

Johs. Wilhelmsen.

Waldemar Svensen.

O. Madsen.

J. Seim.

B. Bernsten.

M. Hermansen.

Mathias Sirivaag.

Møbelsnekkernes Forening, Bergen:

Johan O. Sæle.

Smedenes Forening, Bergen:

Karl Haarvik.

Risnes Arbeiderforening, avd. 52 av

N. K. I. F.:

Birger J. Romslo.

Møre fylke.

D. N. A. avdelinger:

Valsøyfjord Arbeiderparti:

Ole Gjestad.

Surnadals Arbeiderforening:

Peder Naustbakk.

Øre Arbeiderparti:

M. Skjærseth.

Bremsnes Arbeiderparti:

Adolf Røkkum.

Kristiansund Arbeiderparti:

J. Furset.

L. Johanson.

K. Siem.

Hans Hovde.

Fru Gjerde.

Søndmøre og Romsdal Arbeiderparti:

Harald Skutvik.

N. S. A. avdelinger:

Nord Aukra soc.dem. Arbeiderparti:

A. Steffensen.

Alesund soc.dem. Arbeiderparti:

Anton Alvestad.

Petter Pettersen.

Petrine Hansen.

Bolsøy soc.dem. Arbeiderparti:

Olaf Bratseth.

Molde soc.dem. Arbeiderparti:

Laurits Wenge.

Ole Vestad.

Kristiansund soc.dem. Arbeiderparti:

Leif Bang.

Sør Aukra soc.dem. Arbeiderparti:
Nils Indegaard.

Tingvoll soc.dem. Arbeiderparti:
Ole Nerland.

Tresfjord soc.dem. Arbeiderparti:
Ingeborg Oksvik.

Valsøyfjord soc.dem. Arbeiderparti:
Simon Tvete.

Volda soc.dem. Arbeiderparti:
Petter Thorvik.

Øksendals soc.dem. Arbeiderparti:
Anders Sæther.

Sør-Trøndelag fylke.

D. N. A. avdelinger:

Strinda Arbeiderparti:

A. Andreassen.

Orkdal og Orkanger Arbeiderparti:

Arne Øien.

Leinstrand Arbeiderparti:

Martin Søbstad.

Støren Arbeiderparti:

Sigurd Renaas.

Hovin Arbeiderlag i Horg:

Erling Bergh.

Selbu Arbeiderparti:

Johan Berge.

Malvik Arbeiderparti:

Jens Mastad.

Meldal Arbeiderparti:

Martin Lein.

Røros Arbeiderparti:

Hans Skjevdal.

Alen Arbeiderparti:

Ole Kirkbakk.

L. L. Kirkbakk.

Melhus Arbeiderparti:

Nic. Eggen.

Singsås Arbeiderparti:

H. P. Foros.

N. S. A. avdelinger:

Strinda soc.dem. Arbeiderparti:

Konrad Husby.

Direkte tilmeldte foreninger:

Hommelvik Formerforening:

Arne Sollihaug.

Trondhjem.

D. N. A. avdelinger:

Trondhjem Arbeiderparti:

John Aae.

Ivar Aarseth.

Peder Garberg.

Olaf Bruaas.

Lars Baardsgaard.

Ole Øisang.

N. S. A. avdelinger:

Trondhjem soc.dem. Arbeiderparti:

Sv. Dybvik.

A. Buen.

Direkte tilmeldte foreninger:

Stasjonspersonalets Forening, Tr.hjem:

Olaf Holten.

Trondhjem Arbeiderlag:

Gustav Sundby.

Baker- og Konditorsvennenes Forening,

Trondhjem:

Jørgen Eliassen.

Laurits Eriksen.

Statsbanenes Verkstedforening, Trondhjem:

Konrad Kvikne.

Gustav Lund.

Peder Svendsen.

Gassarbeidernes Forening:

Sigurd Rolseth.

Norsk Postforbund, Trondhjem krets:

O. Helland.

Trondhjem Elektrisitetsverks Forening:

Karl Tømmeraas.

Nord-Trøndelag fylke.

D. N. A. avdelinger:

- Steinkjær Arbeiderparti:*
O. J. Vikan.
- Meraker Arbeiderparti:*
Johan Sandtrø.
- Asen Arbeiderparti:*
Mathias Larsen.
- Skogn Arbeiderparti:*
N. Hallan.
- Sparbu Arbeiderparti:*
Alb. Moen.
- Stjørådal Arbeiderparti:*
Arnt Mathisen.
- Egge Arbeiderparti:*
Johan Skoglund.
- Frol Arbeiderparti:*
Fru Idda Nordal.
- Levanger Arbeiderparti:*
Paul Holthe.
- Overhalla Arbeiderparti:*
Hansine Kristiansen.

Namsos Arbeiderparti:

- Wilhelm Jakobsen.
- Kolvereid Arbeiderparti:*
Fru Laura Nilsen.
- Vikna Arbeiderparti:*
Alfred Ramstad.

N. S. A. avdelinger:

- Grong soc. dem. Arbeiderparti:*
Johannes Rødseth.
- Lauvsnes soc. dem. Arbeiderparti:*
John T. Lauvsnes.
- Levanger soc. dem. Arbeiderparti:*
John Nordberg.
- Namsos soc. dem. Arbeiderparti:*
Reidar Frogg.
Johan Wiik.
- Vemundvik soc. dem. Arbeiderparti:*
Normann Myhrvold.

Direkte tilmeldte foreninger:

- Follafooss avd. nr. 30 av N. P. F.:*
Petter Pedersen.

Nordland fylke.

D. N. A. avdelinger:

- Helgeland Arbeiderparti:*
Martin Michalsen.
Ola Børresen.
- Bodø Arbeiderparti:*
Halvdan Vasshaug.
- Sulitjelma Arbeiderparti:*
Anders Arntsen.
Hermann Thornes.
- Nordre Salten Arbeiderparti:*
Naftali M. Nilsen.
Nils Grande.
- Fauske Arbeiderparti:*
Andreas Moan.

N. S. A. avdelinger:

- Meløy soc. dem. Arbeiderparti:*
Johanne Larsen.
- Melbo soc. dem. Arbeiderparti:*
Erling Sørensen.
- Mo soc. dem. Arbeiderparti:*
A. Ljonæs.
- Mosjøen og Vefsen soc. dem. Arbeiderparti:*
Lars Bjerkeseth.
- Narvik soc. dem. Arbeiderparti:*
Jul. B. Olsen.
O. E. Sørensen.
- Valnesfjord soc. dem. Arbeiderparti:*
C. Bonnevie.

Troms fylke.

D. N. A. avdelinger:

Bardu Arbeiderforening:

Liv Tønder.

Sandtorg Arbeiderparti:

Peder Jakobsen Sørvik.

Harstad Arbeiderparti:

Ole Michalsen.

Skånland Arbeiderparti:

Alfons Johansen.

Salangen Arbeiderparti:

Odd Tønder.

Tromsøysund Arbeiderparti:

Olaf Johannessen.

Tromsø Arbeiderparti:

Gitta Jønsson.

Erik Vangberg.

Lyngen Arbeiderparti:

Ingvald Jaklin.

Lenvik Arbeiderparti:

Bengta Jønsson.

Kvenangen Arbeiderparti:

Tora Ingebrigtsen.

Skjærvøy Arbeiderparti:

Henrik Brustad.

Malangen Arbeiderparti:

Olav Gabrielsen Woll.

Balsfjord Arbeiderparti:

Agnes Brandeggen.

Sørfjord Arbeiderparti:

Aldor Ingebrigtsen.

Sørreisa Arbeiderparti:

Joakim Tomassen.

N. S. A. avdelinger:

Lenvik soc.-dem. Arbeiderparti:

Gjæver Jørgensen.

Tromsøysund soc.-dem. Arbeiderparti:

T. Walnum.

Direkte tilmeldte foreninger:

Harstad typografiske Forening:

P. R. Hansen.

Finnmark fylke.

D. N. A. avdelinger:

Alta Arbeiderparti:

Daniel Heitmann.

Hammerfest Arbeiderparti:

Anton Hermo.

Samuel Olsen.

Sølvide Larsen.

Tana Arbeiderparti:

Martin Aune.

Sydvaranger Arbeiderparti:

Petter B. Bull.

Vadsø Arbeiderparti:

Hans Offenbergh.

N. S. A. avdelinger:

Kjelvik soc.-dem. Arbeiderparti:

O. K. Steinholt.

Sørvaranger soc.-dem. Arbeiderparti:

Sigurd Torgersen.

Vadsø soc.-dem. Arbeiderparti:

A. Ellila.

Styrene.

D. N. A. centralstyre:

Oscar Torp.
Edv. Bull.
Martin Tranmæl.
Sigrid Syvertsen.
Alfred Madsen.
Ingvald Rastad.
Jens Teigen.
Amandus Holte.
Johannes Johannessen.
Mathias Fredsti.
Valdemar Nielsen.
Einar Gerhardsen.
Rolf Gerhardsen. —

Varamenn:

Eugen Johansen.
Øistein Marthinsen.
A. Eliassen.
Erling Anthonsen.
Rachel Grepp.
Thina Thorleifsen.
B. Flood-Engebreetsen.

Landsstyret:

Magnus Johansen.
Trygve Lie.
Oscar Nilssen.
Nils Steen.
Marie Skau.
Ole Moen.
Johan Øydegard.
Nils Norheim.
Gunnar Bakke.
Martin Skjærseth.
Johan Nygaardsvold.
Ole Øisang.
Wilhelm Jacobsen.
Andreas Moan.
Gitta Jønsson. —

Varamenn:

Anton Andreassen.
Olav Soluhmsmoen.
Emil Aase.
O. A. Glasø.
A. Lothe.

N. S. A. centralstyre:

Magnus Nilssen.
Ludvig Hansen.
Hans Amundsen.
Olav Oksvik.
A. Løkkeberg.
Anna Pleyrn.
Johs. Bergersen.
Inger Kristiansen.
Arne Strøm. —

Varamenn:

Oskar Johansen.
Sigrid Thomassen.

Landsstyret:

Arthur Olsen.
Anton Jenssen.
Kristofer Lunde.
Ole Joh. Olsen.
Johan Gjøstein.
H. Sjurseth.
Petrine Stafset.
A. Buen.
A. Bakken.
M. Foshaug. —

Varamenn:

Jørgen M. Jahren.
Emil Øiseth.
Ole J. Fosdal.

Landsorganisasjonens sekretariat:

Halvard Olsen.
Jens Teigen.
P. Aarøe.
A. Alberti.
A. Bratvold.
H. Flateby.
H. Jønsson.
A. Melgård.
Edw. Mørk.
L. Rungstad.
Gunnar Sethil.
Joh. Ødegaard.
Rich. Hansen.

Som gjester møtte de to partiets stortingsgrupper (efter sammenslutningen 34 medlemmer), Dines Jensen, Carl Jeppesen og O. G. Gjøsteen — idet Chr. H. Knudsen som nevnt ikke hadde kunnet motta innbydelsen på grunn av sykdom — samt følgende:

- Norsk Skinn-, Lær- og Gummiindustriarbeiderforbund: *Per Nilsen.*
 Norsk Møbelindustriarbeiderforbund: *Chr. Systad.*
 Norsk Skredderforbund: *H. A. Birkeland.*
 Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: *Arnt Aamodt.*
 Norsk Arbeidsmannsforbund: *Jacob Eikefjord.*
 Norsk Murerforbund: *Aksel Schulz.*
 Norsk Kommuneforbund: *Gunnar Sethil.*
 Norsk Bokbinderforbund: *Asbjørn Olsen.*
 Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: *O. M. Haugen.*
 Norsk Tekstilarbeiderforbund: *Ingvald Olsen.*
 Norsk Skotøiarbeiderforbund: *A. E. Gundersen.*
 Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund: *H. L. Børsum.*
 Norsk Transportarbeiderforbund: *Sigurd Forbord.*
 Norsk Høvleriarbeiderforbund: *Hans Eriksen.*
 Norsk kjemisk Industriarbeiderforbund: *Nic. Næss.*
 Norsk Matros- og Fyrbøterunion: *A. Birkeland.*
 Norsk Formerforbund: *Ludv. Johansen.*
 Norsk Baker- og Konditorforbund: *Johan Nygaard.*
 Norsk litografisk Forbund: *Rob. Kopp.*
 Norsk Postforbund: *O. L. Strøm.*
 Norsk Jernbaneforbund: *Alfred Waatvik.*
 Norsk Papirindustriarbeiderforbund: *O. Sporpind.*
 Norsk Stenindustriarbeiderforbund: *P. Sigvartsen.*
 Norges socialistiske Ungdomsforbund: *Hans Ruud.*
 Venstrekommunistisk Ungdomsfylking: *Arne Paasche Aasen.*
 Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat: *Marta Nilsen.*
 Norges socialdemokratiske Kvinneforbund: *Inger Kristiansen.*

Fullmaktene (fortsett).

Efter at kongressen hadde tatt en pause for å oppbeie den anmeldte deputasjons ankomst, blev det besluttet å gå videre i forhandlingene, idet deputasjonen ikke viste sig. Det forelå til votering *punkt 2 i felleskomitéens innstilling.*

K. Dalastøl, Rjukan: Som man set, er det valgt et betydelig antall representanter fra fagforeningene på såkalt «fritt grunnlag». Kongressen kan selvfølgelig ikke uten forbehold godkjenne disse mandater. Men når man står overfor en begivenhet som denne samlingskongress betegner, bør man rekke hånden ut til de fagforeningsrepresentanter som erklærer at de vil bøie sig for hvad kongressen beslutter. I henhold hertil vil jeg fremsette følgende forslag som er vedtatt av Rjukan Arbeiderforening:

De representanter som er valgt på «fritt grunnlag», får sæte i kongressen på betingelse av at de avgir erklæring om at de vil bøie sig for

kongressens beslutninger og anbefale sine respektive foreninger å slutte sig til det forenede parti. —

Rich. Hansen: Jeg må på hele komitéens vegne advare mot vedtagelsen av et forslag som dette. Disse foreninger har tatt avstand fra samlingsgrunnlaget og ikke villet underkaste sig de beslutninger som her fattes. Da å friste disse representanter til likefrem å svikte sitt mandat og avgi en erklæring for å kunne bli representanter på kongressen, det hører intet steds hjemme. Jeg tror ikke det er verd for kongressen å legge ut den slags lokkemat. Disse representanter vil under ingen omstendigheter representere andre enn sig selv, idet der ikke står nogen organisasjon bak. Derfor anbefaler jeg at man forkaster Dalastøls forslag. Kongressen bør holde sig for god til å bruke den slags kunster. (Bifall.)

Ordstyreren: Ingen fler har forlangt ordet, og vi tar forslaget op til votering.

Felleskomitéens innstilling: *Fullmaktene fra foreninger valgt på «fritt grunnlag» godkjennes ikke* — blev vedtatt mot 19 stemmer, som blev avgitt for Dalastøls forslag.

Kl. 12.40, da tiden var inne til demonstrasjonen, ankom den anmeldte deputasjon til lokalet. Formannen, *Elias Volan*, fikk straks ordet. Han uttalte:

Vi er fullt opmerksom på at arbeiderklassen i dette land inderlig ønsker en samling av alle arbeidere — en enhetlig front, for at den derved kan stå sterkere i kampen mot borgerskapet. Forholdet er imidlertid det, at en stor del av arbeiderne — både politisk og faglig organiserte — ikke har funnet å kunne godkjenne det grunnlag for samling som foreligger for denne kongress. Man har ikke kunnet finne at det grunnlag i virkeligheten betød en klassesamling. Det har alltid stått for oss som om dette vilde bli en samling av to politiske partier, mens de som hadde en tredje opfatning blev holdt utenfor — hvis de da ikke vilde fraskrive sig den politiske opfatning de har. På det grunnlag kan man ikke få samling. For oss har det stått så at vi kunde ikke av hensyn til arbeiderklassen gå til å oppløse det kommunistiske parti. Vi har dyrekjøpte erfaringer for at en fullstendig organisatorisk samling av arbeiderklassen også har ført til *klassens forderv*; det førte under krigen til at arbeiderklassens organisasjoner stillet sig på imperialismens side, understøttet de kapitalistiske regjeringer og gav sitt minne til at millioners liv blev satt på spill for å forsvare det kapitalistiske samfunds interesser. Vi har ingen annen garanti for at arbeiderklassens organisasjoner ikke vilde begå den samme handling, enn det faktum at man har kommunistisk innstilte organisasjoner hvis medlemmer ikke tar hensyn til sitt eget jeg i klassekampen men setter klassen foran alt.

Vi som står i dette parti, kan og vil ikke være med på den linje som fører til partiets oppløsning. Men vi vil være med på et reelt, praktisk, helt opriktig arbeide i fellesskap med de øvrige organisasjoner av arbeidere for å vareta arbeiderklassens dagsaktuelle interesser. Vi har også den tillit til kongressen som her er samlet, at den vil finne

frem til et grunnlag som gjør det mulig å gå sammen i sluttet fylking mot borgerskapet. Vi appellerer til dere fra arbeidsplassen om å søke å finne en sådan løsning. Fra vår side skal godviljen ikke mangle. —

Ordstyreren: Foranlediger Volans innlegg nogen forandring i den av kongressen tidligere fattede beslutning?

Forsamlingen: Nei!

Åpningsmøtet blev derpå hevet.

Eftermiddagsmøtet søndag.

Ordstyrer: *Halvard Olsen.*

Valg på valgkomité.

Efter felleskomitéens forslag blev det enstemmig besluttet at valgkomitéen skulde bestå av 11 medlemmer.

Følgende blev valgt, efter komitéens innstilling:

B. Olsen-Hagen, Rogaland, *Trygve Lie*, Akershus, *Eugen Johansen*, Oslo, *Alfred Løkkeberg*, Oslo, *Helga Karlsen*, Oslo, *Olav Oksvik*, Oslo, *John Aae*, Trøndelag, *Karl Nedberg*, Buskerud, *Ludvig Enge*, Østfold, *Martin Wold*, Hedmark og *O. K. Steinholt*, Nord-Norge.

Klassesamlingen.

Det prinsipielle program.

Felleskomitéen hadde fremlagt følgende enstemmige forslag til program for partiet:

Det norske arbeiderparti — Det forende arbeiderparti — som er det politiske organ for den norske arbeiderklasse, setter sig som mål å overvinne den kapitalistiske utbytning og bygge op et socialistisk samfund.

Det norske arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti — uttrykker sin opfatning i følgende program:

1. I Norge har der i de siste menneskealdrer funnet sted en sterk kapitalistisk utvikling. Derved er også her skapt de økonomiske og sociale forhold som er karakteristiske for alle kapitalistiske stater. Eiendomsretten til og kontrollen med produksjonsmidlene samles hos en klasse, mens det produktive arbeide utføres av en annen. Lønnsarbeiderne har ingen eiendomsrett til sine arbeidsmidler, og derfor heller ikke til sitt arbeidsprodukt. De kan bare leve ved å selge sin arbeidskraft til dem som behersker produksjonsmidlene, og de utbyttes herunder, idet den besiddende klasse innhøster den merverdi som arbeiderne frembringer. Dette er en grunnårsak til klassekampen mellem arbeidsmakt og kapitalmakt.

2. Også bønder og fiskere tvinges inn under kapitalens herredømme, idet denne tilegner sig den reelle makt over deres jord og produksjonsmidler, og utbytter dem stadig sterkere ved å kreve rente og profitt av deres arbeide. Derved tvinges bønder og fiskere til å føre kamp for sine livsinteresser side om side med lønnsarbeiderne. Klassekampen utstrekkes til alle områder av det økonomiske liv, og hele folket tvinges til å treffe sitt valg i den veldige strid mellom arbeidsmakt og kapitalmakt.

3. Planløsheten ved det privatkapitalistiske system fører folket op i en stadig alvorligere økonomisk og social krise. Arbeidsløsheten og den sociale nød vokser, og frykten for arbeidsløshet bringer alle lønnsarbeidere og funksjonærer i et trykkende og nedverdiggende avhengighetsforhold til kapitalistklassen. Også småbønder og fiskere lever i stadig frykt for å bli fratatt sin jord og sine arbeidsmidler. Utbytningen og den rådende økonomiske usikkerhet berøver det arbeidende folk ethvert håp om rettferdige, gode og trygge vilkår innenfor det kapitalistiske samfunds rammer.

4. De kapitalistiske storbedrifter i bankvesen, industri og handel forener sig i trusters og karteller, i arbeidsgiverforeninger, og kjemper samlet for kapitalens profittinteresser. Den organiserte kapitalmakt behersker nasjonens økonomiske liv og utnytter de offentlige organer og statsapparatet i sin klasseinteresse.

5. Kapitalismen, som samler arbeiderne i sine bedrifter, og søker å påtvinge det hele folk sin vilje, tvinger arbeiderne til å slutte sig sammen for å kjempe mot kapitalmaktens trykk.

6. Det norske arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti — ser det som sin hovedoppgave å fremme denne sammenslutning av arbeiderklassen og dyktiggjøre den til gjennom klassekamp både å forsvare sine dagsinteresser og føre kampen helt frem, til det arbeidende folk er blitt herre over jorden og produksjonsmidlene og fri for den kapitalistiske utbytning. Denne arbeidernes frigjørelse må være deres eget verk. Derfor må der både på det økonomiske og det politiske område skapes sterke organisasjoner, hvorved arbeiderklassen kan tilkjempe sig samfundsmakten.

7. Arbeidet herfor er dobbelt nødvendig i den internasjonale krise som er opstått etter verdenskrigen, med den store arbeidsløshet, den skjerpede konkurransekamp og de tallrike økonomiske konflikter mellom de imperialistiske makter, som stadig truer med å ende i veibet kamp. Under denne krise søker kapitalistklassen å redde sine privilegier ved å velte nye byrder over på det arbeidende folk.

8. Det norske arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti — vil av all evne søke å beskytte det arbeidende folks interesser. Arbeidernes økonomiske og kooperative sammenslutninger, i forbindelse med arbeiderpartiets representasjon i stat og kommuner, er viktige organer til å løse denne oppgave. Gjennom sin parlamentariske virksomhet kjemper partiet mot reaksjonen og for enhver virkelig forbedring av det arbeidende folks livsvilkår, men samtidig skal partiets representanter klarlegge arbeiderbevegelsens prinsipielle krav og hovedformål og avsløre de borgerlige partier som kapitalmaktens redskaper. Ved en fast, rettelinjet parlamentarisk politikk skal skillelinjene trekkes skarpe og klare mellom de borgerlige partier og arbeiderpartiet.

9. Enkelte sociale reformer kan ikke avskaffe kapitalismen. De resultater som arbeiderklassen kan tilkjempe sig innen det borgerlige samfund er sterkt begrenset. Arbeiderklassen må derfor ikke alene samle sine krefter for å oppnå disse resultater, men den må sette all sin evne inn for å tilkjempe sig samfundsmakten og bygge op et socialistisk samfund. Dette er partiets viktigste oppgave å gjennomføre, i nært samarbeide med arbeidernes økonomiske organisasjoner.

10. I all sin virksomhet, i sitt agitasjons- og opplysningsarbeide, i sin parlamentariske virksomhet, gjennom masseaksjoner, må partiet ha dette mål for øie. Det norske arbeiderpartis — Det forenede arbeiderpartis — hovedoppgave er å erobre hele det arbeidende folk og dermed folkeflertallet for sitt socialistiske grunnsyn, forene og organisere hele landets arbeiderklasse, reise arbeidernes vilje til selvhevdelse, dyktiggjøre hele klassen til å føre sin historiske kamp for økonomisk og sosial frigjørelse frem til full seier.

11. Jo fullstendigere arbeiderklassen har sluttet sig sammen, desto større blir dens makt, desto mere effektiv dens kamp. Men desto sterkere søker også kapitalistklassen å løpe storm mot arbeiderklassen og dens posisjoner. Borgerskapet vil ikke frivillig gi makten og sine privilegier fra sig. De kapitalistiske klasseorganisasjoner samt den borgerlige stats militærvesen er fortrinnsvis organisert med den oppgave for øie å benyttes mot enhver fremrykning fra arbeiderklassens side. Faren for voldsundertrykkelse stiger eftersom klassemotsetningene skjerpes, og arbeiderklassen må møte den ved å styrke sine organisasjoner, og ved å svekke og bryte ned borgerstatens hær.

12. Hvilke former det sociale oppgjør mellom klassene vil anta i hvert land, avhenger ikke bare av forholdene i det enkelte land, men også av utviklingen i den kapitalistiske verden i det hele. Erfaring viser at borgerskapet ikke viker tilbake for å krenke de borgerlige lover eller grunnloven, når deres klasseinteresser er i fare. Erfaring

i mange land viser at borgerskapet endog går til det ytterste, til borgerkrig, til å sprengte det borgerlige demokrati i stykker, lamslå arbeiderorganisasjonene og innføre det fascistiske voldsdiktatur, alt for å bevare sin stilling som herskende klasse og holde arbeiderklassen nede. Partiet som bygger på marxismen og på de erfaringer som er høstet gjennom kamper i alle land, erkjenner derfor at det kan bli nødvendig i den overgangsperiode, den avgjørende maktkamp pågår, å bruke alle til rådighet stående midler, for på egen hånd og uten noget hensyn til overklassen å bryte enhver motstand for å muliggjøre oppbygging av et socialistisk samfund.

13. Det er det socialistiske samfunds oppgave å gjennomføre folkefred og folkefrihet og skape gode og trygge vilkår for hele det arbeidende folk. Det kapitalistiske samfunds organer dner ikke til å løse disse oppgaver. På arbeidslivets grunn må derfor arbeidere, bønder og fiskere i forening skape den forfatning og de organer som svarer til den nye tid og den nye fremadkjempende klasses behov, og som gir plass både for massenes medvirkning og for personlig initiativ og ansvarfølelse.

14. Kampen mellom borgerklassen og arbeiderklassen, mellom kapitalisme og sosialisme, føres i den tid vi gjennomlever, parallelt i alle land. En seier eller et nederlag for ett lands arbeiderklasse, er en seier eller et nederlag også for den norske arbeiderklasse. En internasjonal samling av arbeiderklassen er derfor en likeså stor nødvendighet som samling innenfor det enkelte land. Det norske arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti — vil derfor av all evne arbeide for en slik arbeidersamling — på klassekampens grunn.

Ordstyreren: Forlanger nogen ordet?

Jacob Friis, Rjukan: Jeg hadde ikke tenkt at det var så langt kommet at programmet skulde vedtas overhodet uten nogen debatt her. Jeg ventet iallfall å høre en innledning fra felleskomitéen. Når det ikke er skjedd, finer jeg å måtte benytte mig av ordet.

Efter hvad jeg har latt mig fortelle, er det på Arbeiderpartiets landsmøte igår av mange talere blitt brukt sterke uttrykk mot Rjukan Arbeiderparti, fordi partiet ikke, sådan som de andre avdelinger, uten videre vilde akseptere utkastet fra komitéen, men vedtok å godkjenne programmet med *tillegg av en erklæring* om de synspunkter man mener burde være gjeldende. Overfor dette vil jeg ha sagt her, at jeg tror at arbeiderne på Rjukan i evne til selvstendig tenkning og i solidaritet med arbeiderklassen som helhet i vårt land kan måle sig med arbeiderklassen noget-så-nær på hvilket som helst sted i landet. Rjukan er et sted hvor arbeiderne ser klassesamfundet mer direkte i øinene enn tilfelle er på noget annet sted i Norge, hvor jeg er kjent. Og de står sammen i en eneste forening mot én stor bedrift. Intet sted hvor jeg

er kjent, taler samfundsforholdene mer direkte til arbeidernes klassebevissthet enn nettop på Rjukan. En politisk samling hvor Rjukanarbeiderne ikke er med, vilde derfor mangle noget av den proletariske karakter vi alle ønsker dette parti skal få. Jeg vil også nevne at de har et utpreget *internasjonalt* instinkt, fordi deres lønsspørsmål faktisk avgjøres av et fåtall nede i den franske kapitals hovedstod. Jeg tror derfor Madsen kan spare sig talemåtene om Rjukanarbeiderne. Jeg tror også at hvad min egen deltagelse i arbeiderbevegelsen angår, har den vært like uegennyttig som hans.

Det gjorde et sårt inntrykk idag å oppleve at det kom en deputasjon av arbeidere til en arbeiderkongress. Hvis det skal ha noget formål at vi er kommet sammen her, må det være for å undersøke og komme på det rene med om det utkast til prinsipielt program som er fremlagt, virkelig også er identisk med hvad medlemmene i de to partier ønsker. Da forslaget blev offentliggjort, skrev jeg — og jeg står ved det fremdeles — at det i sitt *grunnpreg er kommunistisk*, og at det neppe kunde være laget før den russiske revolusjon. Men når jeg har sett hvordan de socialdemokratiske organer fortolker programmet, er jeg blitt mer i tvil om det var riktig å skrive det.

Hvad er for oss, som regner oss for kommunister, den vesentligste forskjell mellem socialdemokratisk og kommunistisk politikk? Idéen om nødvendigheten av arbeidernes diktatur er sikkert mer levende idag i arbeidernes sinn enn nogen gang før. Vi har sett, at de parlamentariske arbeiderregjeringer man har hatt, har måttet slippe taket og gå fra uten å ha evnet å utrette noget av vesentlig betydning for arbeiderklassen. Det er disse erfaringer fra andre land vi plikter å nyttiggjøre oss. I programforslagets punkt 12 nevnes det, at det kan tenkes at det «kan bli nødvendig i den overgangsperiode, den avgjørende maktkamp pågår, å bruke alle til rådighet stående midler». Sammenligner vi dette utkast med det program som er vedtatt av det schweiziske og det østerrikske parti, ser vi at det foreliggende forslag i vesentlige punkter uttrykker sig langt mindre tydelig. Slik som tiden ligger an, tror jeg ikke det er tidspunktet nu til å innstille sig på en fredelig parlamentarisk utviklingsperiode. Det er åpenbart at de kapitalistiske stabiliseringsforsøk bare går ut på å presse mer arbeidskraft av arbeiderne og øke utbytningen, med stigende arbeidsløshet til følge. Vi nærmer oss for hver dag et nytt katastrofalt sammenbrudd. Sett ut fra det perspektiv, kan vi ikke nøie oss med å si til arbeiderne at det kan *tenkes* å bli nødvendig å gripe til det ene eller annet middel; vi må si, at uten makterobrøingen ved proletariatets diktatur kan dette parti ikke føre arbeiderklassen til seier i Norge. —

Taleren fikk forlenget taletid for å fremsette og motivere et endringsforslag. — Han fortsatte:

Forslaget går ut på en endring av punktene 12 og 13, og er i alt vesentlig en direkte overførsel av hvad det uttales i det schweiziske socialdemokratiske program. Jeg foreslår at siste passus i punkt 12 blir ombyttet med følgende:

«Ut fra disse erfaringer må partiet innstille hele sin kamp på å forberede arbeiderklassen til åndelig og fysisk å kunne erstatte bor-

gerklassens herredømme med det arbeidende folks diktatur som ytrer sig gjennom anvendelsen av alle den erobrede statsmakts midler i arbeiderklassens tjeneste, til å legge grunnvollen for det nye, socialistiske samfund.»

Istedenfor punkt 13, første passus, foreslår jeg følgende formulering: «Idet arbeiderklassen erobrer statsmakten, blir dennes vesen og funksjoner forandret. Det kapitalistiske samfunnsorganer kan ikke utføre disse funksjoner. Det organisatoriske grunnlag for arbeiderklassens diktatur er rådssystemet, som har vist sig å være arbeiderklassens virksomste organisasjon i kampen om den politiske makt, for kontroll og ledelse av produksjonen, og for det arbeidende folks virkelige selvvirksomhet. På arbeidslivets grunn må derfor» osv. som forslaget.

Det vil bli sagt, at når vi drister oss til å foreslå disse endringer, er det for å blande kortene og lage mudder, og noen vil kanskje trekke foraktelig på skuldrene. Men vi tror ikke at teorier og «den slags» — for å citere et uttrykk av Halvard Olsen forleden — er noget så uvesentlig. Vi tror det dreier sig om de aller viktigste spørsmål for arbeiderklassen. Og hvis det ikke tillates oss å ha og agitere for disse meninger innen det samlede parti, da vil det ikke være mulig for kommunister å stå i dette parti. Hvis samlingen ikke er ledsaget av det klare fremtidsperspektiv som vi anser for nødvendig, da betyr det ikke noget fremskritt eller nogen styrkelse av arbeiderklassen. Vi må ha lov til å si, at til den 2. Internasjonale går vi aldri. Jeg er uenig i den linje det kommunistiske parti har valgt, men ikke desto mindre må vi innstille oss på å komme i et kameratslig samarbeide med dette partis medlemmer, til tross for de prinsipielle divergenser som er mellom oss. Men forutsetningen er da at vi ikke kaster overbord de erfaringer som er høstet, og at vi ikke innstiller oss på en ensidig parlamentarisk politikk.

Når jeg har fremsatt forslaget til endring, er det etter oppdrag som valgt representant av de organiserte arbeidere på Rjukan. Det blir vel bare en liten flokk som vil støtte det, og blandt disse tør vi ikke engang regne med dem som er kommet over fra kommunistpartiet. Men vi vil fortsette å tale kommunismens sak innen dette samlede parti, så lenge det er mulighets råd. (Bifall.)

Ordstyreren: Jeg anser det for overflødig å referere forslagene på nytt igjen, da det er gjort av forslagsstilleren. Samtidig gjør jeg oppmerksom på at valgkomitéen skal ha møte.

Petter Nedberg, Buskerud: Det var en glede for mig å se resultatet av de forhandlinger som er ført. Til å begynne med var jeg litt redd for at socialdemokratene vilde komme til så å si å sette lås for døren for en radikal, revolusjonær politikk. Jeg sikter her til bevebnings- og diktaturposten. Men etter å ha omhyggelig gjennomlest programmet og særlig heftet mig ved punktene 9 og 12, forstår jeg at også socialdemokratene har erkjent at arbeidernes anvendelse av våbenmakten kan bli nødvendig. Og dermed vil jeg si at jeg er tilfreds. Jeg tror neppe min antagelse i så henseende vil bli benektet fra socialdemokratisk hold i dette møte. Jeg er enig med Friis i at arbeiderne

ikke kan vente å erobre makten i samfundet ved stemmesedlen; man vil bli nødt til både å ta makten og *beholde* makten ved andre midler, og da selvfølgelig benytte diktaturet i overgangen. Jeg vil håpe, og inderlig henstille, at man får en enstemmig vedtagelse av samlingsforslaget, slik at telegrafene kan bringe bud utover om at idag har vi arbeidere gjort felles sak — for felles seier! Da må også all mistenkelig-gjørelse kamerater imellem ophøre. Jeg vil minne om Jeppesens dikt *Kampsignalet*: «Hvi hører I ei signalet til kamp over jorden lyder?» Jeg vet ikke om Jeppesen er her — —.

Taleren leste diktet under veldig bifall.

Edv. Bull: Naturligvis er det i det Friis har sagt, svært meget som de fleste av oss er enig i, selv om man kan mene at det er nogen overdrivelse i hans almindelige verdenspolitiske syn. Men det forekommer mig iallfall å være liten mening i å rulle op en bred prinsipiell debatt idag om de synsmåter Friis har hevdet. Han søkte å legge sitt innlegg på det plan, at det ikke skulde være full diskusjonsfrihet for ham på vegne av en større eller mindre del av Rjukan-arbeiderne. Det er selvfølgelig ikke riktig. Men idag står vi jo overfor en situasjon som er ganske klar og fast. Det programutkast som er fremlagt, er, som alle vet, produktet av nokså langvarige forhandlinger, som på visse punkter ikke var lett. Det er ingen grunn til å legge skjul på at vi som deltok i disse forhandlinger, i visse henseender ikke så ganske ensartet på tingene. Vi søkte derfor frem til en formulering som vi alle kunde være enig i, og som vi mente var riktig. Det var derfor også nødvendig å veie ord og uttrykk så nøiaktig som mulig. Hvis det idag på avgjørende punkter kom nye formuleringer, sett fra et fløi-synspunkt, vil man forstå at derved rykket man også hele grunnlaget vekk. Det er ikke teoretisk noget i veien for at vi ved en majoritetsbeslutning her kunde vedta den ene eller annen endring som lå i linje med det, Friis har ønsket. Men det vilde åpenbart være en skammelig lumpenhet overfor det socialdemokratiske parti. Efter de forutsetninger som har vært til stede, har vi ikke nogen som helst rett til å gjøre noget slikt, hvis vi mener det ærlig og vil ha samling. Et endringsforslag som vilde bryte med den tillit som ligger til grunn for hele samlingsarbeidet og gjøre det forgjeves, må det derfor bestemt advares mot.

På den annen side kan det sies at Friis' forslag inneholder ting som det kan ha interesse å se nærmere på. Jeg har ikke hatt anledning til å studere det noget nærmere, og det har vel dere heller ikke; det er jo fremkommet som et benkeforslag. Den rimeligste og riktigste løsning måtte da være å sende det til det nye landsstyre til drøftelse. Jeg tillater mig å antyde det. Så kan man ad åre se i hvilken utstrekning det kan være riktig og nødvendig å gå til en diskusjon om det.

Olav Steinnes: Det er en ganske kort opplysning jeg vilde gi, når det er talt om Rjukan og Rjukan-arbeiderne. Når det som er kommet fra Rjukan i det siste, blir møtt med *skepsis* på partihold, er det mitt inntrykk at det ikke er Rjukan-arbeiderne som er årsak i dette, men Friis. Dette forhold bør derfor *ikke* virke tilbake på partimedlemmene

på Rjukan. En stor del av det som «Rjukan Arbeiderblad» har skrevet om samlingen, er Friis selv ansvarlig for, uten at han kan påberope sig medlemmenes flertall i dette stykke. (Bifall.) Hans skrivelser er også blitt påtalt der oppe. Jeg vil si dette for å rettferdig-gjøre Rjukanarbeiderne. Jeg kjenner dem, fordi jeg har vært der i mangfoldige år, og jeg sier: *Ære være Rjukan-arbeiderne!*

Sverre Støstad: Når jeg tar ordet, skjønt jeg bare er gjest, er det fordi jeg ønsker å si frå om min stilling til den samling som holder på å fullbyrdes. (Bifall.)

Jeg sa allerede på et tidlig tidspunkt, straks grunnlaget fra felleskomitéen var offentliggjort, at dette grunnlag i store trekk måtte kunne bli det hvorpå et samlet arbeiderparti kunde gå ut i en positiv virksomhet. Men jeg la også til, at jeg fant flere ting der som var slik utformet at jeg og andre hadde kunnet ønske det anderledes. Bull sa at programmet bar kompromissets preg. Det er da ikke så rart at det ikke kan sies å være det klare, greie program hvorefter arbeiderklassen i Norge herefter skal marsjere frem. Programmet har til dels fått en så forsiktig utformning at man må lete nøie efter meningen.

Det er naturlig, at den som våger å angripe noget enkelt punkt i programforslaget, blir beskyldt for å ville forstyrre samlingen. Men jeg tror ikke det skal være nødvendig, og jeg ber dem som er forpliktet til å stemme for det: bruk ikke de ordene at vi vil ha det hele tilintetgjort! For skal *det* bli tonen, da kan man komme til å vente lenge på en samlet arbeiderklasse i dette land. Det er bedre at man sier fra idag, at vi *vil* arbeide for endringer som vi tror er til klassens beste. Men det skal skje innenfor den organisasjonsmessige ramme som dette møte trekker op for det nye parti.

Jeg har ikke hatt anledning til nogen nøiere granskning av Friis' forslag. Men jeg vil si at mig tiltaler den formulering bedre enn forslaget har fått fra felleskomitéen, fordi de foreslåtte endringer slår fast at det er ikke nogen *dans på roser* for arbeiderklassen å kjempe sig frem til og å *bevare* makten. Jeg tror ikke det er mange fagorganiserte arbeidere i dette land som vil vike tilbake for proletariatets diktatur, når den tid kommer og diktaturet blir nødvendig. Det er derfor godt at man på denne kongress presiserer, at det blir ikke ved de gamle midler arbeiderklassen når frem til sin frigjørelse. Jeg tror det vil være nødvendig å vedta det forslag Friis har stillet, eller at det iallfall blir sendt til det nye styre eller en programkomité, som kan utforme forslagene og programmet til et senere landsmøte. (Bifall.)

Martin Wold, Hamar: Friis uttalte at han hadde ventet at de som kom over fra kommunistpartiet, hadde villet hevde sig her, men at han var blitt skuffet. Jeg tror han tar en liten smule feil i det. Vi vil forsøke å hevde oss innenfor samlingspartiet, det vil selvfølgelig være vår første og største oppgave. Men jeg personlig synes ikke det er en oppgave for nogen ved en anledning som denne å hefte sig så sterkt ved det ene eller annet uttrykk i det fremlagte program. Det er tross alt et klassekampprogram, et som *alle* arbeidere kan samles om. Det får da stå til medlemmene å tilføre programmet den klarhet og dermed den styrke som partiet vil trenge i den tid som kommer. Den

teoretiske kamp som er blitt ført, har ikke alltid vært til nytte for klassen. Nu gjelder det å finne frem til et så nogenlunde tilfredsstillende grunnlag for samling av arbeiderklassens krefter som mulig, et grunnlag som gir adgang til å delta for alle — overalt hvor arbeiderklassen er — og gir hver enkelt adgang til å kjempe for den opfatning de har. Jeg har aldri trodd på at det skulde lykkes, selv om også Norges kommunistiske Parti var med, å utarbeide et program som var tilfredsstillende for alle avskygninger. Tross de mangler utkastet har og som under forholdene ikke har vært til å *undgå*, mener jeg at det er et program vi kan arbeide videre på, og som kan danne grunnlag for arbeidernes samling idag.

Magnus Nilssen: Tillat mig å minne om at det programgrunnlag som vi her er kommet for å stadfeste, er behandlet og vedtatt i samtlige de foreninger hvis representanter møter her; det er vedtatt av de *to partiers landsmøter* og av tallrike foreninger som har stått utenfor disse to partier. (Bifall.) Det får derfor slås fast, at det er ganske hensiktsløst å komme her og for *alvor* fremsette forslag til forandring i dette programgrunnlag.

Det er selvsagt, at hvis *jeg* skulde sette mig ned og ut fra mitt socialdemokratiske syn skrive et prinsipielt program, vilde det bli anderledes. Men det er ikke spørsmål om det idag. Spørsmålet er om resultatet av våre forhandlinger om og vår behandling av programmet er slik, at vi kan si at vi *godtar* dette forslag for samling av de to partier og de foreninger som har sluttet sig til det. Og det er *det* jeg sier ut fra sikker overbevisning og av fullt hjerte at programmet er slik at man kan godta det, for å føre det forenede parti frem til større styrke og maktutfoldelse enn det vi har idag. (Bifall.) Det er derfor ikke på sin plass å ta op igjen de gamle stridsspørsmål her, disse betraktninger om hvordan det mulig kan komme til å arte sig da og da og da. Det som nu ligger fore, skal vi behandle og godta, vi som er møtt som medlemmenes representanter fra det hele land, for derved å manifestere den samlingsvilje som ligger til grunn.

Det går heller ikke an å si at socialdemokratene har anerkjent diktaturet. Ingen er berettiget til å konstatere det. Vi anerkjenner og erkjenner *intet*, utover det foreliggende program. Men vi vil arbeide ærlig og lojalt i dette parti til gagn for den arbeidende klasses interesser. Derfor må jeg, så sterkt som jeg kan, advare mot at man nu allerede varsler en ny strid i foreningene om prinsipper og teorier. Der kommer *intet* godt ut av *det*. Men la oss innvarsle til alvorlig, trofast og positivt arbeide for arbeiderklassens fremgang i dette land.

Jeg vil ikke ha noget imot at det forslag til endring som er fremkommet, blir oversendt landsstyret. For det er soleklart at både landsstyret og hver våken partifelle overveier disse spørsmål; det er *intet* nytt i dem. Men når kongressen beslutter oversendelse, legger jeg ingen realitet i det. Jeg gjentar: Nu varsles det til arbeide om de foreliggende praktiske opgaver, uten at vi derfor taper *målet* av syne; arbeiderklassens hele og fulle frigjørelse fra den kapitalistiske utbytning (Bifall.)

K. Dalastøl: Man må spørre: Er det da meningen at vi i det nye parti skal være avskåret fra å hevde våre meninger og arbeide for å kjempe dem frem til anerkjennelse i partiet? Vi har alltid hatt meningsbrytninger og vil fortsatt få det i et så omfattende masseparti. Formannen i Norges socialdemokratiske Arbeiderparti sier at det ikke har nogen hensikt å opta dette forslag, fordi samlingsgrunlaget har vært utsendt og er vedtatt. Ja, medlemmene har godkjent en organisatorisk samling i ett parti uten organiserte fraksjoner og utenfor de stridende internasjonaler. Men de har ikke derfor godkjent hver stavelse i det prinsipielle program. Det forslag Friis har optatt, burde være et *minstekrav* i Det norske Arbeiderparti. Det er naturlig at man har måttet istandbringe et kompromiss mellom de forhandlende parter, men i de to punkter som er nevnt fastholder vi nødvendigheten av å få en klarere utformning. — Overfor Steinnes vil jeg si, at så vidt jeg vet, har partibladet på Rjukan vært redigert i nøieste overensstemmelse med de beslutninger som er fattet i Rjukan Arbeiderparti fra tid til annen om aktuelle partispørsmål. Der er også fremdeles full overensstemmelse. Jeg vil protestere mot at man søker å chikanere redaktøren på den måte. — Det er slått på en oversendelse av forslaget. På Arbeiderpartiets landsmøte uttalte Bull at det var om å gjøre å gi det hvad han kalte en pyntelig begravelse. Derfor skulde det oversendes. På den bakgrunn må man også se Magnus Nilssens uttalelse om at han i oversendelsen ikke la nogen «realitet». *Men det tilfredsstillende ikke oss.* Vi har interesse av å se hvor mange av forsamlingen det er som vil stemme for eller mot vårt forslag.

Sverre Iversen: Det vilde være ganske urimelig om der efter disse mange uhyggelige år siden 1920, hvor man har ligget og slitt på hver sin kant og ofte fektet innbyrdes, ikke skulde sitte igjen *særmeninger* om forskjellige spørsmål, som har mere eller mindre med det praktiske liv å gjøre. Men når vi har en kongress som denne, kommer det jo ganske enkelt derav at trangen til å få arbeiderklassen i takt med hinannen har vært så sterk, at man har funnet det forslag til forening som idag ligger foran oss, å være brukbart og tilfredsstillende. Da skal vi vokte oss vel for å ride kjepphester og skape nye teoretiske diskusjoner i fagforeningene, hvorved man bare opnår å fortrenge interessen for det arbeide som nu skal gjøres. Vi har alle vår *opfatning*. Den skal vi kjempe om, og den skal vi kjempe for. Men jeg reiser det spørsmål: Er det *idag* tiden til å ta op enkelte redaksjonelle forandringer for å ri teoretiske kjepphester? Nei! To landsmøter har samstemmig sluttet op om programmet som grunnlag for samlingen, og det er vi som skal konfirmere beslutningene. Skulde man ta Friis' forslag *alvorlig*, da måtte det være prøvet forut av de to partiers landsmøter og eventuelt være arbeidet inn i felleskomitéens forelegg til program. Han sier at det er ikke noget annet eller mer enn det som det schweiziske socialdemokrati har anerkjent for sitt vedkommende. Ja, da er det vel ikke så farlig om vi venter til neste omgang! (Munterhet.) Det første og største som skal gå ut fra denne kongress, er at det er skapt et grunnlag som *ikke skal bringe striden tilbake til foreningene igjen.* (Bifall.) Tillitsfullt samvirke skal det være — i fag-

foreningene, på arbeidsplassen, i de kommunale forvaltninger og hvor som helst. Og først og fremst *lojalitet*. Kongressen uttrykk skal være det krav vi har rett til å fordre om *respekt* for en enig arbeiderklasse i dette land!

J. A. Frantsén: Jeg støtter det som Dalastøl har uttalt like overfor det som Steinnes har bragt frem. Steinnes har kanskje mindre kjennskap til disse ting, da han i de senere årene mest har vært borte fra Rjukan. — Magnus Nilssen sier at forslaget er tiltrådt av foreningene. Vi har forstått det slik, at det skulde være anledning til å drøfte mulige endringer. Hvis ikke, vilde et veldig apparat som dette være overflødig. Jeg tror heller ikke at medlemmene på arbeidsplassen vilde ha noget å si på en slik forandring som den det her er foreslått.

Ordstyren påtalte uroen i salen, som gjorde det vanskelig for referenter og andre å høre hvad det blev sagt fra talerstolen.

Haakon Meyer: Jeg kommer tilbake til enkelte av de ting jeg fremholdt på landsmøtet under behandlingen av programmet. Det er klart for alle, tror jeg, at det foreliggende programutkast ikke er helt tilfredstillende for oss personlig, fordi det oplagt er et kompromis mellom brytende meninger, likesom dette kompromiss heller ikke har tilfredsstillt de som har sittet i komitéen. Det er derfor ingen uvesentlig ting at man her debatterer de endringsforslag som er bragt inn, idet man søker å komme til størst mulig klarhet over innholdet. Uansett hvad man måtte mene om Friis' forslag, tror jeg imidlertid personlig at det er en feil å opta dem her som forslag, og det virker likefrem provokatorisk når Dalastøl sier at «vi vil ha dem fremmet,» tross han vet at kongressen *ikke vil*. Det kan da ingen mening være i å insistere på en votering, som bare vil virke til å *hindre* samlingen eller å skape kløft innen det samlede parti.

Jeg vil i denne forbindelse ha sagt, at vi skal ikke se bort fra en så vesentlig ting at vi i de aller siste dager har fått inn i partiet noget av en ny fløi, den fløi som var representert her på talerstolen av Støstad og Martin Wold. Vi kjenner disse kamerater, og vi forstår at de vil være engstelig på vakt mot at partiet skal gli ut til en side hvor de mener ikke å kunne følge med. Vi må *ta hensyn* til de krefter, fordi det store flertall av oss gleder oss over at disse nye krefter er iferd med å slutte sig om det forenede parti.

Det er ikke fra min side for å få op igjen de stridigheter som har herjet partiet, men nettop for at de brytende meninger ved en diskusjon kan komme til et klarere uttrykk, at jeg vil fremsette det forslag jeg antydet på landsmøtet om nedsettelse av en *programkomité*. Dette er jo ingen partikongress i almindelig forstand, og den kan ikke mer enn legge grunnlaget for det fremtidige arbeide. Men også det teoretiske grunnlag er viktig. Jeg tror det vil være til nytte at kongressen beslutter å pålegge det landsstyre som velges, å nedsette en sådan komité, allsidig sammensatt. Oppgaven vil da være inntil neste landsmøte å utarbeide og fremlegge et klarere og mer konsist program, et som i høiere grad er uttrykk for *partiets opfatning* enn det kan sies om det program som foreligger idag. (Bifall.)

Ordstyreren refererte Meyers forslag, som lød:

Kongressen pålegger landsstyret å nedsette en alsidig sammensatt programkomité, der skal fremlegge et gjennomarbeidet programforslag til førstkommende landsmøte. —

Ordstyreren meddelte at han aktet å foreslå at så vel dette forslag som forslaget fra Rjukan blev *oversendt det nye landsstyre*.

Efter forslag av ordstyreren blev det enstemmig vedtatt å sette tidsbegrensning for de følgende talere.

Ingvald Jaklin: Når vi representanter fra Nord-Norge ikke har funnet å burde opta avvikende forslag til programmet på dette tidspunkt, er det fordi man har sett hen til det som er gått forut, og efter det har man tatt sin stilling. Jeg tror også det vil være meget uheldig om kamerat Friis' forslag kom til votering på dette landsmøte. Jeg, og mange med mig, er stort sett enig i den formulering, men en prinsipiell votering her vilde ikke gi et klart uttrykk for kongressens mening, tvert om vilde det gi et helt feilaktig billede. Derfor henstiller jeg til Friis ikke å foranledige en slik situasjon. Det vilde absolutt skade den radikale fløi innen partiet. De som var til stede på Arbeiderpartiets landsmøte vil være på det rene med at det er en *god ånd* til stede innen partiet, og jeg tror at Oslo-arbeiderne vil sørge for at denne gode ånd også er til stede innen *ledelsen*. Programmet er, mener jeg, brukbart i den nuværende situasjon; derfor kan jeg stemme for det.

Nils Norheim: Jeg stillet på landsmøtet det spørsmål til representantene fra Rjukan: Om deres forslag til endringer blev vedtatt *enstemmig* av denne kongress, hvad så? Vilde nogen mann i landet ha følelsen av at vi derfor stod på sikrere grunnlag, og at ledelsen var mer radikal og revolusjonær? Jeg gjentar spørsmålet her og ber om at det må bli overveiet. Og jeg legger til: Efter den behandling programmet har fått i organisasjonene på forhånd, vil en fastholden av forslaget og ethvert annet forslag som rører ved grunnlaget for klasse-samlingen, uten tvil av enhver av oss som sitter i denne forsamling, og av klassefeller rundt om, bli møtt med den dom og den karakteristikk det fortjener. Når man så *vet* at alle forslag vil bli oversendt, hvad skal da det hele tjene til? Jeg vil be representantene fra Rjukan fare varsomt frem i dette spørsmål og jeg *henstiller* til Friis å ta forslaget tilbake. (Bifall.)

Tranmæl: Det er givet at enhver må ha anledning til å fremlegge forslag til endringer på en kongress, motivere dem og få dem prøvet. Men like sikkert er det at saken er avgjort ved de forhandlinger og den behandling som har funnet sted — i foreningene og på de to landsmøter nu sist. Det kan være nyttig at de forskjellige synsmåter kommer frem, men enten forslagene sendes til landsstyret eller Rjukanrepresentantene trekker dem tilbake, vil det når som helst være anledning til å fremme dem. Vi må søke i norsk arbeiderbevegelse å få *mindre* av retningsdebatt enn vi har hatt, og en mer intens samling om de konkrete, revolusjonære oppgaver enn nu. Og når det gjelder de arbeidsoppgaver som ligger for oss, foreligger det her et godt og

praktisk arbeidsgrunnlag for partiets virke fremover. Med hensyn til de retningslinjer av prinsipiell natur som er gitt, fastslåes det i programmet punkt 13 at partiet skal arbeide frem mot en fullstendig økonomisk og social nyorganisasjon. «På arbeidslivets grunnlag må arbeidere, bønder og fiskere i forening skape den forfatning og de organer som svarer til den nye fremadkjempende klasses behov, og som gir plass både for massenes medvirkning og for personlig initiativ og ansvarsfølelse.» Hvad annet er det her som slåes fast enn *rådstanden*, ikke bare økonomisk, men også politisk — at det er på *arbeidslivets grunn det fremtidige arbeiderstyrte samfund skal hvile*? Dermed er også dannet det arbeidsgrunnlag vi trenger i de kommende år, idet man søker å finne løsningen i en forfatning som hviler på *arbeidet* som den trygge og sikre grunnvold. Jeg tror derfor kongressen trøstig, slik som forholdene er, kan godkjenne felleskomitéens forslag til program som er tiltrådt av landsmøtene og av de faglige representanter på kongressen her idag! (Bifall.)

Steinnes: Like overfor Frantsén og Dalastøl vil jeg si, at jeg fastholder som absolutt mine uttalelser om Friis' forhold til partiet gjennom «Rjukan Arbeiderblad». Organisasjonen der oppe har tatt avstand fra de redaksjonelle skrivelser både én og to ganger. Og jeg mener at Rjukan-arbeiderne og partiet har krav på å bli fremstillet i det rette og riktige lys.

Friis: Den historiske utvikling venter ikke med å stille arbeiderklassen overfor de aktuelle problemer. Hvis man mener at nye farer for krig og nye militærdiktaturer står for døren, og at den økonomiske situasjon blir stadig mer tilspisset, da er det spørsmål om det er ansvarlige folks gjerning å *vente* med å uttale sig om det som er det vitale spørsmål for arbeiderklassen.

Jeg forstår situasjonen nu slik, at det er mange som er enig i de endringer som er foreslått, og som gjerne vilde gi dem sin tilslutning hvis man stod helt *fritt* ved voteringen. Når så ikke er tilfelle, kan det være fare for å få en votering som ikke gir noget uttrykk for den stemning som virkelig er til stede. Jeg vil derfor nu selv foreslå endringene *oversendt landsstyret* — fra min side under henvisning til den sterke tilslutning til innholdet i endringsforslagene, som er fremkommet. Jeg foreslår altså dette.

Alfred Madsen: Der er gitt uttrykk for misnøje med programmet, og næsten alle som har uttalt sig, har betegnet det som et kompromiss. Etter min opfatning er denne karakteristikk ikke riktig — i den vanlige betydning av ordet, og iallfall ikke for mitt vedkommende. Jeg er helt enig i programmet, slik som det er forelagt; det dekker min opfatning. Jeg tror også at for den almindelige mann på arbeidsplassen er det fullt tilfredsstillende. De ser det slik at det er den altfor sterke teoretiske utformning av programmene som har splittet og der ved svekket arbeiderklassen. Det program som er fremlagt, vil *samle*, og det som samler, det styrker. Et program vil alltid være ufullstendig og ufullkomment, hvis man vil legge videnskapens mål til grunn. Men man skal huske at det er umulig å si *alle* sannheter om arbeiderbevegelsen i et enkelt og lite program. Om man setter inn de endrin-

ger som Friis har hentet fra det schweiziske socialdemokratiske program, kan *det* ikke redde arbeiderklassen hverken i Norge eller Kina eller forandre verdenssituasjonen. Hvis man skulde si en annen sannhet om det schweiziske parti, så er det det at det nylig har besluttet å melde sig inn i den 2. Internasjonale. Og *det* er en realitet man skal legge merke til.

B. Flood-Engbretsen: Det er klart for enhver at programmet er i første rekke et samlingsprogram, og at det også bærer *preg* av det. De erfaringer vi gjør, og de oppfatninger man kommer til, vil naturlig gi sig uttrykk i programmet siden, og det program som da utgår av diskusjonene, vil bli ganske klarere. Jeg er helt enig med Friis i at hans forslag bør oversendes landsstyret, og jeg hadde tenkt å rette en henstilling til ham om å gå over til det. Det er det fornuftigste han kunde gjøre. Det betyr ikke at tillegget eller endringene skal *begraves*, men at de vil komme op igjen på neste landsmøte.

A. Buen: Det er sagt så meget i årenes løp nu, at det tør betegnes som et tidens tegn at der nu tales så forholdsvis lite om det omfattende spørsmål her idag. Det viser at det som gjelder for de norske arbeidere idag, det kan uttrykkes i få ord: Nu vil vi ha slutt på vrøvlet, nu vil vi til *arbeide!* (Bifall.) Det er talt om retning «høire» og retning «venstre». Jeg tror ikke det er nogen som tenker på å gå til *høire*, og jeg erkjenner ikke at det som Friis vil, betegner en utvikling til *venstre*. Jeg vil gi Friis fra Rjukan et godt råd: si aldri *aldri!* (Munterhet.) Jeg la merke til med hvilken dyp ærbødighet hele toget idag blottet sine hoder hver gang musikken istemte «Internasjonalen»s toner. Det fortalte mig at også *det* spørsmål arbeider sig frem til sin løsning. Det kommer nok, og gudskjelov hr vi *litt* å strides om herefter også!

Det som for mig er det avgjørende, er at programmet ikke sier annet og mer enn det vi er menn for å stå bak. Kan vi kjempe de spørsmål frem til seier, som det foreliggende program gir uttrykk for, har dog *vi* skrevet et så bemerkelsesverdig blad i historien at det vil bli husket oss som sitter her. Det som betegner en ny tid i Norges arbeiderbevegelse nu, er at hver enkelt føler at han har fått et nytt livsinnhold igjen, at vrøvlets tid er forbi og arbeidets begynner. (Bifall.)

Dalastøl: Jeg går med på oversendelse av forslaget ut fra de betraktninger Friis har hvedet, selv om jeg hadde funnet det mer tilfredsstillende om den saklige tilslutning til forslaget var blitt prøvet ved en votering. Det er ganske malplisert å tale om vrøvl så snart der fremkommer et forslag som kan reise diskusjon i partiet. Socialdemokratene på sin side forbeholder sig fritt slag — vi har hørt det av Buen nettop — og da må også de kommunistiske innstillede gjøre sitt syn gjeldende. Vi vet at idag står ennu en betydelig del av fagforeningene utenfor, fordi de ikke er tilfreds med programmet. Det er disse venstre-orienterte elementer vi nu må knytte til oss, og det vil ha stor betydning for deres tilslutning at programmet på disse punkter blir gjort tydeligere i den retning som er nevnt.

Stenklev frafalt ordet.

Einar Gerhardsen: Friis hadde sikkert rett, da han gikk ut fra

at mange her var enig i endringene. Men jeg tror også det var riktig at forslaget blev tatt tilbake og foreslått oversendt det nye styre. Det kan *ikke* være riktig å opta her et demonstrasjonsforslag, som bare kunde splitte dem som burde stå sammen. — Det sies av socialdemokratene at de går inn i det forenede parti som socialdemokrater, og at de ser det som en oppgave for sig å arbeide for at partiet snarest tilslutter sig den 2. Internasjonale. Vi som har hatt vårt medlemskap i det gamle parti, sier fra at vi er bestemte motstandere av en slik utvikling. Vi har ment og mener at et slikt skritt vilde være en *ulykke* (bifall), og vi sier at man også bør bekjempe at Landsorganisasjonen blir tilmeldt Amsterdam. Den opfatning har vi, og den vil vi arbeide for. Men fraksjonsdannelser bør det ikke nu bli. Jeg vil slutte med å si til Rjukan-karene, at de skal gå frem ved sitt eget *eksempel*, overbevise medlemmene og samle dem til handling. *Handlingens* parti skal det være! (Bifall.)

Voteringen.

Derefter foregikk voteringen, som blev ledet av Rastad som dirigent.

Friis' forslag om oversendelse av endringsforslagene til landsstyret blev vedtatt enstemmig.

Mot 1 stemme blev *Meyers* forslag om en programkomité besluttet oversendt landsstyret.

Derpå blev *felleskomitéens forslag til prinsipielt program* vedtatt mot 1 stemme. Resultatet hilstes med kraftig håndklapp.

Der referetes følgende telegrammer:

Slutt med kjevlet. Dan broderringen!

Linjepersonalets Forening, Bergens distrikt.

Herredspartiet hilser samlingskongressen med glede og gir den sin fulle tilslutning.

Storelvdal herredsparti.

Haakon Meyer fremsatte forslag om at kongressen foretok en innsamling til fordel for *Matteotti-fondet*, som den socialistiske Arbeiderinternasjonale har besluttet å oprette. Han pekte på at de midler som kom inn gjennom fondet, så godt som utelukkende gikk til støtte av den italienske bevegelse, og man arbeidet nu bl. a. for å gjøre partiets gamle organ «Avanti» til et dagblad felles for det socialdemokratiske og det maksimalistiske parti.

Forslaget blev vedtatt enstemmig.

Videre blev referert skrivelse fra andelsforlaget «Ny Tid» om tilatelse til å utlegge under kongressen innsamlingslister til fordel for proletardikteren Rudolf Nilsen. Enstemmig besluttet at listene blev å utlegge.

Eftermiddagsmøtet blev derpå hevet.

Efter en times pause blev møte satt på nytt kl. 8 med *Buen* som ordstyrer. Til behandling forelå

Partiets lover.

Av hensyn til tiden og kongressens program blev taletiden satt til 5 minutter for hver taler.

Ordstyreren refererte hver enkelt paragraf i det av felleskomitéen utarbeidede forslag til lover for partiet.

§§ 1—4 blev vedtatt enstemmig og uten debatt, som følger:

§ 1.

Formål.

Det norske Arbeiderpartis oppgave er å lede arbeidernes klassekamp med det formål å gjennomføre en socialistisk samfundsordning.

§ 2.

Medlemsskap.

I partiet optas foreninger eller lag som i beslutnings form anerkjenner partiets program og lover.

Ved innmeldelsen erlegges kontingenten for det kvartal innmeldelsen skjer.

§ 3.

By- og herredsorganisasjoner.

Bykommuner.

Er der flere partiforeninger i samme bykommune, plikter disse å danne en fellesorganisasjon — bypartiet.

Landkommuner.

I landkommuner, hvor der er flere partiforeninger eller lag, plikter disse å danne en fellesorganisasjon — herredspartiet.

I herreder, hvor der bare er en forening, betraktes denne som herredsparti.

§ 4.

By- og distriktsorganisasjoner.

1. By- og herredsorganisasjoner i samme fylke, krets eller nærmere angitt distrikt plikter å danne en felles organisasjon, by- eller distriktsorganisasjon.
2. De således fremkomne by- og distriktsorganisasjoner utgjør landspartiets organisasjonsenheter.
3. Bare gjennom disse organisasjonsenheter kan enkeltforeninger eller lag optas i partiet.

Som § 5 — *by- og distriktsorganisasjoners rettigheter og plikter* — var foreslått:

1. Til fremme av partiets formål erlegger hver tilsluttet organisasjon i kontingent til landspartiet 25 øre pr. kvinnelig og 50 øre pr. mannlig medlem pr. kvartal.

2. Kontingenten innsendes til partikassen i efterskudd senest den 15 i månedene februar, mai, august og november, og erlegges efter organisasjonens medlemstall den siste dag i hvert kvartal.
3. Samtidig med kontingenten innsender by- og distriktsorganisasjonens styre rapport over medlemstallet m. v. i overensstemmelse med et av centralstyret utsendt skjema.
4. By- og distriktsorganisasjonens styre er for øvrig pliktig til å gi central- og landsstyret alle de opplysninger som dette gjør krav på til bruk for sin virksomhet.
5. Organisasjoner som ikke til lovmessig tid innsender kvartalsrapport og kontingent, taper sine rettigheter i partiet. Når restansene er betalt fåes medlemsrettighetene tilbake.

Einar Gerhardsen: I Oslo Arbeiderpartis representantskap blev det optatt forslag om en endring til § 5, som gjelder de fagforeninger som står kollektivt tilsluttet partiet. Tidligere har fagforeningene betalt partikontingent for alle sine medlemmer, også de som er arbeidsledige. Men under den ekstraordinære og konstante ledighet som nu råder, makter de ikke med sin bedste vilje å betale for andre enn dem som står i arbeide. I realiteten faller dermed de arbeidsledige ut, i det øieblikk der ikke betales kontingent for dem. Vi foreslår derfor, at kongressen gir det nye landsstyre bemyndigelse til å *frita fagforeningene for å betale kontingent for sine arbeidsledige medlemmer.*

Ordstyreren: Forslaget nødvendiggjør ingen forandring i den foreliggende paragraf.

Trygve Lie, Aker: Spørsmålet berører i grunnen ikke bare fagforeningene. I Akershus Fylkes Arbeiderparti har vi måttet opta spørsmålet om kontingentfritagelse under samme forhold også for partiavdelinger for øvrig. Det viser sig at forholdet er aktuelt bl. a. for en stor del av skogsarbeiderne, og det samme kan være tilfelle for småbrukere, fiskere og andre. Hvis Gerhardsens forslag vedtas av kongressen, forutsetter jeg at også *disse* gruppers kontingentforhold inngår i bemyndigelsen til landsstyret.

Ordstyreren: Dette kan eventuelt opnåes ved at man i forslaget forandrer «fagforeningene» til *foreningene.*

Johansen, Sandefjord: Kontingenten er foreslått satt til 50 øre kvartalet. Under de nuværende økonomiske forhold kan det være frykt for at flere av de nye fagforeninger som er kommet til, ikke makter å betale denne partikontingent, og at de vil falle fra. Derfor vil jeg henstille at vilkårene for medlemsskap settes så rimelig som mulig, for at *alle* kan komme med.

Ved *votering* over § 5 blev paragrafen vedtatt enstemmig.

Derefter forelå *Gerhardsens* forslag i den endrede form som var antydet av ordstyreren.

Karl Hamang vilde henstille til forslagsstilleren å innbefatte også syke og arbeidsledige i forslaget.

Ordstyreren: Det kan vel overlates til styret å rette på dette i tilfelle.

Forslaget blev derpå vedtatt enstemmig. Beslutningen lød:
 Kongressen gir det nye landsstyre bemyndigelse til å fritta foreningene for å betale kontingent for arbeidsledige medlemmer. —

§ 6.

Landsmøtet.

Felleskomitéen foreslo følgende som § 6:

1. Landsmøtet holdes ordinært hvert 3 år. Ekstraordinært landsmøte kan holdes når landsstyret finner det påkrevet og skal holdes når by- og distriktsorganisasjoner som representerer minst $\frac{2}{5}$ av partiets medlemmer krever det.

Til landsmøtet har enhver tilsluttet by- og distriktsorganisasjon, som har oppfylt de i lovene fastsatte plikter, rett til å sende 1 representant for hvert påbegynt 200 medlemmer. Til grunn for valget legges det medlemstall som det er innbetalt kontingent for i kvartalet for ut for valget. Valget foregår med adgang til direkte deltagelse eller medvirken av organisasjonens samtlige medlemmer og således at de enkelte foreninger har innstillingsrett.

2. Utgiftene ved landsmøtet betales av partikassen. Representantenes diétgodtgjørelse utredes av vedkommende lokale organisasjon.

Representantenes billettgifter til 1. plass på dampskib og 3. klasse på jernbane, korteste reiserute, fordeles likelig mellom alle de møtende representanter på landsmøtet og utredes av de lokale organisasjoner.

3. Når landsmøtet har valgt reisefordelingskomité, har enhver representant å opgi til komitéen oppgave over sine reiseutgifter.

Så snart resultatet av reisefordelingen er bekjentgjort, har alle å ordne med oppgjør.

Landsstyrets medlemmer og innbudne representanter deltar ikke i reisefordelingen.

4. Representantenes fullmakter, som utferdiges av vedkommende styre og innsendes til centralstyret senest innen 8 dager før landsmøtets åpning, skal være gjennomgått av en av centralstyret oppnevnt komité innen landsmøtet trer sammen.

5. Landsstyrets medlemmer har stemmerett i alle saker undtagen ved beretning og regnskap. Diét- og reisegodtgjørelse for disse utredes av partikassen.

De av landsstyret ansatte partisekretærer har rett til å delta i landsmøtets forhandlinger, dog uten stemmerett.

6. Landsmøtet bekjentgjøres senest 4 måneder før dets sammentreden.

Forslag som ønskes behandlet på møtet, skal innsendes gjennom by- eller distriktsorganisasjonens styre til centralstyret senest 12 uker før møtet. Landsstyret har forslagsrett. De innkomne forslag omsendes til organisasjonene senest 6 uker før landsmøtet.

7. Landsmøtet vedtar selv sin forretningsorden og dagsorden, som skal inneholde:

- a) Fullmaktskomitéens innstilling.
 - b) valg av møtets funksjonærer og komitéer,
 - c) styrets årsberetning,
 - d) partiets og hovedorganets regnskaper,
 - e) behandling av de innkomne forslag,
 - f) valg av partiets tillitsmenn, landsstyre med varamenn og revisorer med varamenn,
 - g) fastsettelse av sted for neste landsmøte.
8. I forbindelse med landsmøtet holdes en landskvinnekonferanse, hvortil enhver tilsluttet forening, som har oppfylt de i lovene fastsatte plikter, har rett til å sende 1 representant for hver påbegynt 100 kvinnelige medlemmer. Representantene velges av de kvinnelige medlemmer. For øvrig gjelder reglene for landsmøtet. —

Ved *punkt 5* var det dissens, idet komitéens medlemmer *Torp, Bull* og *Tranmæl* foreslo punktet gitt følgende ordlyd:

Landsstyrets medlemmer bør, selv om de ikke er valgte representanter, delta i landsmøtet. Diét- og reisegodtgjørelse for disse utredes av partikassen. De har talerett og forslagsrett, *men ikke stemmerett.*

De av landsstyret ansatte partisekretærer har rett til å delta i landsmøtets forhandlinger på samme vilkår. —

Alfred Madsen forbeholdt sig å stå fritt på kongressen.

Paragrafen foranlediget en del debatt.

A. Mørland henstillet ved *punkt 2* at landsstyret tok under overveieelse en ordning hvorved de lokale organisasjoner slapp å betale diétgodtgjørelsen for representantene på landsmøtet.

Punktene 1—4 blev vedtatt enstemmig.

Ved *punkt 5* uttalte *Tranmæl*: Det er en rekke år siden Det norske Arbeiderparti fastslo den bestemmelse i partiets lover at bare de foringsvalgte representanter skulde ha stemmerett på landsmøtet. Og det er et riktig prinsipp. Særlig vil det være riktig nu da landsstyret — og centralstyret — kommer til å telle ialt 37 à 38 medlemmer. De som sitter i styret, vil i kraft av sitt medlemsskap der ha all den innflytelse på sakenes behandling som de er berettiget til. Dessuten er det anledning til å velge dem som representanter fra foreningene. Det socialdemokratiske parti i Sverige har den samme bestemmelse i sine lover. Det har vært antydnet som en mellemvei at man kunde gi centralstyrets medlemmer stemmerett, men ikke landsstyret. Det er klart at det ikke går an. Enten *alle* eller ingen. Videre har man villet trekke sammenligninger med Landsorganisasjonen og forbundene. Men Landsorganisasjonen har et sekretariat på 13 mann, som er en liten kontingent sammenlignet med et styre på 37. Landsorganisasjonen gav i sin tid stemmerett på kongressene for representantskapets medlemmer, men det er forlengst avskaffet — ut fra den riktige betraktning at det er de som møter med *mandat fra medlemmene* som skal avgjøre beslutningene. På vårt partis landsmøte rådet det *enstemmighet* om at man skulde oprettholde dette forhold, og jeg anbefaler at dette også blir kongressens beslutning.

Rich. Hansen: Avgjørende for flertallet har vært det forhold at forbundene og Landsorganisasjonen har gjennomført det system, at et styre som må treffe alle viktige beslutninger mellom landsmøtene, og som hele ledelsen er overlatt til, også bør ha stemmerett når de kommer til et landsmøte — bortsett fra avgjørelsen ved beretning og regnskaper. De slipper dermed å søke sig mandater fra foreningene, hvorved de i mange tilfeller bare optar plassene for andre og kanskje holder utenfor de folk fra arbeidsplassen som medlemmene gjerne vil ha valgt til å representere sig. Vi skal ikke betrakte våre tillitsmenn som slike «nuller», at de ikke er verdig å utøve stemmerett i den stilling de står. Det høres også merkelig ut at de folk som på dette møte blir valgt til styre, ikke skal ha stemmerett neste gang, selv i saker de har satt sig godt inn i. Jeg anbefaler flertallets forslag, som bygger på den praksis som er almindelig i våre organisasjoner.

Madsen: Jeg har forbeholdt mig, som det står, å stå fritt, fordi jeg selv er medlem av landsstyret. Jeg anså ikke saken for å være så betydningsfull at man ikke også på dette område burde ha kunnet samle sig i komitéen. Men det lykkedes allikevel ikke. Jeg vil om saken bare si, at hvis denne store forsamling av folk fra arbeidsplassen mener at det landsstyre de velger, skal ha stemmerett, da er det godt, og hvis de mener at styret *ikke* skal ha stemmerett, da er det like godt!

Einar Gerhardsen: Det som hevdes her av mindretallet, er et riktig prinsipp. Om saken ikke nettop er så stor, betyr den dog noget. Et landsmøte eller en kongress skal være et uttrykk for *medlemmenes* opfatning til enhver tid. Det er da liten mening i det resonnement, at når vi velger 37 mann til styret imorgen, så velger vi samtidig 37 representanter til neste landsmøte i partiet. Landsstyrets medlemmer representerer sig selv, ikke nogen organisasjon. Skal de ha stemmerett uten å være valgte representanter, da får de en myndighet som det ellers må 3 700 medlemmer for å få veiet op i organisasjonene! Man forstår bare av dette hvor uriktig det prinsipp er som flertallet vil ha knesatt. Vi vil sette medlemmenes selvbestemmelsesrett i stedet — helt og uavkortet.

Johs. Hulthin: Jeg støtter flertallet her. Man snakker om medlemmenes selvbestemmelsesrett. Er ikke de tillitsmenn som velges også medlemmer av sine foreninger? Det er ingen logikk i mindretallets resonnement. Skal ikke styremedlemmene som sådanne ha adgang til å øve direkte innflytelse på sakene i kraft av stemmeretten, da faller en del av deres ansvar for sakene bort. Og det kan vel ikke være meningen?

Torgeir Vrå: Hvis jeg av en kongress eller et landsmøte er valgt til det tillitshverv å sitte som medlem av et hovedstyre for mitt parti, da skal man ikke kastrere mig for det ved å gjøre mig stemmerettsløs. (Munterhet.) Jeg vil da være *mannfolk!* Er man valgt, har man plikt til å føre sakene ut til sin ytterste konsekvens. Å nekte en stemmeretten under disse omstendigheter er en brutalitet som ikke går an. Man skal ikke i den grad drive avguderi med demokratiet. Noget annet er det hvor det gjelder administrasjonens egne anliggender.

Tranmæl: Det er det rene sludder å snakke om nuller eller om å gjøre den ene eller annen stemmerettsløs. Er en regjering «null» i Stortinget fordi om den ikke har stemmerett? Det styre som har ansvarsfølelse, det vil at sakene skal avgjøres i organisasjonene, og at avgjørelsen *der* skal være bestemmende for landsmøtets stilling. Det er oplyst her at flere forbund har den ordning som vi i mindretallet foreslår. Det er den samme ordning Det norske Arbeiderparti *har* hatt, og som jeg håper det fortsatt vil opretholde.

Trygve Lie: Jeg tror vi bør se helt praktisk på spørsmålet. Et landsstyre har så stor makt ved de innstillinger det sender ut, at det skulde være ganske overflødig også å gi det stemmerett. Jeg anbefaler mindretallets forslag.

Math. Fredsti: Den sammenligning man har villet trekke mellom partiet og Landsorganisasjonen, forsåvidt sekretariatsmedlemmenes stemmerett angår, synes høist uriktig. Hvis man skulde overføre dette helt, måtte konsekvensen bli at også representantskapets medlemmer skulde ha stemmerett på kongressene. Men så langt har dog ingen villet gå, fordi det i praksis vilde føre til at man vilde sikre næsten en majoritet på forhånd ved alle voteringer. Det er for øvrig ikke bare *sakenes* behandling det her spørres om, men også valgene. Og her kan et mannsterkt landsstyre som har stemmerett på like fot med de valgte representanter, komme til å utøve en ganske vesentlig innflytelse. Jeg tror det er bedre for en ledelse å bli kastet ved andres stemmer enn å votere sig selv inn.

Valdemar Nielsen: Jeg kan opplyse at Stenindustriarbeiderforbundet allerede i 1919 innførte den regel at styret ikke skulde ha stemmerett på landsmøtene. Og jeg tror denne ordning hviler på et riktig og sunt prinsipp. Det er ikke så ganske betydningsløst dette spørsmål, som man vil gjøre det til. Enhver kan gjøre sig op en mening om hvordan det vil virke, hvis flertallets innstilling bifalles og blir satt ut i livet. Der møter i almindelighet ikke over et par hundre representanter på et landsmøte. Man innser da straks hvilken makt et landsstyre kan ha, når det skal avgjøre sakene sammen med de valgte representanter — de som kommer fra de samme foreninger som landsstyremedlemmene *selv* tilhører.

Aldor Ingebrigtsen: Jeg slutter mig helt til den foregående taler og til felleskomitéens mindretall i dette spørsmål. Hvilken makt betyr ikke 37 mann på et landsmøte? Det viser sig ofte at de menige arbeidere, fra småbruker- og fiskerhjemmene, er av en annen opfatning enn de som sitter i styrene. Men er styret i overensstemmelse med medlemmenes vilje, kan det også være sikker på å få sine innstillinger vedtatt, selv om de *ikke* har stemmerett.

Hulthin: Hvis mindretallet vil være konsekvent, da bør det også ta skrittet helt ut og si at det ikke går an for centralstyremedlemmer å la sig velge av sine fagforeninger.

A. Bay: Man får det inntrykk ved å påhøre debatten her at de som velges som tillitsmenn, nærmest tilhører overklassen. De er «farlige folk». Jeg er enig med Madsen i, at det ene eller det annet kan være

like godt. Får styremedlemmene *ikke* stemmerett, sørger de vel for å skaffe sig mandat allikvel. Men jeg kan ikke fri mig for — som Vraa sa — at det er en viss «kastring».

Torbj. Henriksen: Jeg mener at medlemmene ved valg til landsmøtene skal være stillet under de samme vilkår, enten de er fra arbeidsplassen eller de sitter som medlem av et central- og landsstyre. 37 styremedlemmer med stemmerett vil opveie 7 200 medlemmer i organisasjonene — ikke 3 700, som Gerhardsen sa. Er det mening i at medlemmene skal måtte samle sammen så mange stemmer for å opveie denne stemmevekt? Så sent som i november 1925 behandlet Norsk Kommuneforbunds landsmøte det samme spørsmål, og så vidt jeg husker opnådde et forslag om å gi hovedstyrets medlemmer 5 — fem — stemmer. Jeg håper at flertallet heller ikke får flere her.

Ved *voteringen* blev mindretallets forslag vedtatt med overveldende majoritet.

Resten av paragrafen blev enstemmig vedtatt.

§ 7.

Landsstyret.

1. Landsstyret våker over, at partiets virksomhet ledes i overensstemmelse med disse lover og landsmøtets beslutninger.
2. Inntil neste landsmøte består landsstyret av 37 medlemmer, hvorav 16 skal være bosatt i eller ved Oslo. De øvrige velges blandt partimedlemmene fra de forskjellige landsdeler, efter landsmøtets nærmere beslutning. De i eller ved Oslo bosatte medlemmer av styret er:

Formannen, næstformannen og sekretæren og hovedorganets redaktør og 9 andre medlemmer. Dessuten tiltres centralstyret av en representant fra ungdoms- og 2 fra kvinneorganisasjonens styrer, likesom landsstyret velger 1 representant til ungdoms- og 2 til kvinneorganisasjonens styrer.

Formann, næstformann, sekretær og redaktør velges ved særskilt valg og med absolutt flertall.

3. Samtlige de i eller ved Oslo bosatte medlemmer av styret danner centralstyret.
4. For centralstyret velges 5 og for landsstyret 8 varamenn.
5. Det samlede landsstyre holder møte så ofte centralstyret finner det nødvendig, eller når minst halyparten av de øvrige representanter forlanger det. I disse møter forelegges centralstyrets forhandlingsprotokoll.
6. I de år landsmøtet ikke holdes, har landsstyret å foreta det nødvendige med hensyn til vedtagelse av budgetter m. v.
7. Utgiftene ved landsstyrets møter utredes av partikassen.

Komitéens medlemmer *Oscar Torp, Edv. Bull, Martin Tranmæl, Alfred Madsen* og *J. Teigen* foreslo at det overlotes til landsstyret å ansette sekretær, og at annen del i punkt 2 derfor fikk følgende ordlyd:

Formannen, næstformannen og hovedorganets redaktør og 10 andre medlemmer. Dessuten tiltres centralstyret av en representant fra ungdoms- og 2 fra kvinneorganisasjonenes styrer, likesom landsstyret velger 1 representant til ungdoms- og 2 til kvinneorganisasjonens styrer.

Formann, næstformann og redaktør velges ved særskilt valg og med absolutt flertall. —

Punkt 1 blev enstemmig vedtatt.

Ved punkt 2 uttalte *Tranmæl*: Jeg vil opta mindretallets forslag om å opprettholde den ordning vi nu har innen partiet, at sekretæren ansettes av landsstyret. Man skal være meget varsom, når det gjelder partiets administrasjon, så man ikke gjør den større enn nødvendig. Vi har hatt fastlønnet formann i de siste år, og vi er dermed kommet tilbake til den tidligere ordning med én landsmøtevalgt tillitsmann som har ansvaret for den administrative ordning, samtidig som sekretæren har vært gjenstand for ansettelse. Denne ordning har vist sig å være den beste, og det bør ikke her bli tale om å fravike den. Forsåvidt det gjelder å gi plass for de forskjellige *opfatninger* innen partiets administrasjon og ledelse, var det hos oss enstemmighet om at det hensyn ikke skulde stille sig i veien, og at det således ikke var spørsmål om fra hvilken kant sekretæren blev tatt. Men spørsmålet gjelder hvad som vil være den administrativt beste og mest praktiske ordning. Derfor anbefaler jeg at man slutter sig om mindretallets forslag, som også blev anbefalt av vårt landsmøte under sakens behandling igår.

Rich. Hansen: Jeg håper ikke at dette spørsmål skal gi anledning til den samme lidenskapelige diskusjon som det foregående. Det er ikke egentlig noget prinsipielt skille her. Når flertallet i felleskomitéen har innstillet på at sekretæren skulde velges, ikke ansettes, er det fordi vi har ment at sekretæren innehar en så viktig stilling i partiet at han bør velges med fullt ansvar for landsmøtet, samtidig med at han har sæte i centralstyret. Jeg er også enig i at den valgte formann bør være fastlønnet. Når det er sagt at man skal være forsiktig med å gjøre administrasjonen unødige dyr, er jeg enig også i det. Men det blir like dyrt ved ansettelse som ved valg, all den stund vedkommende må være en helt avlønnet mann. Jeg vil peke på at vi får et større parti nu enn før, og det vil nok sikkert trenges to. Men generalsekretæren bør være en tillitsmann som er valgt direkte av landsmøtet.

B. Olsen-Hagen: Under valgkomitéens arbeide er vi kommet til det resultat, at vi vil anbefale at antallet av landsstyremedlemmer forhøies til 38, for å gi plass for en representant for de fagforeninger som har sluttet sig til det samlede parti. Komitéen er enig om dette og vil fremkomme med forslag herom i forbindelse med valgene. Hvad angår det foreliggende spørsmål, finner jeg å måtte anbefale mindretallets forslag på det beste, idet jeg gjør opmerksom på at forholdet er et noget annet nu enn tidligere, da vi ikke hadde fastlønnet formann.

Vrå: Jeg stemmer også for mindretallets forslag, men jeg vilde gjerne at dette forslag skulde ha en videre ramme, slik at både sekretæren og hovedorganets redaktør blev ansatt av landsstyret.

Ordstyreren: Etter det oplyste, vil valgkomitéen ved punkt 2 foreslå 38 i stedet for 37. Vi kan da betrakte dette som en foreløbig innstilling.

L. Rungstad: Vi står overfor dannelsen av et nytt og stort parti, som for øieblikket omfatter bortimot åtti tusen medlemmer, og flere vil komme til å slutte sig til. Stillingen som sekretær vil da utvilsomt og nødvendigvis bli en av de viktigste og mest krevende innen partiet. Ut fra den foreliggende situasjon, hvor det gjelder arbeidet for tilslutning og samling av hele arbeiderklassen, vil det være av betydning at sekretæren utstyres med størst mulig autoritet nettop av denne kongress. Derfor vil jeg så sterkt jeg kan henstille at flertallets innstilling her blir fulgt.

Johs. Bergersen: Jeg kan i ett og alt understreke hvad Rungstad her har sagt. Men for flertallet har det også gjeldt et annet hensyn. Vi fra Det socialdemokratiske Parti har vært stilltiende enig i at formannen og redaktøren tas fra Det norske Arbeiderpartis rekke, ved gjenvalg av de nuværende. Men der har også vært en stilltiende enighet om at sekretæren skulde tas fra den annen side, fra socialdemokratene. Det står da for mig slik, at det vilde være en honnørsak for kongressen å si at den tillitsmann *vi* skal ha, blir valgt av kongressen på samme grunnlag og på samme vilkår som de andre. Hvis kongressen viser den honnør, tror jeg det vil bidra i nokså sterk grad til større forståelse og til å hitføre en virkelig sammenslutning. Jeg vil inntrengende henstille at kongressen av den grunn bifaller forslaget fra felleskomitéens flertall.

Der blev besluttet foretatt en *prøvetelling* ved håndsoprekning. For flertallets forslag stemte 315, for mindretallets 388.

Efter fremsatt krav fra et tilstrekkelig antall representanter blev det derpå foretatt endelig votering ved *navneoprop*. Ved dette blev mindretallets innstilling vedtatt med 426 mot 312 stemmer, som blev avgitt for flertallsinnstillingen.

Resten av § 7 blev vedtatt enstemmig.

Før møtet hevedes kl. 11.15, blev det oplest følgende innkomne telegrammer:

Bodø Næringsmiddelforening, samlet til fest, sender kongressen sin beste hilsen, og håper vi dere må finne det grunnlag som kan samle hele arbeiderklassen til felles handling og felles løft.

Sylvester Kellner, formann.

Hell og lykke i arbeidet for en enig og sterk arbeidersamling. Frem i samlet fylking for felles sak!

Sæbø, Bergen.

Lys over land, fremtid og lykke!

Bjaaland, Porsgrunn.

I samling med styrke vi går til vårt yrke i kampen på ny.

Aamodt Mindrebø, Henrik Ugland, Kristiansand.

Må det lykkes å finne grunnlag for klassesamling på bred front!
Hilsen og håndslag. *Strøm, Bodø.*

Drøbaks Arbeiderparti ønsker samlingskongressen all hell og
lykke.

Møtet 31 januar.

Ordstyrer: *A. Buen.*

Møtet blev satt kl. 10. Protokollen fra søndagens møter blev op-
lest og godkjent.

Man fortsatte behandlingen av

lovene.

§§ 8—12 blev enstemmig vedtatt, overensstemmende med fellesko-
mitéens forslag, som følger:

§ 8.

Centralstyret.

1. Centralstyret har ledelsen av partiets anliggender; det har å påse, at alle landsmøtets og landsstyrets beslutninger blir utført. Det avgjør alle administrasjonsspørsmål. Viktigere politiske og taktiske spørsmål og større bevilgningssaker til agitasjon m. v. forellegges landsstyret enten ved innkallelse av møte eller ved skriftlig avstemning.

Opstår der spørsmål, hvor tiden ikke tillater denne fremgangs-
måte, fatter centralstyret beslutning med ansvar for det hele
landsstyre.

2. Centralstyret skal enn videre veilede by- og distriktsorganisasjo-
nene i politiske og agitatoriske spørsmål, og påse lovens over-
holdelse.

§ 9.

Formannen.

Formannen leder i forbindelse med centralstyret partiets arbeide
og fører tilsyn med de forskjellige partivirkosomheter og har ansvar for
hovedkontorets forsvarlige funksjon.

§ 10.

Redaktøren.

«Arbeiderbladet»s redaktør har den redaksjonelle ledelse av hoved-
organet, som må redigeres i overensstemmelse med Det norske Arbei-
derpartis program, prinsipper og beslutninger.

Viser redaktøren grov forsømmelighet i tjenesten eller begår han
brudd på partiets program, prinsipper og beslutninger kan han av-
skjediges eller suspenderes av centralstyret, som uopholdelig må fore-
legge saken for landsstyret til avgjørelse.

I tilfelle ledighet velger landsstyret ansvarshavende redaktør inn-til førstkommende landsmøte.

§ 11.

Partikontoret.

1. Landsstyret ansetter de nødvendige sekretærer, hvorav en kvinnesekretær.
Centralstyret ansetter det nødvendige kontorpersonale.
2. De helt lønnede tillitsmenn og funksjonærer i partiets tjeneste kan ikke uten centralstyrets samtykke påta sig annet lønnet arbeide eller lønnede hverv.
3. Regnskapene avsluttes ved utgangen av hvert kalenderår.

§ 12.

Revisorene.

Landsmøtet velger 2 i Oslo bosatte revisorer med 2 varamenn. Revisorene gjennomgår partiets regnskaper minst en gang hvert kvartal. —

Som § 12 — *reservasjonsrett og reservasjonsplikt* — var foreslått:

I de fagforeninger som er innmeldt i partiet, kan fagforeningsmedlemmer som ønsker det, reservere sig fra å bli betraktet som partimedlemmer og gir derved avkall både på de plikter og de rettigheter som følger med partimedlemsskap.

Fagforeningsmedlemmer som står i andre politiske partier kan ikke være medlemmer av Det norske Arbeiderparti.

Dersom de ikke frivillig reserverer sig, må vedkommende fagforening eller by- eller herredsparti pålegge dem reservasjonsplikt.

Fagforeningsmedlemmer som ikke tilhører partiet kan i sine foreningsmøter ikke delta i behandlingen av organisasjonsmessige parti-anliggender, som innstillinger til landsmøter, valg av parti-tillitsmenn m. v. —

Helge Sunde, Raufoss: Vår forening har vedtatt grunnlaget for samlingen, men den har ved denne paragraf tatt et forbehold, idet vi foreslår at paragrafen *utgår av lovene*. Den vesentligste grunn hertil er bestemmelsen om reservasjonsplikt. Forslaget om strykning vil vel ikke få mange stemmer her, men jeg har ved å fremsette forslaget villet etterkomme anmodningen fra min forening.

Thv. Jakobsen, Aker: Jeg gjør opmerksom på det forhold, at spesielt i Oslo er det en rekke medlemmer som gjennom sine fagforeninger er tilsluttet partiet der, men som er bosatt i Aker — dels også i andre omliggende kommuner. Det medfører at partiet i landkommunen blir unddratt et ofte ganske betydelig kontingentbeløp, og det er klart at det gjør arbeidet for herredspartiet tyngre enn det ellers vilde vært. På samme tid får disse fagforeningsmedlemmer heller ikke partirettigheter i den kommune de hører til, idet de som regel resonnerer som så, at når de har betalt sin partikontingent gjennom fagforeningen, har de dermed også sitt medlemsskap i orden og har gjort sin plikt.

Jeg vil også nevne den ting, at man har sett i en rekke tilfelle at fagforeningene sender inn oppgjør for altfor få medlemmer. Med hensyn til det spesielle forhold som gjelder for Aker, vil jeg henstille til landsstyret å være oppmerksom på det, og at en tilfredsstillende og mer hensiktsmessig ordning kan bli truffet. Spørsmålet var også oppe før partisplittelsen, så det er ikke noget nytt.

Hans P. Haugli: Det var nærmest ved et tilfelle at det forslag fra Raufoss som Sunde nu har optatt, kom frem til behandling — etter at diskusjonen blev avsluttet — og fikk flertall på møtet i Jern- og Metallarbeiderforeningen, idet de fleste undlot å stemme. Jeg gjorde utrykkelig oppmerksom på at det ikke lot sig gjøre å stryke denne paragraf, og det må vel i grunnen sies å være en misforståelse når han sier at forslaget er vedtatt av foreningen. Jeg vil i stedet foreslå at paragrafen blir *oversendt det nye landsstyre*, for at styret kan få anledning til å se nøiere på den. Personlig er jeg ikke tilfreds med den første passus i lovforslaget, fordi jeg mener der lett kan drives en agitasjon på grunnlag av den for å få medlemmene til å reservere sig og bli stående «partiløse».

Oscar Torp: Kongressen bør fastholde den paragraf som heter reservasjonsrett og reservasjonsplikt. Forholdene er ikke så avklaret enda at partiet ikke *trenger* en slik paragraf for å møte eventuelle situasjoner med. Den samme paragraf har stått i Det norske Arbeiderpartis lover i mange år. Jeg tror neppe den hverken vil bli anvendt ofte eller volde større vanskeligheter. Men for å ha denne adgang som en sikkerhetsventil vil jeg henstille og anbefale at man fastholder dette forslag fra felleskomitéen.

L. Haukeli, Skottfoss: Paragrafen er blitt behandlet også hos oss, og jeg er stemt for utelate den av hensyn til samholdet innen fagforeningene. Jeg støtter derfor forslaget om strykning.

Støstad: Også jeg er imot å oprettholde denne paragraf, for ved at man det gjør mener jeg at man gjør en hel rekke kamerater urett. Der er mange som sympatiserer med partiet og er enig i klassesamlingen, men som ikke kan regnes som medlemmer. Disse blir på den måte stengt ute ved behandlingen i fagforeningene av politiske spørsmål. Jeg tror at man overvurderer faren her, når man vil ha fastholdt denne paragraf. Den kan nok ha sin plass i loven for et mer ensartet sammensatt parti, men ikke for et stort masseparti som vårt.

Alf Myhrer anbefalte bibeholdt paragrafen i lovene. Ved å sløife den kunde man risikere at medlemmer av et annet parti vilde bli valgt som representant til det forenede arbeiderpartis landsmøte.

Tranmæl: Bestemmelsen her er for det første en rettighet for de fagforeningsmedlemmer som ikke ønsker å stå innmeldt i partiet. De melder av og blir reservert. De blir ikke mange — der har ikke vært mange av dem hittil, og de blir færre for hver dag. Men de bør ha den rettighet. Bestemmelsen om *reservasjonsplikt* blir det forhåbentlig heller ikke ofte spørsmål om å praktisere. Men det vilde være en fare å stryke den.

Rastad kunde frafalle ordet, idet han sluttet sig til Tranmæl.

Oskar Henriksen, Glemmen: Den forening jeg tilhører, stod til-

sluttet partiet før splittelsen, men den besluttet da å gå ut for å stabilisere foreningen og undgå unødige partistrid. Resultatet av den frivillige eller individuelle innmeldelse blev imidlertid at bare en brøkdel gikk over i partiet. Og jeg tror det vil bli på samme måte efter det som her er foreslått. Jeg vil henstille til alle fagforeningsfolk at de er med på å stryke 1. passus.

Haugli anbefalte på nytt paragrafens oversendelse til landsstyret.

Ved *voteringen* blev forslaget om å stryke paragrafen av lovene forkastet mot nogen få stemmer.

Derefter blev det stemt alternativt mellem felleskomitéens forslag og *Haugli's* forslag om å sende paragrafen over til landsstyret til betenkning og uttalelse. Felleskomitéens forslag — og dermed § 13 i sin helhet — blev vedtatt med stort flertall.

§ 14, hvor *Ole Øisang* bebudet et tilleggsforslag, blev foreløbig forbigått.

Som § 15 — *Almindelige bestemmelser* — var foreslått:

1. Partiet kan ikke tillate dannelse av organiserte fraksjoner som har til opgave å bekjempe partiet og dets beslutninger.
2. Et partimedlem som er suspendert kan ikke være medlem av nogen partiforening uten centralstyrets godkjennelse.
3. Bare partimedlemmer kan opstilles som partiets kandidater ved valg til offentlige tillitshverv.

Hvis nogen som innehar offentlig tillitshverv uttrer av partiet, betraktes vedkommende ikke lenger som partiets representant.

4. Partiets stortingsrepresentanter skal sammen med centralstyret holde møte så ofte det av centralstyret finnes påkrevet eller når nogen av stortingsgruppen anmoder derom til rådslagning om taktikk og forslag, som foreligger til behandling i Stortinget. Det er centralstyrets plikt å innkalle disse gruppemøter.

Centralstyret — eventuelt landsstyret — fatter om nødvendig beslutning om hvad der er partiets stilling til den foreliggende sak.

Centralstyret skal være representert ved stortingsgruppens møter.

5. Aviser som skal være partiets organer, skal godkjennes som sådanne av landsstyret. Ingen nye aviser, som skal regnes som partiorganer, kan igangsettes uten landsstyrets samtykke.
6. Fast ansatte partifunksjonærer har 1 — en — måneds opsigelsestid.
7. Partiavdelingene er ansvarlige overfor centralstyret (landsstyret) for sine partiavisers redigering.
8. Ved alle politiske valg, hvor lokalavdelingens navn benyttes på valglisten, skal det som undertittel stå: Det norske Arbeiderparti.

Torbj. Henriksen: Jeg tror det vil være riktig her å innta en bestemmelse om at det er en partiplikt for alle, som har adgang til det, å være fagorganisert. En tilsvarende bestemmelse er tatt med i de foreslåtte faglige retningslinjer, hvor det heter at «partimedlemmer som har adgang til å være fagorganiserte, må tilhøre sine respektive fagforeninger og medvirke ved dannelse av nye fagforeninger, hvor be-

tingelser herfor er til stede.» Om paragraf 15 er det riktige sted for en bestemmelse som nevnt, skal jeg ikke kunne avgjøre, men jeg vil foreslå:

Det er en partiplikt for alle medlemmer å være fagorganisert for så vidt det dertil er adgang.

Det overlates til centralstyret å redigere og bestemme i hvilken paragraff i lovene nevnte bestemmelse skal inntas. —

Ordstyreren: Det får da vedtas som et uavhengig forslag utenfor lovene.

Ved *voteringen* blev § 15 vedtatt enstemmig overensstemmende med felleskomitéens forslag.

Som § 16 var foreslått:

Forandringer av disse lover kan bare skje på et landsmøte med almindelig flertall. —

Paragrafen blev enstemmig vedtatt.

Man gikk dermed tilbake til Torbjørn Henriksens forslag.

H. Fladeby kom bl. a. inn på organisasjonsforholdene i Narvik og uttalte: Partiets medlemmer — også de som er socialdemokrater — skal vise at de vil gi uttrykk for fellesskapet ved at de står organisert i tilslutning til den faglige landsorganisasjon. Det går ikke an å tolerere dette med de lokale foreninger. Og vil man ikke forstå det, må man få inn bestemmelser om det også i det politiske partis lover.

Meland: Jeg vil helt ut støtte dette. Det er både på sin plass og helt påkrevet, og det uten hensyn til *hvilket* av partiene det enn gjelder.

Thv. Jakobsen sluttet sig til Meland. Det var «brådne kar i alle land», og kritikken rammet til *alle* sider.

Martin Aune: Det er en annen side ved spørsmålet som forslagsstilleren ikke nevnte. Det kommunistiske Partis cellevirksomhet har på mange steder, f. eks. i Nord-Norge, ført til at en rekke av de eldste fagforeningsfolk er blitt skilt ut fra den politiske bevegelse. Man skal ikke bare ensidig fordre at folkene skal være fagorganisert; man må også se på de stedlige vanskeligheter der kan være for å *stå tilsluttet* fagforeningene. Jeg vil henstille til den faglige ledelse å være opmerksom på dette, slik at der kan bli skapt ro og orden i fagforeningene og fagforeningsarbeidet.

Ordstyreren: Jeg anbefaler Henriksens forslag vedtatt enstemmig. Som allerede opplyst, er akkurat den samme bestemmelse foreslått under punktet om partiets forhold til fagorganisasjonen.

Jul. B. Olsen innrømmet tildels den kritikk som var ført av Fladeby, men vilde også ha gjort opmerksom på de faktiske vanskeligheter som var til stede. Det påklagede hadde også hendt innenfor Det norske Arbeiderparti. «Vi er ikke *alene* syndere.»

Oscar Torp: Så vidt jeg vet vedtar vi nu lover for det forenede arbeiderparti. De omfatter da *alle* medlemmer, uten undtagelse. Alle er vel også enig i at de som er organisasjonsmulige, *skal* tilhøre sin fagforening. Og det er det som fastslåes her — også i retningslinjene.

Jeg mener at vi kan ta og flytte det avsnitt i retningslinjene over i lovene.

Ingen fler forlangte ordet, og Torbj. Henriksens forslag blev vedtatt enstemmig.

Rastad: Jeg vil i forbindelse med behandlingen av lovene gjøre oppmerksom på at jeg igår la på dirigentens bord et forslag vedrørende § 5, som imidlertid er blitt forlagt. Det gjelder et tillegg angående kontingenten for ungdomslagsmedlemmer og halvtbetalende fagforeningsmedlemmer. Igår vedtok vi å bemyndige landsstyret til å gå til kontingentlettelse for de arbeidsledige medlemmer. Jeg mener at denne fullmakt bør utvides, og jeg vil foreslå at det skjer ved at vi vedtar følgende som oversendes landsstyret:

Landsstyrets fullmakt til å gi kontingentlettelse for arbeidsledige partimedlemmer utvides til også å omfatte ungdomslagsmedlemmer og halvtbetalende fagforeningsmedlemmer. —

Ordstyreren anbefalte forslaget oversendelse, som blev enstemmig vedtatt.

Man gikk derpå tilbake til § 14 — *suspensjon og eksklusjon*. Paragrafen var av felleskomitéen foreslått gitt følgende form:

Centralstyret kan suspendere enkeltmedlemmer og grupper som begår brudd på partiets program, lover eller nekter å bøie sig for partiets beslutninger.

Bare landsstyret eller landsmøtet kan foreta eksklusjon etter å ha innhentet uttalelse fra vedkommendes lokalorganisasjon.

Øisang optok forslag om følgende tillegg, som var vedtatt av Det norske Arbeiderpartis landsmøte:

Foretas eksklusjon av landsstyret, har vedkommende medlem rett til å innanke saken for landsmøtet og til selv å overvære behandlingen og til skriftlig eller muntlig å redegjøre for sin sak. Skjer eksklusjonen av landsmøtet, skal vedkommende — hvis han stiller krav derom — ha rett til å redegjøre for sin sak på det landsmøte hvor vedkommendes forhold behandles. —

Efter forslag av *ordstyreren* blev også dette forslag — mot nogen stemmer — besluttet oversendt landsstyret.

Paragrafen som foreslått blev vedtatt enstemmig.

Dermed var kongressen ferdig med behandlingen av hovedlovene. *Nygaardsvold* inntok dirigentplassen.

Næste punkt var forslag til

lover for fylkes- og distriktsorganisasjoner.

Felleskomitéen fremla følgende forslag (utkast) til mønsterlover:

§ 1.

Organisasjonens formål.

Fylkes (krets) arbeiderparti er en avdeling av Det norske Arbeiderparti. Partiet har til formål å føre arbeidernes klassekamp efter Det norske Arbeiderpartis lover, retningslinjer og beslutninger.

§ 2.

Organisasjonens sammensetning.

N. N. fylkes arbeiderparti består av samtlige by- og herredspartier som er tilsluttet Det norske Arbeiderparti.

Hver forening innen en kommune er forpliktet til å stå tilsluttet by- og herredspartiet, og kan på denne måte stå tilsluttet fylkespartiet.

Hvor herredspartier ikke er opprettet, står enkeltforeninger direkte i fylkespartiet og pålegges å utføre herredspartiernes oppgaver.

§ 3.

Fylkesmøter og representasjon.

1. Fylkes- og årsmøter består av utsendinger fra by- og herredspartiene. Der velges 1 utsending for hvert påbegynt . . . medlemmer.
2. Fylkesorganisasjonen (kretsorg.) holder årsmøte i . . . måned, hvor beretning og regnskap forelegges og behandles, hvor budgett og arbeidsplan for kommende år vedtas, og hvor de lovbestemte valg foretas.
3. I forbindelse med årsmøtet innkalles til en kvinnekonferanse for fylket (kretsen).

Fylkeskonferansen innstiller på de kvinnelige medlemmer av fylkespartiets styre og kvinnevalg.

4. Fylkesmøter innkalles så ofte styret finner det nødvendig eller når minst . . . av de tilsluttede by- og herredspartier krever det.
 5. Representanter til Det norske Arbeiderpartis landsmøter fordeles på landdistriktet og byene etter medlemstallet og velges av fylkesmøtet etter innstilling av foreningene ved uravstemning eller ved at representasjonen fordeles helt eller delvis på de tilsluttede foreninger.
 6. Nominasjon av stortingskandidater foregår på dertil av styret særskilt berammede møter.
- Herreds- og bypartiene må på forhånd være anmodet om å fremkomme med forslag til kandidater.

§ 4.

Organisasjonens ledelse.

1. Fylkespartiets (kretspartiets) ledelse består av et styre på . . . medlemmer, formann, viceformann, kasserer, sekretær og . . . styremedlemmer, som velges fra fylkets (kretsens) forskjellige distrikter.

De . . . første danner forretningsutvalget og velges så vidt mulig fra samme sted.

2. I styret skal kvinnene være representert.
3. Til forretningsutvalget velges . . . og til styret . . . varamenn.
4. Forretningsutvalget har den daglige ledelse av fylkespartiet. Viktigere saker forelegges det samlede styre.
5. På årsmøtet velges et kvinnevalg på . . . medlemmer. Utvalgets formann skal være medlem av fylkesstyret.
6. Årsmøtet velger 2 revisorer til å revidere regnskapene.

§ 5.

Administrasjonen.

1. Kontingenten til fylkes- (krets-) partiet erøre pr. medlem og måned og må være fylkeskassereren i hende innen 16 hver måned.
2. Fylkesstyret kan i særlige tilfelle utligne ekstrakontingent.
3. Kontingenten til Det norske Arbeiderparti betales av fylkespartiet og må være innsendt innen 20 hver måned.

Representasjonsutgifter.

1. Alle utgifter vedkommende styrets reiser dekkes av fylkeskassen.
2. Fylkesmøtenes utsendinger godtgjøres av sine respektive organisasjoner.

§ 6.

Forslag og Lovforandringer.

1. Forslag som ønskes behandlet på fylkesmøtet må være innsendt til styret senest dager før møtets avholdelse.
2. Lovforandringer kan foretas på årsmøtet med almindelig flertallsbeslutning.
3. I tilfelle oppløsning tilfaller fylkespartiets eiendeler Det norske Arbeiderparti. —

Forslaget blev vedtatt i sin helhet enstemmig.

På foranledning av en bemerkning ved § 3 av *Thina Thorleifsen*, fremsatte *Oscar Torp* følgende forslag:

De endringer som nødvendiggjøres av senere beslutninger i lovene for kvinneorganisasjonene, gjennomføres også i mønsterlovene. —

Forslaget blev enstemmig vedtatt.

Forslag til lover for herredspartier.

§ 1.

N. N. herredsparti består av alle de foreninger i N. N. herred som står tilsluttet Det norske Arbeiderparti. Partiet har til formål å føre arbeidernes klassekamp efter Det norske Arbeiderpartis lover, retningslinjer og beslutninger.

§ 2.

Styret består av 7 medlemmer (eventuelt 5), formann, viceformann, sekretær, kasserer og 3 (eventuelt 1) styremedlemmer. Dessuten velges 4 (2) varamenn for styret, samt 2 revisorer med 2 varamenn.

§ 3.

Arbeiderpartiets representanter i herreds- og skolestyret skal konstituere sig med eget styre bestående av formann, viceformann og sekretær som fungerer et år ad gangen. Gruppene kan vedta egne regler for sitt arbeide. Disse regler må godkjennes av herredspartiet. Gruppene plikter å holde møter foran hvert herreds- og skolestyremøte og til disse gruppemøter har partistyret adgang og stemmerett.

§ 4.

Herredspartiets årsmøte bekjentgjøres 4 uker før dets avholdelse. Forslag som ønskes behandlet, må være innlevert 2 uker før møtet, hvor-etter forslagene med dagsorden bekjentgjøres med minst 1 ukes varsel.

På årsmøtet fremlegges herredsstyre- og skolestyrefraksjonenes beretning for det forløpne år.

§ 5.

Nominasjonen av herredspartiets kandidater til kommunevalgene foregår på den måte at styret oppfordrer alle foreninger å bringe kandidater i forslag. Når foreningenes forslag er innkommet sammenkalles partimøter som foretar den endelige nominasjon. De nominerte må avgi skriftlig erklæring om at de vil følge partiets lover og beslutninger.

§ 6.

Styret har å påse at der ved offentlig valg som partiets kandidater bare blir stillet menn og kvinner som er tilsluttet partiet og at ingen kandidat godkjennes uten at vedkommende anerkjenner Arbeiderpartiets program og forplikter sig til å følge dets lover og beslutninger.

§ 7.

Kontingenten til herredspartiet er . . . øre pr. medlem og måned og må være herredspartiets kasserer i hende innen 10 hver måned.

Kontingenten til fylkespartiet utredes av herredspartiet og må være fylkeskassereren (krets-) i hende innen 15 hver måned.

§ 8.

Forslag til forandringer i disse lover kan bare behandles på årsmøtet etter å være bekjentgjort minst 14 dager i forveien.

Alle beslutninger må for å ansees vedtatt være fattet med almindelig flertall av de avgitte stemmer. Dette gjelder også lovforandringer.

Felleskomitéens forslag til mønsterlover blev vedtatt enstemmig uten bemerkning.

Forslag til lagslover.

§ 1.

Lagets (foreningens) formål er på grunnlag av Det norske Arbeiderpartis program og retningslinjer å ta aktiv del i arbeidet for arbeiderklassens økonomiske og sociale frigjørelse.

§ 2.

Medlem kan enhver bli som er enig i formålet og tar lojalt del i partiets og lagets virksomhet.

§ 3.

Ved innmeldelsen betaler menn kr. og kvinner kr. som inntredelsesavgift. Den ordinære månedskontingent er kr. for menn og kr. for kvinner. Kontingenten skal betales forskuddsvis.

§ 4.

Laget holder generalforsamling to ganger om året, i.... og måned. Generalforsamlingen skal behandle beretning fra styret og litteraturkomité, regnskaper som må forelegges i revidert stand, foreta valg av styre og litteraturkomité og behandle andre saker som er innsendt 1 uke i forveien. Generalforsamlingen må berammes med minst 2 ukers varsel.

§ 5.

Styret består av 5 (eventuelt 3 eller 7) medlemmer. Derav skal formann og kasserer velges ved særskilt valg. Næstformann og sekretær velges innen styret. Funksjonstiden er $\frac{1}{2}$ år. På generalforsamlingen velges to revisorer med en suppleant.

Litteraturkomitéen som skal bestå av minst 3 medlemmer, forpliktet å forhandle arbeiderbevegelsens litteratur på stedet. Laget er ansvarlig for komitéens disposisjoner.

§ 6.

Laget har minst et regulært møte hver måned. I vinterhalvåret plikter det dessuten å søke satt igang studiecirkler og kveldsskoler.

§ 7.

Ekstra medlemsmøte eller ekstraordinær generalforsamling holdes så ofte styret bestemmer det eller når det forlanges av 10 medlemmer. Ekstraordinær generalforsamling må bekjentgjøres med minst dagers varsel.

§ 8.

Alle beslutninger fattes med almindelig stemmeflertall. Opnår et forslag bare halvparten av de avgitte stemmer, ansees det som falt. Forandringer i lagets lover kan bare foretas på en generalforsamling.

Ved § 5 optok *Joh. Bratvold* følgende forslag til endring, vedtatt av Eidsvoll Herredsparti:

Styret består av 7 medlemmer. Derav skal formann, kasserer og 2 medlemmer velges på generalforsamling i måned, næstformann, sekretær og 1 medlem på generalforsamling i måned. Funksjonstiden er 1 år. På generalforsamlingen i.... måned velges 2 revisorer med 1 varamann. Funksjonstid 1 år. Litteraturkomité o. s. v. —

Ordstyreren: Jeg finner at forslaget er stort sett unødvendig, da hvert lag kan innrette sig slik som det finner best. Når imidlertid forslaget er fremsatt, er dirigentene blitt enig om å foreslå det *oversendt landsstyret*.

Bratvold: Hvorfor ikke heller si det som det *bør* stå — ikke som det *ikke bør* stå!

Ordstyrerens forslag blev vedtatt mot nogen stemmer.

For øvrig blev lagslovene vedtatt efter forslaget.

Videre blev vedtatt enstemmig og uten debatt felleskomitéens forslag til

Regler for partigruppene i kommune-, skolestyrer og fylkesting:

Kommunegruppen.

§ 1.

Arbeiderpartiets gruppe i kommunestyret arbeider etter partiets program, lover og beslutninger og under direkte ledelse og kontroll av by- (herreds-) partiet.

§ 2.

Kommunegruppen konstituerer sig ved begynnelsen av hvert år under ledelse av by- (herreds-) partiets styre og velger formann, næstformann og sekretær. Disse danner gruppens styre og har ansvaret for dens arbeide.

§ 3.

Gruppen skal ha møte så ofte det er nødvendig, og i ethvert fall umiddelbart foran hvert kommunestyremøte, hvis dagsorden gjennomgås. Der fattes beslutning om gruppens stilling til alle saker av betydning. Til hver sådan sak bør der utpekes en eller flere ordførere for gruppen.

By- (herreds-) partiets styre innkalles til gruppens møter og skal alltid være representert ved minst et medlem. Styrets medlemmer har forslags- og stemmerett. Et medlem av styret kan kreve at en sak skal behandles av det samlede partistyre eller av representantskapet, eller — hvor der ikke er representantskap — partimøte. I så fall fatter vedkommende partiinstans den endelige beslutning om gruppens stilling til saken.

Hvor der er tvil om partiets program og prinsipper, eller om viktige taktiske spørsmål, bør saken forelegges centralstyret til avgjørelse hvis det er mulig.

Til gruppens møter innkalles partiavisens redaktør eller kommunale medarbeider.

Har gruppen, partistyret, representantskapet (partimøtet) eller centralstyret fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne beslutning bindende for alle gruppens medlemmer.

Skolestyregruppen.

§ 1.

Arbeiderpartiets gruppe i skolestyret organiseres og arbeider etter de regler som gjelder for kommunestyregruppen.

§ 2.

Skolestyregruppen samarbeider med kommunestyregruppen og holder fellesmøter med denne, hvor dette er ønskelig eller nødvendig. Fellesmøter innkalles av by- (herreds-) partiets formann.

Fylkestinggruppen.

§ 1.

Arbeiderpartiets gruppe i fylkestinget organiseres og arbeider etter de regler som gjelder for kommunegruppen.

Arbeiderpartiets medlemmer av fylkestinget — fylkesgruppen — skal samarbeide innbyrdes og med fylkespartiets styre. Foran hvert fylkesting holder medlemmene av fylkespartiets styre og partiets medlemmer av fylkestinget møte under ledelse av styrets formann, hvor tingets dagsorden gjennomgås og beslutning fattes om gruppens stilling til alle saker av betydning. Hvor der er tvil om partiets program og prinsipper eller om viktige taktiske spørsmål, bør saken forelegges centralstyret til avgjørelse, hvis det er mulig.

Er der fattet beslutning om gruppens stilling til en sak, er denne bindende for alle gruppens medlemmer.

Arbeidsgrupper eller agitasjonskorps.

Efter komitéens forslag blev centralstyret enstemmig bemyndiget til å utarbeide *retningslinjer* for agitasjonskorps.

Partiets antimilitære arbeide.

Felleskomitéen innstillet på vedtagelse av følgende beslutning:

Behandlingen av de antimilitære retningslinjer utsettes til neste landsmøte, dog undtatt den antimilitære post på stortingsprogrammet. Centralstyret får i oppdrag å utrede saken ved en komité. Denne tiltredes av to medlemmer av partiets ungdomsorganisasjon, en valg av ungdomsfylkingen og en av ungdomsforbundet. Komitéens utredning med central- og landsstyrets innstilling sendes partiorganisasjonene til behandling i forbindelse med neste landsmøtes dagsorden.

Forslaget blev enstemmig vedtatt.

Partiets forhold til fagorganisasjonen.

Herom forelå følgende innstilling, som likeledes blev vedtatt enstemmig av kongressen.

En sterk og samlende fagorganisasjon er en uavviselig forutsetning for at der kan føres en effektiv klassekamp — så vel for de faglige oppgaver som for den videregående sosialisering.

Partiet vil derfor gjennom hele sitt agitasjons- og opplysningsarbeide legge an på å organisere arbeiderne faglig som politisk.

Særlig vil partiet søke et nøie samarbeide med fagorganisasjonen når det gjelder organiseringen av fiskere, skogs- og landbruksarbeidere.

Partimedlemmer, som har adgang til å være fagorganiserte, må tilhøre sine respektive fagforeninger og medvirke ved dannelselse av nye fagforeninger, hvor betingelser herfor er til stede.

Partiet anerkjenner fagorganisasjonens suverenitet på sitt område også i spørsmål som forbundenes og Landsorganisasjonens internasjo-

nale organisasjonsforhold når disse spørsmål reises og fremmes innen fagorganisasjonen på et helt faglig grunnlag og uten partipolitiske formål.

I full anerkjennelse av denne suverenitet forutsetter partiet et saklig samarbeide med fagorganisasjonen i alle socialpolitiske spørsmål av felles interesse. Under hele den økonomiske, sociale og politiske fremrykning som arbeiderklassen bare kan foreta når den faglige og politiske bevegelse arbeider hånd i hånd, ser partiet i fagorganisasjonen sin beste og mektigste forbundsfelle.

Samlingskongressen vil henwise til at fagkongressen i 1925 vedtok en uttalelse sålydende: «Kongressen advarer mot at politiske stridigheter overføres på faglige spørsmål. Ingen særorganisasjon, celler, grupper eller aksjonsutvalg må dannes, som har til hensikt å sette ut av funksjon de regulært oprettede og valgte instanser innen fagorganisasjonen eller fremme formål som ligger ved siden av fagorganisasjonen.»

Samlingskongressen er enig i denne uttalelse. Det er vissheten om det felles formål, den naturlige fordeling av arbeidsopgavene, den fulle tillit organisasjonene i mellom som nettop er grunnlaget for den frie og sterke utfoldelse av all agitasjons- og organisasjonsvirksomhet.

Under forutsetning av at fagorganisasjonen er enig i et samarbeide på grunnlag av et gjensidig tillits- og likestillethetsforhold uttaler samlingskongressen, at samarbeidet formidles foreløpig best ved en samarbeidskomité, valgt av og blandt de to organisasjoners styrer.

Komitéen består av fire medlemmer. Denne komité får som oppdrag å behandle alle fellesspørsmål av interesse, og fremkomme med forslag for de respektive styrer.

Komitéen har ikke besluttende myndighet.

Behandlingen av de faglige retningslinjer utsettes. Samlingskongressen gir centralstyret i oppdrag å utrede saken ved en komité, forsterket med representanter valgt av Landsorganisasjonens sekretariat. Komitéens utredning behandles og avgjøres på organisasjonsmessig måte. —

Organiseringen av skog-, landarbeidere og bønder.

For kongressen blev det i denne sak fremlagt følgende forslag fra felleskomitéen:

Kongressen fastslår, at den oppgave å få organisert landarbeidere, bønder og fiskere på et politisk og økonomisk kampgrunnlag er en hovedoppgave for Det norske Arbeiderparti, Det forenede Arbeiderparti.

Kongressen appellerer inntrengende til arbeiderbefolkningen i bygdene om å slutte sig til Det forenede Arbeiderparti og delta aktivt i kampen for erobring av den politiske makt, i kampen for social og økonomisk frigjørelse.

Kongressen understreker, at for partiets medlemmer i bygdene er det partiplikt å virke for *reisning av en sterk faglig-økonomisk organisasjon, efter de retningslinjer som trekkes op av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, i samråd med landarbeidernes og fiskernes representanter.*

Under henvisning til den krise og nødstilstand som hersker blandt bygdenes arbeiderbefolkning, vil kongressen pålegge partiets presse og avdelinger å slutte op om fagorganisasjonens agitasjons- og organisasjonsarbeide på dette område og søke det fremmet av all kraft. Alene en sterk organisasjon kan være et vern for landbefolkningen og et maktmiddel til å hevde dens berettigede krav på det økonomiske og sociale område.

Det er nødvendig å søke organisert landarbeidere og fiskere i faglige organisasjoner på et grunnlag som muliggjør et nøie samarbeide med de øvrige lønnsarbeideres faglige organisasjoner. Like nødvendig er det å styrke småbrukerne og de arbeidende bønders økonomiske organisasjoner.

Kongressen uttaler at partiet må opta en energisk agitasjon for dannelse av småbrukerlag, som søkes utviklet til en effektiv organisasjon til varetagelse av småbrukernes og de arbeidende bønders interesser, i nøie samarbeide med den faglige og den politiske hovedorganisasjon. Overalt hvor småbrukerlag finnes må der optas et energisk arbeide for tilslutning til disse, og partimedlemmer som er jordbrukere må tilhøre sine respektive lag.

Kongressen uttaler at et mektig forbund må skapes mellom arbeiderbefolkningen i bygder, i byer og industricentrer. En fast organisasjon, et solidarisk samarbeide er nødvendig. Alene derved kan den arbeidende og nu utbyttede klasse reise en makt som kan holde de reaksjonære krefter stangen, en makt som effektivt kan utnyttes til varetagelse av det arbeidende folks tarv. —

Gunnar Lund, Akershus, foreslo som en tilføielse at småbrukerlagene skulde stå tilsluttet Norsk Bonde- og Småbrukerlag.

Madsen: Spørsmålet blev drøftet i felleskomitéen, som nærmest fant det unødvendig å sette inn nogen bestemmelse om det. Det er selvsagt at ved dannelsen av småbrukerlag får disse selv behandle og avgjøre hvilke forbindelser de skal knytte, og det er likeså selvsagt at spørsmålet om organiseringen av det videre samarbeide da reises av sig selv.

Lund: Det kan være riktig nok at lagene avgjør hvor de skal stå. Men det bør her være en *felles linje*, som partiet kan godkjenne og være interessert i.

Ved *voteringen* blev felleskomitéens forslag vedtatt enstemmig og Lunds tilleggsforslag: Småbrukerlagene skal tilsluttes Norsk Bonde- og Smaabrukerlag, med stort flertall.

Likeså blev det vedtatt efter forslag av Gunnar Lund at overskriften: Organisering av skog-, landarbeidere og arbeiderbønder, skulde lyde: Organisering av skog-, landarbeidere og *bønder*.

Partiets arbeide for kooperasjonen.

Felleskomitéen foreslo at kongressen fattet følgende beslutning om *stillingen til samvirkebevegelsen*:

I.

Partiet anerkjenner kooperasjonens selvstendighet og fastslår som sin opfatning at den kooperative bevegelse må bygges op og utvikles til å bli et ledd i arbeidernes klassekamp, sideordnet med partiet og fagbevegelsen.

Den kooperative bevegelse har sin bestemte plass å utfylle både hvad angår arbeidernes dagsinteresser og når det gjelder å skape forutsetninger for en helt samfundsmessig produksjon og omsetning.

En sterk kooperativ bevegelse, som nøie samarbeider med partiet og fagbevegelsen, vil bli et mektig og nødvendig middel til å sikre gjennomførelsen av arbeiderklassens opgaver.

Det bør føles som partiplikt ved medlemskap og på annen måte å støtte kooperasjonen.

II.

Kooperasjonens opgaver bør i første rekke være:

1. Å skaffe arbeiderklassen de best mulige behovsartikler (næringsmidler, beklædningsgjenstander m. v.) til den lavest mulige pris, og å skaffe fiskere og småbrukere best mulige avsetningsbetingelser direkte til forbrukerne gjennom disses lag.
2. Å innrette sin tekniske organisasjon på overtagelsen av omsetningen i det fremtidige arbeiderstyrte samfund.
3. Av hensyn hertil må partiet drive en aktiv propaganda og kamp, og legge hele sin virksomhet slik an, at arbeiderbefolkningen kan vekkes til forståelse av at det er nødvendig å utrydde profittsystemet og de overflødige private mellemmenn i produksjon og omsetning.

Øistein Marthinsen, Oslo: De opstillede regler er greie nok. Men vi har en annen økonomisk bevegelse i landet, nemlig de foretagender av kooperativ art som holdes oppe av fagforeningene og fagforbundene, og de bør etter min mening stilles på like fot med forbrukersamvirket. Den bevegelsen som de nystartede *bedriftsforeninger* representerer, er ennu kanskje bare i sin vorden, men etterhvert som de stabiliseres og vinner erfaringer, vil de vise sig å ha den aller største betydning. Når man skal vedta retningslinjer her, bør man derfor understreke viktigheten av at der også blir optatt et energisk arbeide for utviklingen av arbeiderbevegelsens produksjonsforetninger og øvrige økonomiske foretagender. Det vil være så meget mer naturlig og riktig som det uttales i forslaget, at de institusjoner som der er nevnt, skal være midler i vår klasses kamp for å sikre gjennomførelsen av arbeiderklassens opgaver. I henhold hertil vil jeg fremsette følgende *forslag*:

Partiets arbeide for kooperasjonen og fagbevegelsens økonomiske foretagender.

I.

Partiet anerkjenner kooperasjonens selvstendighet og fastslår at den kooperative bevegelse og fagbevegelsens økonomiske foretagender må bygges op og utvikles til å bli et ledd i arbeidernes kamp, sideordnet med partiet og fagbevegelsen. —

Til siste avsnitt i punkt 1 tilføies: — og arbeidernes økonomiske foretagender.

Innledningen til punkt 2 får følgende ordlyd:

Kooperasjonen og fagbevegelsens økonomiske foretagenders opgaver bør i første rekke være o. s. v.

Math. Fredsti: Det spørsmål som er reist av Marthinsen, blev også behandlet på Arbeiderpartiets landsmøte. Til tross for at man kan være enig i det syn han forfekter, og som forslaget tilsikter å gi uttrykk for, tror jeg allikevel ikke tiden er inne nu til å ta dette med i de kooperative retningslinjer. Jeg tror det er riktig at hans forslag blir *oversendt til central- og landsstyret* for heller å optas til behandling på neste kongress, og jeg vil foreslå det.

Efter vedtagelsen av de foreslåtte *retningslinjer* blev Fredstis forslag om oversendelse vedtatt mot et par stemmer.

Stortingsprogram, kommuneprogram og taktikken ved valgene.

Stortingsvalget.

Felleskomitéen hadde utarbeidet nedenstående forslag til retningslinjer for stortingsvalget. Forslaget var ment å være rettesnor for en nærmere bearbeidelse og utformning.

Jordspørsmålet.

Landets naturherligheter som jord, skog, havn, jakt og fiske og lignende skal på trygge vilkår sikres det arbeidende norske folk. Nydyrknings- og nybyggningsarbeider må fremmes av all kraft. Nødvendige jordlover må gjennomføres.

Fiskerinæringen.

Praktisk ophjelp av fiskerinæringen samt fremme av fiskernes samvirke. Spekulasjonskapitalen må utelukkes. Positiv støtte til fremme av fangst, foredling og eksport av fiskeprodukter i fiskerbefolkningens interesse.

Bank- og pengepolitikk.

Nedskjæring av gjelds- og rentebyrden. Samfundsmessig ordning og kontroll med bank- og kredittvirksomhet for å utnytte kredittevennen til fremme av det produktive arbeide.

Toll og skatter.

Omlegning av toll- og skattebyrdene, med sikte på lettelse for produksjonslivet, forbrukerne og den arbeidende befolkning.

Produksjon og omsetning.

Fremme av samvirkebevegelsen. Positive tiltak for å fremme en rasjonell organisasjon av produksjon og omsetning, for å opnå en effektiv, konkurransedyktig produksjon, og for å hindre at varene unødig fordyres fra produsent til forbruker.

Militarismen.

Militærbevilgningene sløifes og de innsparte beløp anvendes til skattelettelse og til fremme av produktiv virksomhet.

Sociale krav.

Samfundets medlemmer, unge som eldre, må sikres arbeidsmuligheter. Effektiv folketrygd gjennomføres. Boligmangelen søkes avhjulpet. Skarp bekjempelse av alkoholondet. Arbeiderlovgivningen utvikles og forbedres.

Kommunikasjoner.

Planmessig utvikling av kommunikasjonene, særlig veibygning, for å fremme landets produksjon og omsetning.

Skolen.

Skolevesenet utvikles. Kulturelle og vitenskapelige formål fremmes.

Felleskomitéen foreslo at samlingskongressen fattet følgende beslutning:

Samlingskongressen vedtar det utarbeidede forslag som grunnlag og bemyndiger central- og landsstyret til å foreta den endelige utforming. Forslaget sendes derpå partiforeningene til uttalelse for så å vedtas av landsstyret. —

Adolf Indrebø, Oslo: Som man vet, er kommunene på grunn av de ekstraordinære forhold kommet op i store økonomiske vanskeligheter, og det har bl. a. ført til at man på mange steder har fått en uforholdsmessig høi skatteprocent. Det er et forhold som vil vise sig å være uholdbart i nogen lengere tid. Vi har sett hvordan allerede flere av disse kommuner er blitt satt under Statens, det vil si under Justisdepartementets, formynderskap. Hvilken linje har så Staten fulgt? Jo, den har forlangt strøket av budgettene de sociale innretninger og i det hele de formål av enhver art som kan sies å komme det arbeidende folk til gode. Og de kommuner som ikke har villet bøie sig for dette diktamen, blir uten videre satt *under administrasjon*. Arbeiderpartiene har overfor dette innskrenket sig til å protestere og nektet å etterkomme påbudet. Men intet utover det er blitt gjort. Man har med andre ord inn tatt en negativ stilling. Men det er galt, og det fører ikke frem. Vi må med sikte på disse og lignende situasjoner utarbeide våre *egne* fremgangslinjer og sette dem op *mot* Justisdepartementets. Derfor foreslår jeg, at det på programmet blir opført følgende post:

Effektiv hjelp til nødlidende kommuner.

Når myndighetene kommer med forlangende om at kommunene — jeg tenker her ikke minst på de arbeiderstyrte kommuner — skal underkaste sig administrasjonens forgodtbefinnende, da må det være vår linje å si, at dette *kan ikke gå*, og vi må kreve en annen behandling fra Statens side. Jeg mener at dette spørsmål må optas, og jeg skal være fornøyd med å få forslaget oversendt landsstyret. Jeg tror vi da nok skal bli enig om en positiv linje.

Ordstyreren: Som man vil se, inneholder felleskomitéens forslag en bemyndigelse for central- og landsstyret til å foreta den endelige utformning. Derfor er jeg enig med Indrebø i at hans forslag bør komme under behandling i den forbindelse. Jeg tror landsstyret vil ta alt mulig hensyn til det.

Ved *voteringen* blev komitéens utkast til program og konklusjon enstemmig vedtatt, således at den endelige utformning av stortingsprogrammet blev overlatt landsstyret. Indrebøs forslag blev, likeledes enstemmig, besluttet oversendt styret.

Taktikk ved stortingsvalget.

Felleskomitéen innstillet på vedtagelse av følgende beslutning:

Da det er av den største betydning ved stortingsvalget å bringe på det rene partiets styrke blandt velgerbefolkningen og dessuten å opnå den størst mulige representasjon på Stortinget, oppstiller partiet kandidater i alle valgdistrikter.

Valgallianse med andre partier må ikke finne sted.

Ved nominasjonen av partiets stortingskandidater må partiforeningene i hvert valgdistrikt gis anledning til å bringe kandidater i forslag. Nominasjonen foretas av et representantskaps- eller nominasjonsmøte for hvert valgdistrikt. De offentlige nominasjonsregler kan benyttes.

By- og distriktpartiernes styrever må påse at nominasjonene foregår på betryggende måte.

En avvikende fremgangsmåte kan ikke anvendes uten centralstyrets samtykke.

Nominasjonene skal innbringes for centralstyret til godkjenning. —

Ordstyreren: Der er innlevert et forslag, som tar sikte på en forandring av tredje og fjerde passus. Forslaget er nærmest av redaksjonell natur og bør vel da også sees på av det nye styre.

Frithjof Andersen, Oslo: Jeg har foreslått strøket 4. passus i felleskomitéens forslag, fordi den ikke rimer synderlig godt i sammenhengen. Etter at det er sagt at nominasjonene skal foregå på betryggende måte, heter det: «En avvikende fremgangsmåte kan ikke anvendes uten centralstyrets godkjenning.» Denne setning må enten gå ut eller i det minste flyttes et annet sted i forslaget.

Fredsti: Jeg er enig med Fr. Andersen, fordi det kan utlegges derhen at man vil innby til å anvende en *ubetryggende* fremgangsmåte. Men jeg kan nøie mig med å foreslå at utformningen også i dette tilfelle overlates centralstyret, idet det sikkert vil være i stand til å finne en redaksjon som uttrykker klarere hvad der er meningen.

Ordstyreren var enig i dette, og *Fr. Andersen* gikk over til *Fredstis* forslag.

Taktikkbeslutningen blev vedtatt mot 3 stemmer og oversendelse av Andersens forslag enstemmig.

Kommunepolitikken.

Felleskomitéen hadde utarbeidet følgende forslag til retningslinjer for kommunepolitikken:

De viktigste og mest aktuelle oppgaver er

1) å bekjempe arbeidsløsheten ved å skaffe de fleste mulige arbeide; hvor arbeide ikke kan skaffes, må de arbeidsløse få forsvarlig underhold;

2) å utvikle det kommunale forsorgsvesen;

3) å arbeide for skattelettelse for arbeiderklassen;

4) å fremme samfunnsnyttig boligbygging;

5) å opprette kommunale organer for priskontroll og kamp mot dyrtiden;

6) å utvikle folkeskolen som den felles skole for alle barn, og opprette fri skoler for videregående undervisning i den utstrekning, man maktet det;

7) skarp håndhevelse av edruelighetslovgivningen. Lokalt veto. Rettighetenes antall fastsettes og deres beliggenhet reguleres under hensyntagen til edruelighetens fremme.

Komitéen foreslår videre: Samlingskongressen vedtar det utarbeidede forslag som grunnlag og bemyndiger central- og landsstyret til å foreta den endelige utforming. Forslaget sendes derefter partiforeningene til uttalelse for derpå å vedtas av landsstyret. —

Eyvin Dahl, Stavanger: Jeg vil foreslå som innledning til post 7, at man sier: *Skarp bekjempelse av alkoholondet.* Det samme er tatt

op på programmet for stortingsvalget. «Edruelighetslovgivningen» er et tøielig begrep; selv det som høire-regjeringen har mikset sammen, kan pyntes med dette navn. Jeg er opmerksom på at dirigenten har valgt den form å la alle forslag bli begravet ved en oversendelse, men jeg så helst at det blev anledning til å stemme over det her.

Ordstyreren: Det er riktig at dirigenten hadde tenkt å foreslå at forslaget blev oversendt landsstyret. Dirigenten betrakter imidlertid ikke landsstyret som et begravellesbyrå, men som et *arbeidsbyrå*. (Munterhet.)

K. Fløgstad, Aust-Agder: Det er mange kommuner nu som har arbeiderflertall, og ved næste korsvei vil antallet sikkert øke ganske sterkt. De erfaringer man har høstet, går dog dessverre i retning av at man lite kan få utrettet under de nuværende forhold. Det utkast som her er fremlagt, er selvsagt godt nok. Men det passer mest for de kommuner som økonomisk er såpass ovenpå at de kan tenke på å *gjennomføre* reformer som koster penger. Derimot er der ikke et ord til de kommuner — kanskje mest landskommuner — som er kommet slik nedfor at praktisk talt alt arbeide ligger i stampe. Er man kommet op i en skatteprocent av over 20 og dertil har sine vesentligste utgifter bundne, blir det ikke meget tilovers å rutte med til sociale formål. Det kunde være fristende å si at man da ikke skulde sette noget inn på å vinne flertall i slike kommuner som kjemper med budgettmessige vanskeligheter. Men det vil heller ikke gå. Problemet blir i så mange tilfelle: skal man følge de borgerliges anvisninger, eller skal man først og sist tenke på det arbeidende folks interesser? Fra arbeidersynspunkt skulde det vel ikke være nogen tvil. Men som Indrebø sa: hvis vi ikke følger departementets linje, da har vi båndet over oss. Jeg vil henstille til de som skal arbeide videre med saken, at de i alvor søker å finne en linje som kan muliggjøre en felles aksjon for de kommuner som sitter aller trangest i det.

Petter Nedberg: Jeg vil henstille at der også blir holdt et våkent øie med de forskjellige fraksjoner innenfor kommunen, slik at de bestemmelser som blir gjort gjeldende som rettesnor, også blir *overholdt*. Jeg sikter særlig til forhåndsbehandlingen i gruppene av de saker som skal optas.

Ordstyreren: Efter kongressens beslutning om oversendelse av Indrebø's forslag mener jeg det ikke kan ha større interesse å komme inn på de vanskeligheter som er til stede i de forskjellige kommuner. Man må foreløpig avvente de utredninger og forslag man kan anta vil komme fra landsstyret.

Efter bemerkninger av *Haugli* blev innstillingen vedtatt enstemmig. Eyvin Dahls forslag til endring blev mot et par stemmer besluttet oversendt landsstyret.

Taktikk ved kommunevalget.

Likelså vedtoges følgende forslag fra felleskomitéen:

Partiet stiller egne lister i alle kommuner hvor det er partiavdelinger. Valgallianser med andre partier må ikke finne sted.

Kvinneorganisasjonen.

Ordstyreren refererte det foreliggende grunnlag for samlingen av partiets kvinner. Forslaget som samtidig var opsatt som dagsorden for kvinnenens samlingskongress samme dag, lød som følger:

I henhold til de beslutninger som er fattet i samlingssspørsmålet av Det norske Arbeiderparti og Norges socialdemokratiske Arbeiderpartis landsstyrer er der også reist spørsmålet om samling av de 2 arbeiderpartiers kvinneorganisasjoner.

For å komme til en ordning hvilken organisasjonsform som skal benyttes i Det norske Arbeiderparti — Det forenede arbeiderpartis — kvinneorganisasjoner blev der nedsatt en felleskomité fra de 2 arbeiderpartier. Etter de forhandlinger som er ført, vil komitéen foreslå for kvinnesamlingskongressen å vedta følgende *organisasjonsform*:

I.

Organiseringen av kvinnene skjer i direkte tilknytning til Det norske Arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti.

I forbindelse med partiets landsmøte holdes en landskvinnekonferanse, hvortil enhver tilsluttet forening, som har opfylt de i lovene fastsatte plikter, har rett til å sende 1 representant for hvert påbegynt 100 kvinnelige medlemmer. Representantene velges av de kvinnelige medlemmer. For øvrig gjelder reglene for landsmøtet.

(Socialdemokratenes forhandlere foreslår at det skal hete kvinnenens landsmøte istedenfor landskvinnekonferanse.)

II.

a) Til å lede agitasjonen blandt kvinnene velger landskvinnekonferansen et landsutvalg som i samråd med Det norske Arbeiderpartis centralstyre utøver den øverste myndighet for partiets kvinneavdelinger. Dette utvalgs opgaver er å bistå kvinneavdelingene i deres studiearbeide, lede agitasjonen og organisasjonsarbeidet blandt kvinnene, redigere «Arbeiderkvinnen» som utgis av landskvinneneutvalget.

b) Landskvinneneutvalget består av formann, næstformann, sekretær, 6 styremedlemmer, hvorav 2 velges av og innen partiets centralstyre. For utvalget velges 5 varamenn.

c) Landskvinneneutvalget velger 2 medlemmer med varamenn til partiets centralstyre.

d) Landskvinneneutvalget har adgang til partiets landsmøter.

III.

Formannen leder landskvinneneutvalgets forhandlinger og påser at de fattede beslutninger iverksettes.

Sekretæren som ansettes av centralstyret etter innstilling fra landskvinnekonferansen lønnes av partiet, fører protokollen, korrespondansen, foretar agitasjonsreiser og utfører for øvrig det arbeide som utvalget og partiet pålegger hende.

Sekretæren har adgang til centralstyrets møter.

IV.

a) I by-, herreds- og fylkespartienes styrer skal kvinnene være representert. Innenfor by-, herreds- og fylkespartiene nedsettes kvinneutvalg. Disse samarbeider med by-, herreds- og fylkespartienes styrer og står i stadig rapport med landskvinneutvalget.

b) By- og herredspartiens kvinneutvalg sørger for at der avholdes regelmessige møter av alle kvinner som står tilsluttet en kvinneforening, et ungdomslag eller en annen partiforening. Hvor de lokale forhold tilsier det, inndeles byen eller herredet i 2 eller flere kretser som avholder kvinnemøter som ovenfor nevnt.

c) Hvor forholdene tillater det opprettes kvinnespalter i partiavisene.

V.

a) Fylkeskonferanse holdes så ofte som fylkespartiets kvinneutvalg finner det påkrevet.

b) Fylkeskonferansen velger de kvinnelige medlemmer av fylkespartienes styrer og kvinnevalg.

c) I likhet med centralstyret velger fylkespartienes styrer medlemmer av fylkets kvinneutvalg.

VI.

Der kan dannes foreninger eller grupper eftersom de lokale forhold tilsier det. Kvinneforeningene tilpliktes å stå tilsluttet by- eller herredspartiet.

VII.

Kvinneorganisasjonen er i sin politiske og organisatoriske virksomhet underlagt Det norske Arbeiderpartis program, beslutninger og lover.

Det økonomiske ansvar for utgivelsen av «Arbeiderkvinnen» påhviler Det norske Arbeiderparti og landskvinneutvalget i fellesskap.

Den lokale sammenslutning.

Komitéen forutsetter at den lokale sammenslutning av kvinneorganisasjonene skjer i forbindelse med partiets sammenslutning av de lokale partiorganisasjoner.

For Det norske Arbeiderpartis kvinnesekretariat

Sigrid Syvertsen. Thina Thorleifsen. Martha Nielsen.

For Norges sosialdemokratiske Arbeiderpartis Kvinneforbund

Inger Kristiansen. Ragnfrid Grue. Helga Ramstad.

For Det norske Arbeiderparti

Oscar Torp.

For Norges sosialdemokratiske Arbeiderparti

Olav Oksvik.

Ordstyreren (Rastad): Det foreligger her en dissens. Jeg foreslår at dette spørsmål — under post I — optas særskilt, efter at vi har votert over den øvrige del av forslaget.

Martha Nielsen: Da det foreliggende spørsmål som dissensen dreier sig om, ikke er særlig betydningsfullt, foreslår jeg at kongressen vedtar innstillingen i sin helhet og overlater til kvinnesamlingkongress i eftermiddag å fatte beslutning om det punkt hvor der er dissens.

Ordstyreren gikk over til det, og komitéens forslag blev med denne forståelse vedtatt enstemmig.

Barnelagsarbeidet.

Fra felleskomitéen forelå herunder følgende forslag:

Barnelagsarbeidet må gå inn som et fast ledd i partiarbeidet. Lagene må få både assistanse av voksne partifeller og økonomisk støtte av organisasjonene.

Ledelsen av barnelagsarbeidet bør fortsatt tilligge partiet, kvinne- og ungdomsorganisasjonen i fellesskap.

Felleskomitéen foreslår derfor at samlingskongressen fatter følgende beslutning:

1. *Den landsomfattende ledelse av barnelagsvirksomheten overtas av et utvalg bestående av to representanter fra partiets centralstyre, to fra kvinneorganisasjonen og to fra ungdomsorganisasjonens centralstyre.*
2. *På hvert enkelt sted, hvor der er barnelag, eller hvor der kan stiftes sådanne, bør arbeidet ledes av et utvalg bestående av representanter for partiavdelingen, ungdomslaget og kvinneavdelingen på stedet.*
3. *Utvalgene bør søke sine utgifter dekket ved forskjellige arrangements og ved bidrag fra foreninger foruten fra de organisasjoner som velger utvalgenes medlemmer. —*

Innstillingen blev vedtatt enstemmig uten debatt.

Ungdomsorganisasjonen.

(Herunder idrettsarbeidet).

Felleskomitéen hadde fra den komité som var nedsatt av Venstre-kommunistisk Ungdomsfylking og Norges socialistiske Ungdomsforbund i anledning klassesamlingen, mottatt følgende skrivelse:

«Venstre-kommunistisk Ungdomsfylking og Norges socialistiske Ungdomsforbund har optatt forhandling om sammenslutning av de to ungdomsorganisasjoner.

Centralstyrene for nevnte ungdomsorganisasjoner har vedtatt som grunnlag for sammenslutningen følgende:

1. De to ungdomsorganisasjoner sammensluttes til en organisasjon uten organiserte fraksjoner.

2. Den forenede ungdomsorganisasjon arbeider i tilslutning til Det norske Arbeiderparti — det forenede arbeiderparti — og godtar dets prinsipielle grunnsyn.
3. Ungdomsorganisasjonen stiller sig utenfor de bestående ungdomsinternasjonaler, men arbeider for internasjonal samling av arbeiderungdommen på klassekampens grunn.

Det er centralstyrenes forutsetning at der så snart som mulig og senest innen utgangen av april måned skal avholdes en samlingskongress, hvor spørsmålet om sammenslutning vil bli avgjort.»

Felleskomiteén foreslo at samlingskongressen fattet følgende beslutning: *Forslaget fra de to ungdomsorganisasjoners styrer tiltres.* —

Rolf Gerhardsen: På Det norske Arbeiderpartis landsmøte blev også partiets forhold til idrettsorganisasjonene behandlet. Man blev enig om et forslag til uttalelse som forutsattes fremmet videre til samlingskongressen, et forslag som opfordrer medlemmene til samling om og støtte for *Arbeidernes Idrettsforbund*. Der er, som man vet, nu to landsforbund for idrett, og de står i åpent kampforhold til hinannen. Den borgerlige idrettsorganisasjon drives i stor utstrekning ved hjelp av statsmidler. Dens virksomhet karakteriseres også ved at den ligger under Forsvarsdepartementet. Det vilde bety meget for den videre utvikling om denne kongress av representanter for arbeidere fra hele landet tok et greit standpunkt for arbeidernes egen idrettsbevegelse. Det står idag tyve tusen arbeideridrettsmenn som venter en sådan uttalelse herfra. Jeg henstiller at kongressen gjentar den beslutning som partilandsmøtet vedtok, og som jeg foreslår gitt følgende ordlyd:

Samlingskongressen uttaler sin glede over den sterke fremgang i Arbeidernes Idrettsforbund. I full forståelse av den store betydning det har for den samlede arbeiderklasse å ha et mektig og landsomfattende arbeideridrettsforbund, vil samlingskongressen anmode alle partifeller om å yde arbeideridrettsbevegelsen sin uforbeholdne støtte gjennom sine organisasjoner, sin presse og sin virksomhet for øvrig.

En forutsetning for at det forenede parti skal støtte arbeideridrettsbevegelsen er imidlertid at der settes en stopper for kommunistpartiets cellevirksomhet. Disse må ikke lenger få adgang til å utnytte arbeideridrettsbevegelsen til fremme av sitt partis særformål. —

Ordstyreren (Nygaardsvold): Jeg vil foreslå at vi følger den samme praksis her som ved de øvrige forslag og oversender det til landsstyret. Dette kan vi, mener jeg, så meget tryggere gjøre som arbeiderpartiene ved enhver anledning har vist vilje til å støtte og fremme arbeideridretten.

Bergheim: Det var spørsmålet om stillingen til streikebryterne som var det skillende, og som kom til å dele idrettsforbundet i to, her som annetsteds. Man hadde da selvfølgelig intet annet å gjøre enn å stifte et idrettsforbund i nær kontakt med arbeiderbevegelsen — den politiske som faglige. Senere har også andre ting virket inn på idrettsarbeidet og dets ledelse, således partiforholdene som de blev ved splittelsen. Nykommunistene har søkt å bruke idretten som et reklame-

apparat for sin organisasjon. Dermed er man kommet inn i en feil gate. Jeg støtter Gerhardsens forslag. Men forutsetningen for dets vedtagelse må være at Arbeideridrettsforbundet *ikke* skal kunne utnyttes til fordel for et bestemt parti, men opta alle, også de kommunistiske arbeidere. Hvad vi må arbeide henimot, er et samlet forbund uten partisplittelse og kjevl utad. —

Efter forslag av *ordstyreren* blev det vedtatt strek og tidsbegrensning, for at kongressen kunde bli ferdig i rimelig tid.

Rolf Gerhardsen anbefalte at kongressen vedtok forslaget uten oversendelse. Deri vilde ligge en betydelig styrke utad.

Abrahamsen: Det sies at idrettsungdommen skal være foregangsmenn innen fagforeningene. Men det er ikke alltid tilfelle — de «borgerlige» gjør ofte mere og bedre arbeide. Idet jeg støtter Gerhardsens forslag, vil jeg be ham arbeide for å pålegge dem alle som en plikt at de ikke forsømmer å varetå også sine *faglige* interesser.

Eyvind Dahl: Idrettens betydning for ungdommen og for klassen tør være så almindelig erkjent, at det kanskje skulde være unødvendig å si mange ord om det her. Hvad er det som møter oss i den *borgerlige idrettsleir*? De borgerlige lag er i virkeligheten ikke annet enn underavdelinger av samfundshjelpen og den norske hær, og de drives for en stor del under militær kontroll. Derfor må arbeiderne *ut* av de borgerlige lag, og det hurtigst mulig. Det er ikke meget vi krever av samlingskongressen, — ikke mer enn en sympati-uttalelse, for at den kan bidra til å få arbeidet inn i det rette spor. Og kongressen skulde være den første til å forstå betydningen av det. Den idrettsfylking vi har, blir ikke det *minst* viktige ledd i kampen for arbeiderklassens frigjørelse.

Fredsti: Jeg anbefaler forslaget vedtatt i sin *realitet*. Stem dirigenten ned!

Torbjørn Dahl: Det som kreves i forslaget, er bare at arbeiderne slår ring om sin egen idrettsbevegelse, og at de verner om denne mot de borgerlige. De unge idrettsmenn trenger en moralsk støtte for sitt arbeide blandt *arbeiderne selv* — den som enn mangler tildels ute i organisasjonene. Derfor vil jeg så varmt jeg kan anbefale det forslag som er fremsatt.

Harald Olsen: Det går ikke an å sende dette forslag over til landsstyret. Arbeideridrettsmennene i dette land venter noget annet av denne kongress. Vi skal være opmerksom på at det store parti har *behov* for en idrettsbevegelse. Og den vil vi få, til støtte for oss, ved at vi gir dem det svar de venter herfra.

Trygve Lie: Jeg er enig i dette. Det som det først og fremst gjelder nu, er at arbeiderungdommen i det forenede parti kan konsolidere sig, slik at de vil være i stand til å beherske og lede sin egen idrettsorganisasjon. Det må være opgaven. Noget kommunistisk underbruk har vi *ikke* behov for. Det er dette som foreligger nu.

Natvig Pedersen: Jeg vil inntrengende henstille at kongressen vedtar forslaget. For arbeiderklassens og for det forenede arbeiderpartis skyld bør man fatte beslutningen straks, og la den være *enstemmig* om mulig. Da vil vi få svaret tilbake ved at de enkelte medlemmer viser

sin sympati i aktivitet og setter Det norske Arbeiderpartis stempel også på dette klassekamporgan.

Alfred Madsen: Jeg er også bestemt imot at man skal oversende et forslag som dette. Vi har en sekk på partikontoret, og den er ganske full allerede. Det er intet benkeforslag som foreligger; det forslag Gerhardsen har optatt, er vedtatt av Det norske Arbeiderpartis landsmøte. Derfor bør man få en votering i realiteten, idet man selvsagt *vedtar* forslaget. Det må jo være helt utelukket at en forsamling som denne kan stemme et slikt forslag ned.

Nygaardsvold: Jeg skal ikke påta mig å forsvare dirigenten, men vil si noen ord i sin almindelighet. Jeg har intet imot første del av forslaget. Men her kaster Rolf Gerhardsen en brandfakkel inn også i idrettsbevegelsen. Man skal huske at *Oslo* er ikke hele landet, ikke engang i idrettsbevegelsen. Ute i distriktene står Arbeiderpartiets medlemmer og kommunistene sammen, og det mener jeg burde være den tingenes tilstand vi skulde tilstrepe. Hvis forslagsstilleren vil ta tilbake den siste passus i forslaget, så beslutningen ikke skal komme til å *virke splittende på andre steder*, skal jeg med glad hjerte stemme for at det samlede parti yder den støtte vi kan gi, og som idrettsungdommen har krav på av oss alle.

Rolf Gerhardsen: Det som Nygaardsvold her fremholder, må sikkert være en misforståelse fra hans side. Hvad vi sier i forslaget, er at der må settes en stopper for den *cellevirksomhet* kommunistpartiet driver. Og det er noget annet enn å kaste inn en brandfakkel. Vi vil ha fred og ro også i Oslo, hvor arbeideridrettsbevegelsen betyr så meget. Men jeg kan gjerne ta den annen del av forslaget tilbake — hvad jeg også gjorde Nygaardsvold på forhånd opmerksom på.

*Ordstyreren (Rastad):*Siste del av forslaget er tatt tilbake av forslagsstilleren, men andre har optatt det!

Ved *voteringen* blev oversendelsen av forslaget til landsstyret forkastet.

Et forslag om å oversende *annen del* av forslaget blev også forkastet.

Derefter blev første avsnitt vedtatt enstemmig og annet avsnitt med overveldende flertall.

Enstemmig vedtoges til slutt felleskomitéens innstilling: *Forslaget fra de to ungdomsorganisasjoners styrer tiltres.*

Protest mot klassejustisen.

Efter forslag av *Torp* og *Magnus Nilssen* blev det enstemmig vedtatt følgende resolusjon:

Norges organiserte arbeidere har med sorg og harme fulgt den behandling de to italienske arbeidere *Sacco* og *Vanzetti* har vært utsatt for av den amerikanske justis. Representanter for 76 000 politisk organiserte arbeidere samlet til kongress, forenes i kravet om at dødsdommen over disse to arbeidere opheves og at de settes i frihet. —

Sammenslutningen lokalt.

Overensstemmende med felleskomitéens forslag blev det enstemmig fattet følgende beslutning:

Spørsmålet om sammenslutningen lokalt ordnes ved centralstyret i forståelse med de lokale organisasjoner. Samtidig med sammenslutningen optas også spørsmålet om ordningen av Folkets Hus, hvor disse eies av en av de 2 partiers foreninger, partiavdelingenes gjeldsforpliktelser m. v. —

Avissspørsmålene.

Videre foreslo komitéen:

For å kunne behandle de forskjellige avissspørsmål i detalj må der foreligge regnskaper, fortegnelse over gjeldsforpliktelser m. m. for hver enkelt avis.

Slike oppgaver foreligger ikke og det er derfor ugjørlig på det nåværende tidspunkt å fremlegge noget forslag som fastslår hvordan avissspørsmålet skal ordnes.

Komitéen må derfor innskrenke sig til i hovedtrekk å peke på grunnlaget for omorganiseringen av partiavisene etter sammenslutningen og foreslår følgende grunnlag i pressespørsmålet:

1. Det tillates bare 1 godkjent partiavis på samme sted.
2. De forandringer som nødvendiggjøres på grunn av samlingen skjer efter forutgående forhandlinger med de lokale organisasjoner og avisenes utgivere.
3. De økonomiske oppgjør behandles av centralstyret for hver enkelt avis, efterat det er innhentet fullstendig oversikt over avisens økonomiske stilling.
4. Skulde der ikke opnåes enighet mellem centralstyret og de lokale organisasjoner og avisenes utgivere, avgjøres spørsmålet av landsstyret. —

Innstillingen blev vedtatt enstemmig og uten debatt.

Før møtet blev hevet, referertes følgende *hilsningstelegrammer* til kongressen:

Mosjøen Arbeiderparti samlet i møte sender den historiske og begivenhetsrike klassesamling de beste hilsener med ønske om at de lenker som sammensveises gjøres utbrytelig.

S. Jacobsen.

Eidsvoll socialdemokratiske Arbeiderparti sender møtet sin beste hilsen og håp om et godt resultat.

Svendsen.

Thuru.

Vi frembringer våre beste ønsker for sammenslutningen og håper på et godt resultat.

Solidarisk hilsen

Hammerfest Tjenestemannsforening.

Avslutningsmøtet.

Forhandlingene blev gjenoptatt efter middagspausen kl. 2½ med *Rastad* som ordstyrer.

Følgende telegram blev oplest:

Til samlingskongressen.

Vi hilser kongressen og uttaler vår glede over klassesamlingen.

Foldalsgrubens Arbeiderforening.

Av hensyn til at kvinnes landsmøte skulde holdes samme eftermiddag, blev det vedtatt at man først skulde gå over til

Valgene.

Valgkomitéen fremla for kongressen følgende innstilling på valg av medlemmer av

centralstyret:

Formann: Oscar Torp.

Næstformann: Edv. Bull.

Redaktør: Martin Tranmæl.

Centralstyremedlemmer: Alfred Madsen, Eugen Johansen, Einar Gerhardsen, Josef Larson, Johannes Johannesen. (Varamenn for disse: Valdemar Nielsen, Mathias Fredsti, Erling Anthonsen, Helga Karlsen, A. Eliassen.) Magnus Nilssen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen. (Varamenn: Kaare Fostervold, Anna Pleym, Randolf Arnesen, Arne Strøm.) Halvard Olsen. (Varamann: Jens Teigen.)

Landsstyret:

Trygve Lie, Akershus, Magnus Johansen, Østfold, Oscar Nilssen, Hedmark, Karl Nedberg, Buskerud, Hans Haugli, Opland, Ole Moen, Telemark, Johan Øydegard, Vest-Agder, Nils Norheim, Stavanger, Johan Nygaardsvold, Sør-Trøndelag, Ole Øisang, Trondhjem, Wilhelm Jacobsen, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Troms, Andreas Moan, Nordland, Anton Hermo, Finnmark. (Varamenn for disse: Ole Gjestad, Nord-Møre, Marie Skau, Vestfold, Frantz Johansen, Rogaland, Olaf Solumsmoen, Drammen, O. A. Glasø, Nord-Norge, M. Sørbotten, Sogn og Fjordane.) Jul B. Olsen, Nord-Norge, A. Buen, Trøndelag, Petrine Stavset, Møre, Johan Sæle, Bergen, Johan Gjøstein, Rogaland, Anton Jenssen, Vestfold, Johs. Bergersen, Østfold. (Varamenn: Ole J. Fosdal, Hordaland, Ole Joh. Olsen, Sørlandet, Kristoffer Lunde, Telemark, Ludv. Hansen, Østfold.) Ture Johansen, Bergen. (Varamann: Martin Wold, Hamar.)

Valgkomitéens formann, *B. Olsen-Hagen:* Før vi går over til valgene, skal jeg fremlegge et forslag som valgkomitéen er blitt enig om å fremsette. Det er kommet frem, at voteringen igår i spørsmålet om valg eller ansettelse av sekretær er blitt oppfattet av enkelte som en

fraksjonsavgjørelse. Dette er ikke riktig. Det har vært meningen at sekretæren skulde tas fra det nuværende socialdemokratiske partis medlemmer, og det har likeledes vært forutsatt at vårt parti aksepterer den mann som vilde komme til å bli utpekt til stillingen. Jeg har forstått det slik at socialdemokratene ønsker sitt partis tidligere sekretær, og vi har også innstillet *Oksvik* som et av medlemmene i det nye centralstyre. Komitéens forslag blir da dette, som jeg anmoder om må bli vedtatt enstemmig og uten debatt:

Kongressen forutsetter at der ansettes en sekretær fra det nuværende socialdemokratiske parti.

Ved *voteringen* blev forslaget vedtatt mot 2 stemmer.

Komitéens formann fortsatte: Hvad angår selve innstillingen, har komitéen fulgt de forslag som foreligger fra de respektive partiers landsmøter. Og forsåvidt har arbeidet vært lett, hvad det gjelder å sammensette så vel centralstyret som landsstyret. Dessuten har vi henstillet til sekretariatet å utpeke en representant i centralstyret for Landsorganisasjonen. Med hensyn til de fagforeninger som har sluttet sig til, fordelt på forskjellige distrikter, har vi foreslått Ture Johansen, Bergen, som medlem av landsstyret med Martin Wold, Hamar, som hans varamann. For øvrig vil man se at der er opført på listen varamenn for de tilsluttede grupper (partier). Dette er ment som en praktisk ordning som kan ha betydning og også være riktig i overgangstiden. Innstillingen i sin helhet er enstemmig.

Det besluttedes å undergi innstillingen almindelig debatt.

A. Buen: Jeg har om innstillingen som helhet ingenting å uttale. Det er bare ett tilfelle hvor jeg er nødt til å tilkjennegi min forundring, fordi valgkomitéens forslag på det ene punkt ikke gir uttrykk for det som jeg nu trodde det skulde være en nødvendighet for det forenede parti å iakttå. Dens forslag her strider etter mitt skjønn mot *sund logisk sans*. Jeg finner det naturlig at det største av partiene besetter formannsstillingen, og at i det hele fiørtallet av centralstyrets medlemmer kommer frem av det tidligere særparti som var det største. Men en fornuftig ting måtte det være, når medlemmene i de to partier skal samles, at man overfor folk manifesterte dette på en slik måte at folk *forstod* dette. Slik som innstillingen lyder for næstformannens vedkommende, tror jeg imidlertid at det vil virke til en følelse som ikke er av det gode, og jeg vilde anse det for *uklokt* fra et partimessig synspunkt sett. Jeg vil legge til, at fra alle hold her på kongressen som iallfall jeg har hatt anledning til å komme i forbindelse med, er det blitt gitt uttrykk for at man også fant det rimelig og naturlig at Magnus Nilssen var kommet med på forslagslisten. Man har da ment som jeg, at det vilde virke utover landet som en bekreftelse på at nu er samlingen fullbyrdet — nu er den skjedd i ånd og sannhet. Jeg vil om den ting bare si at man her lett kan komme til å gjøre en uklok gjerning, som ikke burde gjøres. Selve personspørsmålet veier ikke slik for mig at jeg vil fremsette noget forslag; men det burde, mener jeg, komme som en *spontan stemning i denne forsamling*.

Ole Johan Olsen: Jeg er fullt enig med Buen. Hvis man venter at det skal bli godt samarbeide utover landet, da burde man ikke betenke sig på å møte dette krav med forståelse. Jeg skal ikke si mer.

P. Nedberg bemerket at han hadde ikke trodd at Buen vilde ha gjort noget partispørsmål på det foreliggende valg. —

5 minutters taletid blev vedtatt.

P. Kviberg: De beslutninger som allerede er fattet om samlingsgrunnlaget, program og lover, betyr at samlingen dermed rent teoretisk er fullbyrdet. Det står imidlertid for mig som en nødvendighet at vi ikke bare i teorien fastslår samlingen, men også i virkelig handling manifesterer at denne samling er til stede. Derfor hilser jeg med glede den uttalelse fra valgkomitéen som nettop er referert og som kongressen har tiltrådt som sin forutsetning for ansettelsen av den nye sekretær. Men det er ett navn som trenger sig frem, når vi nu skal gi vår samling et håndgripelig uttrykk. Jeg skal ikke ved denne anledning foreta nogen mannjevning mellom de to som er nevnt i forbindelse med næstformannstillingen; det ligger fjernt fra mig. Jeg forstår også de beveggrunner som ligger bak valgkomitéens forslag om Bull, fordi der selvsagt ingen som helst grunn er til stede for å kaste ham. Men det endrer ikke noget ved den betraktning som er gjort gjeldende, at det vilde være en ubestridelig klok handling her også å ta videre hensyn enn til *personene*. Det er klart for enhver at når de som er Bulls meningsfeller i denne sal har både formann, redaktøren og flertallet i styret, da har de makten på samme tid. Men likefullt vil det være av viktighet at man utad markerer det som skal gi *samlingen* som sådan en effektiv betydning. Det er ikke personen Magnus Nilssen det her gjelder for oss; det som det spørres om, er å gi arbeidernesamlingen i Norge et uttrykk i handling. Men jeg frarår enhver socialdemokrat å opta forslag; skulde et sådant forslag ha vekt, burde det helst være en enstemmig beslutning fra denne kongress, og valgkomitéen bør i tilfelle opta det. Det er kun en *klok handling* vi anbefaler kongressen å vedta.

Mæland: Jeg understreker den siste talers ord. Jeg appellerer til hver klassebevisst arbeider, som har fagorganisasjonen kjær: vis i handling at vi virkelig mener noget med det vi her foretar oss! Det som Kviberg så sterkt har fremholdt, er et *rettferdig* krav.

A. Bratvold: Jeg forlangte ordet nærmest fordi jeg vilde minne om den måte Magnus Nilssen blev møtt på igår, da han repliserte til Friis. Jeg tror han *følte* den varme som slo ham i møte fra denne store forsamling, og at han følte at kongressdeltagerne deri også vilde legge at de satte pris på den store innsats Magnus Nilssen har levert innen bevegelsen op gjennom årene. — Jeg er enig med Kviberg i at det ingen saklig grunn har foreligget for valgkomitéen til å kaste Bull som partiets næstformann, og jeg vil legge til at valgkomitéen jo selv er sammensatt slik at når det kommer en enstemmig innstilling derfra, vil det være riktig å følge den, selv om jeg personlig kunde ha måttet ønske en forandring. Det vilde bare bli brukt senere, om man satte den ene op mot den annen ved voteringen. Derfor tror jeg det riktige i dette tilfelle vil være at man stemmer såvidt mulig mannjevnt for

innstillingen. Nilssens virksomhet har møtt den anerkjennelse den fortjener. Samtidig skal vi legge oss på hjertet den ting, at skal det bli samling, da må vi venne oss til og lære å *forstå hverandre*.

Eugen Johansen: Når vi i valgkomitéen innstillet Edv. Bull, var det i første rekke fordi Bull er en særdeles dyktig mann i partiet. Han har nedlagt et stort arbeide på de områder han særlig behersker, og han vil kanskje bety enn mer herefter for de norske arbeidere og for samlingen. Han er en partifelle som alle ser op til og har respekt for. Dette sier jeg ikke til nogen forkleinelse for Magnus Nilssen. Jeg vil henstille, nettop for samlingens og det videre arbeides skyld, at man ikke ved dette valg fraviker innstillingen. Det er jo også så at hvervet som næstformann slutter sig nær op til formannsstillingen, og man har et visst hensyn å ta til kontinuiteten i ledelsen. Jeg vil be kongressen være opmerksom på dette forhold — *ikke* for mennenes skyld, men for den betydning det vil ha ute i massene for våre medlemmers vedkommende som har erklært sig for samlingen.

M. Wold: Også jeg har i komitéen vært med og innstillet på Bulls valg. Når jeg det har gjort, er det fordi Edv. Bulls navn er et *sterkt* navn ute blandt arbeiderne på arbeidsplassen. Han er en av de få, om ikke den eneste, fra akademikernes leir som ikke har lagt an på å heve sig selv i forgrunnen, men som har søkt å *forstå* og være lydhør overfor arbeiderklassen. Bull har også i alle disse år stått forrest i Det norske Arbeiderpartis rekke, og han inntar fremdeles plassen som næstformann i central- og landsstyret. Jeg er enig i Kvibergs, Bratvold og fleres uttalelser om at det vilde være i høi grad uklokt å lage noget skille på dette valg. La oss så enstemmig som mulig foreta valgene! Derved viser vi at vi står i samlingens tegn, og at bare saklige og reelle hensyn ligger til grunn for vår stillingtagen.

Buen: Der kan ikke sies et eneste rosende ord om Bull uten at jeg kan underskrive det. Vi *vet* jo det at det er verdifulle krefter begge to, som vi håper å få stort gagn av i bevegelsen fremtidig. Jeg sa at det ikke for mig var *personspørsmålet* om å gjøre, og jeg understreker det på nytt. Men jeg sier også, som jeg sa, at det riktige vilde være om den ånd som bør besjele det forenede parti, gav sig utslag på *den* måte at de to formenn var klinket sammen. Det har vært en ganske almindelig uttalt forutsetning hos en mengde menige medlemmer av Det norske Arbeiderparti; flere av dem har selv fortalt mig dette. Jeg nevner det for å vise at så naturlig var den tanke. Imidlertid faller det ikke *mig* inn å stille noget forslag som avviker fra innstillingen. Hvis det skal skje nogen forandring, vil jeg minne om et ord som har hatt god klang i bevegelsen, nemlig *medlemmenes selvbestemmelsesrett*.

C. Bonnevie: Jeg var til stede på det socialdemokratiske partis landsmøte, og jeg var der vidne til en utmerket stemning for samling. *Idag* merker jeg blandt mine socialdemokratiske partifeller en følelse eller opfatning som kort kan uttrykkes slik, at her skjer et maktmisbruk. Jeg vil si, nettop fordi jeg selv mer enn kanskje de fleste av mitt parti har arbeidet i tro og tillit til samlingen: la oss her komme til et *enstemmig resultat*, slik at også socialdemokratene med godt mot kan gå til arbeidet fremtidig! Men da må stillingen gjøres klar. Hvis

Magnus Nilssen ikke bestemt *motsetter* sig valg, må komitéen opta det spørsmål på nytt. Kun hvis han støtter innstillingen, vil jeg støtte den.

Olav Kringen: Det er ikke for å gjøre nogen mannjevning at jeg forlanger ordet, men for å minne om programmet som vi er fullt fornøiet med — det er et radikalt og godt program —, og det er ut fra det jeg vil si, at i all vår virksomhet må vi vokte oss for å sette skille mellom retninger her. Den norske arbeiderklasse skal samles helt ut til siste mann på grunnlag av det verk som her er gjort, og våbnene skal rettes *utad*, mot borgerskapet. Ja, jeg vilde bare minne om det. Jeg vil si om valget at vi sosialdemokrater som har arbeidet uegenytlig for samlingen, vi bør ta slike beslutninger, at vi som er journaliste: — når vi tar våre filler og går ut på landeveien — da kan preke evangeliet om den store arbeidssamling i Norge. Forsamlingen bør ta slike hensyn at ingen går fra denne kongress misfornøid.

Gunnar Ousland: I dette spørsmål vil jeg bare si, at når det lå så vanskelig an som her, så ønsket vi det alle løst på en god måte. Da vet jeg ikke bedre å si enn at vi sender denne sak om viceformannsspørsmålet tilbake til valgkomitéen til ny behandling. Den har fått en fornemmelse av hvor vanskelig det er, og jeg tviler ikke om at den vil finne en løsning som forsamlingen kan akseptere. Derfor foreslår jeg tilbakesendelse. Jeg har den tillit til valgkomitéen at den kan greie å løse saken.

Ordstyreren: Vi avgjør det nu!

Olsen-Hagen: Hvis vi nu skal bryte debatten, kan ikke jeg si at vi har fått synderlig klarhet over forsamlingens stilling, selv om jeg nok — med Ousland — har «fornemmet» vanskelighetene. Der er flere talere tegnet, og jeg mener at skal debatten gi grunnlag for valgkomitéens sammentreden og videre arbeide, må debatten heller gå sin gang. Jeg vilde også ha motivert komitéens standpunkt mer enn jeg har gjort, når det viser sig at debatten er blitt så bred som den er blitt.

Efter bemerkninger av *Haare* og *Dalastøl* til forretningsordenen lot ordstyreren votere over hvorvidt spørsmålet om tilbakesendelsen skulde optas nu, eller der skulde debatteres videre. Resultatet blev at innstillingen på næstformann — overensstemmende med Ouslands forslag — blev besluttet tilbakesendt komitéen straks.

Valg på formann.

Som partiets formann blev med akklamasjon valgt *Oscar Torp*.

Redaktør av «Arbeiderbladet».

Likeså blev *Martin Tranmæl* med akklamasjon gjenvalgt til redaktør av hovedorganet.

Centralstyret.

Idet valget på næstformann blev forbigått, optok man derefter valget av de øvrige (11) medlemmer av centralstyret.

Valgt blev enstemmig og uten debatt overensstemmende med innstillingen *Edv. Bull, Alfred Madsen, Eugen Johansen, Einar Gerhard-*

sen, *Josef Larson, Johs. Johannessen, Magnus Nilssen, Olav Oksvik, A. E. Gundersen, Harald Halvorsen og Halvard Olsen.*

Kaare Fostervold uttalte at han ikke hadde anledning til å stå som 1. varamann og bad om at han måtte bli opført sist i rekken.

Ordstyreren: Det kan ordnes ved gjensidig overenskomst. Innstillingen opprettholdes.

Enstemmig valgtes derpå de foreslåtte *varamenn* i den opstillede orden (se side 90).

Landsstyret.

Ola Solberg, Arendal: I valgkomitéens innstilling sees et helt fylke å være falt ut. Vi har nu fullbyrdet den politiske samling i dette land, og alle som er til stede her, vil selvfølgelig bidra til den hvad vi formår. Men da må man også ta litt lokale hensyn. Jeg tror det vil virke forstemmende at et så stort og omfattende distrikt som Aust-Agder er, av valgkomitéen er satt helt ute av betraktning. Å opta nogen dissens her vil imidlertid ikke nytte noget, og tomme demonstrasjoner kan vi overlate til andre. Jeg akter derfor ikke å stille forslag som avviker fra innstillingen. Men jeg har det håp og den forvisning at de fremtidige landsmøter i det forenede parti vil ta tilbørlig hensyn også til organisasjonen i dette fylke, i erkjennelsen av hvad et bindeledd til styrkelse av det stedlige partiliv og av samarbeidet betyr for bevegelsen.

Ordstyreren: Der kan være berettiget misnøie fra distriktene over at de enten ikke er representert eller ikke representert tilstrekkelig *sterkt*. Men jeg vil anbefale alle å følge Solbergs eksempel. Ellers kan man lett komme til å gi sig tilfeldighetene i vold ved valget. Jeg anbefaler vedtatt uforandret den foreliggende innstilling, som er enstemmig.

Efter bemerkning av *Kr. Nordli* gikk man til votering.

Valgt blev med akklamasjon de innstilte 22 medlemmer av landsstyret, nemlig *Trygve Lie, Akershus, Magnus Johansen, Østfold, Oscar Nilssen, Hedmark, Karl Nedberg, Buskerud, Hans Haugli, Op-land, Ole Moen, Telemark, Johan Øydegard, Vest-Agder, Nils Norheim, Stavanger, Johan Nygaardsvold, Sør-Trøndelag, Ole Øisang Trondhjem, Wilhelm Jacobsen, Nord-Trøndelag, Gitta Jønsson, Troms, Andreas Moan, Nordland, Anton Hermo, Finnmark, Jul B. Olsen, Nord-Norge, A. Buen, Trøndelag, Petrine Stavset, Møre, Johan Sæle, Bergen, Johan Gjøstein, Rogaland, Anton Jenssen, Vestfold, Johs. Bergersen, Østfold, og Ture Johansen, Bergen.*

Likeså valgtes enstemmig de innstilte *varamenn* (se side 90).

Revisorer.

Som partiets revisorer valgtes *Alfred M. Nilsen og H. G. Dahlstrøm*, med *Alf Agnor og A. Løkkeberg* som *varamenn* — samtlige enstemmig efter innstillingen.

Valget av næstformenn.

Olsen-Hagen: Valgkomitéen har drøftet det valg som blev forbigått. Det har vært et vanskelig spørsmål. Men komitéen er kommet til et resultat som den håper vil bli godkjent. Vi foreslår, at man går tilbake til lovenes § 7 — landsstyret — og optar den til behandling, og komitéen foreslår her enstemmig at punkt 2 forandres og gis følgende ordlyd:

— — De i eller ved Oslo bosatte medlemmer av styret er: Formann, 2 næstformenn og hovedorganets redaktør og 10 andre medlemmer. Centralstyret avgjør i tilfelle formannen har forfall hvem av næstformennene som skal fungere. —

Som næstformenn innstiller komitéen, likeledes enstemmig, Edv. Bull og Magnus Nilssen.

Jeg henstiller — uttalte komitéens formann — at man vedtar dette forslag uten debatt.

Ordstyreren sluttet sig til Olsen-Hagen, og talerlisten besluttetes annullert.

Votering: Den foreslåtte forandring i § 7, punkt 2, blev vedtatt mot 4 stemmer.

Derefter valgtes til næstformenn *Edv. Bull* og *Magnus Nilssen* med akklamasjon.

Det valgte landsstyre blev bemyndiget til å godkjenne protokollen fra møtet.

Man gikk derefter over til siste sak på samlingskongressens dagsorden:

Den økonomiske krise og arbeidsløsheten.

Fra felleskomitéen blev det oversendt Stortinget ved dets sammen-treden en henvendelse med krav om at følgende foranstaltninger måtte bli truffet:

I. Der må straks bevilges de nødvendige midler til igangsettelse av arbeider eller til forsvarlig underhold av de arbeidsløse.

Den offentlige anleggs- og arbeidsvirksomhet må holdes oppe. Arbeidsbestillinger må utføres ved norske bedrifter.

Der må trekkes op retningslinjer for en økonomisk politikk, slik at der kan skaffes beskjeftigelse for de arbeidsløse og den voksende befolkning ved produktivt arbeide.

Arbeidsledighetsforsorg må gjennomføres.

II. De industrielle produksjonsproblemer må undersøkes med sikte på å fremme de for landet naturlige næringer.

Positive foranstaltninger må treffes for å fremme utnyttelsen av landets rikdom av vannkraft.

Særlige foranstaltninger må straks iverksettes for å gjenreise norsk skibsbyggingindustri.

III. All kraft må settes inn for at nydyrknings-, bureisings- og skogsspørsmålet kan løses i det arbeidende folks interesse.

Arbeiderbønner, fiskere og lønnsarbeidere må sikres mot å bli berøvet sine hus, sin jord eller sine arbeidsmidler.

IV. Bank- og kredittvesen og landets pengepolitikk må bringes under samfundsmessig kontroll for derved å fremme en stabilere produksjon og omsetning.

Arbeiderklassen kan ikke anerkjenne en gjeld i gullkroner som er stiftet i papirkroner. Der må derfor straks tas effektive skritt for å lette gjelds- og rentebyrden, så det blir mulig å oprettholde de økonomiske virksomheter.

Spørsmålet om krisen og arbeidsledigheten blev innledet på kongressen med et foredrag av *Alfred Madsen*, som uttalte at felleskomitéen hadde ansett dette spørsmål for så viktig, at det blev opført på dagsordenen som det eneste hvorom det skulde holdes foredrag.

Madsen uttalte bl. a.:

Arbeidsløsheten er overordentlig stor for tiden. Mens ledighetsprocenten for de fagorganiserte arbeidere i kriseårene 1921—22 var 17, var den i det foregående år og ved årsskiftet 25—27 pct. Når arbeidsledigheten er så stor blandt de organiserte, vet vi erfaringsmessig at den er noget større blandt de uorganiserte. Hertil kommer da krisen i jordbruk, skogbruk og fiskeri, hvor arbeidsledigheten herjer om mulig ennu sterkere. I mange kommuner på landsbygden er optil halvdelen av befolkningen arbeidsledig og henvist til å leve av nødsarbeide eller fattiggassen. Dessuten er enhver arbeidsledighetsstatistikk utilfredsstillende, idet bare 48 kommuner av landets 700 har arbeidsledighetskontorer. Selv med et tillegg av 60 pct. kommer man op i 70 000 arbeidsløse, men en virkelig effektiv telling vilde sikkert vise at der for tiden er mere enn 100 000 voksne arbeidsføre menn og kvinner uten beskjeftigelse.

Et viktig spørsmål i denne forbindelse er *befolkningstilveksten*. Den kan nu anslåes til ca. 25 000 pr. år. Hvert år slipper alle disse mennesker ut av skolene og melder sig på arbeidsmarkedet. I løpet av de siste 50 år er folkemengden i vårt land vokset med nær 1 million. I samme tidsrum er antallet av de personer som ernærer sig ved jordbruk øket fra 985 000 til 1 043 000, mens antallet av dem som er knyttet til industrien er øket fra 54 000 til 764 000 i de siste 50 år. Det har vært industrien og handelen som hittil har opsuget det meste av befolkningstilveksten, men spørsmålet er nu om industrien fortsatt kan opta titusener av nye mennesker.

Sammen med arbeidsledighetsspørsmålet er befolkningstilveksten idag et alvorlig problem i alle kapitalistiske stater, og det fortjener å komme i forgrunnen i norsk politikk. Borgerpartiene viser det ingen oppmerksomhet; det må derfor bli en av hovedopgavene for Det norske Arbeiderparti å bringe det i forgrunnen.

Med hensyn til den økonomiske krise, skyldes den en rekke forskjellige forhold. *Valutausikkerheten* er f. eks. en ganske vesentlig årsak til krisen. Visse kapitalistiske interesser er tjent med at kronen stiger,

andre kretser ser helst at den faller. Spekulasjonsinteressene er ikke tjent med stabil valuta. Stiger pengene, tjener de, faller pengene så tjener de også. Disse interesser er godt representert i direksjoner og styrer rundt omkring hvor den økonomiske makt er konsentrert.

Ustabiliteten i valutaforholdene innvirker på leveomkostninger og på lønninger, og er like skadelig som den økonomiske fattigdom. Faller leveomkostningene med 10 pct., så forlanger arbeidsgiverne 30 pct. nedslag, men stiger leveomkostningene med 10 pct., så vil de ingen lønnsforhøielse gi. Denne situasjon har skapt stor uro på arbeidsmarkedet i de siste år. Man har søkt å velte omkostningene over på den arbeidende klasse, den klasse som ser sin fordel i en stabil valuta og en stabil produksjon.

En annen årsak til den økonomiske krise er *gjeldsbyrden* på produksjonslivet, for stat og kommune. Statsgjelden er fem- til seksdoblet i løpet av de siste 12—13 år, og kommunegjelden er vokset enno raskere. Den store gjeld trekker veldige renter av produksjonslivet, og byrdene veltes på den måte over på den produserende klasse. Enten må folket nu ødelegge gjelden, eller så vil gjelden ødelegge folket.

De forhold som en rekke av landets banker er kommet op i, spiller også en stor rolle. Over 50 banker er gått konkurs eller kommet under offentlig administrasjon. Det er for en stor del forretningsbanker og industribanker som skulde sørge for kreditt til det økonomiske liv, og kredittinnskrenkninger har nødvendigvis fulgt i sporene til bankenes sammenbrudd. Kredittinnskrenkningene har bare i mindre utstrekning rammet forretningslivet og spekulasjonen. Det er lettere for den å skaffe penger enn for det produktive liv. Vi må forlange at kredittvesenet bringes inn i ordnede forhold. ikke ved kvakksalverbestemmelser, men ved at pengeforholdene kommer under samfundsmessig kontroll, slik at vi får garantier for at samfundsnyttige bedrifter får den kreditt som trenges.

Enkelte av landets industrier er så hårdt rammet at der er op til 50 pct. arbeidsløse, mens titusener arbeider på innskrenket tid. Bedriftene og arbeiderne roper på tollbeskyttelse og offentlig hjelp. Her er det nødvendig at statsmktene i samarbeide med arbeiderorganisasjonene tilveiebringer en virkelig *oversikt over industriens stilling*, slik at der kan komme forslag til bedring av forholdene. Nu har vi bare antydninger i øst og vest, og savner i virkeligheten det kjennskap til forholdene som vi burde ha.

Det privatkapitalistiske system trenger i høieste grad til reformer og forandringer. Derfor må arbeiderklassen selv ta sig av dette spørsmål. Kreftene må samlet settes inn for å hjelpe de industrier, som har naturlige betingelser for å leve, uten kunstig opofrelse fra arbeidernes side. Men nogen må jo også betale de direkte bidrag. Teoretisk hjelper det derfor ikke å yde bidrag til det ene eller det annet verksted, hvis det ikke har naturlige livsbetingelser. Folket kan ikke holde under armene virksomheter, som ikke er i stand til å greies ved egen hjelp. Industrien må derfor reorganiseres slik at den kan bli *konkurranse-dyktig*.

Skibsbyggningsindustrien befinner sig i øieblikket i en vanskelig stilling. Den beskjeftiger neppe mere enn fjerdeparten eller femteparten av den arbeidsstyrke som blev beskjeftiget for 6—7 år siden. Norske rederier har i de siste 5 år bygget nye skib i utlandet til en samlet verdi av 560 millioner kroner. De går til utlandet med alle sine bestillinger; kommer det en norsk skibsbestilling til et norsk verksted, så berømmes det i pressen som en stor patriotisk handling. Stort verre kan det ikke bli. De norske verksteder er nemlig både nyttige og nødvendige bedrifter i vårt land, vår store kystflåte og fiskeriflåten må ha slike verksteder for å få reparert sine skib. Det vilde ikke lønne sig selvfølgelig å sende fiskerbåter til utlandet for reparasjon. Men når verkstedene er henvist til å leve av disse reparasjoner, så blir de selvfølgelig kostbarere. De hundre tusen mennesker som er beskjeftiget med fiskerieringen i Norge føler sterkt trykket herav.

Å *gjenreise norsk verkstedsindustri* vil derfor bety ikke bare at arbeidsledigheten forminskes, men det vil være en nasjonal oppgave av den største betydning. Der har vært pekt på at Staten og rederne som ikke er pengelense, går sammen om å få opprettet et par virkelig store, moderne verksteder. I sammenligning med den utenlandske verkstedsindustri er de norske verksteder å ligne med skraphauger. De er så akterutseilet at hverken tollbeskyttelse eller gaver fra det øvrige nødlidende folk vil hjelpe det spør.

Der må kreves en effektiv reorganisering. Ved å opprette et å to store verksteder, som kan beskjeftige f. eks. ti tusen arbeidere, vilde de norske skibsbestillinger kunne utføres i Norge, og det vilde stimulere mange andre brancher. Konsentrasjon er tidens løsen. Hvis der blev truffet bestemmelser om at norske skib *skulde* bygges i Norge, og hvis man samtidig sørget for kreditt mens skibene var under utførelse, så vilde det være et positivt skritt, mens nødsarbeidspolitikken bare vekker mismot rundt om i landet.

Industrien er i vesentlig grad avhengig av *kraftspørsmålet*. Vi har her en uuttømmelig rikdomskilde i våre vannfall. Utreignet pr. innbygger har vi mere kraft enn noget annet land i verden. Vannfallene er *idag* en rikdomskilde, men om de også er det om 50 år, vet vi ikke. Utviklingen går fort på dette område. Spørsmålet er idag om vi her i Norge kan reise kapital til utbygning av disse vannfall. Kapital vil i denne forbindelse si redskaper, mat og losji for tusener av arbeidere, osv. Omkostningene ved utbygning av vannfall anslåes nu til 1 000 kroner pr. hestekraft. Utbygning av en kraftkilde på 100 000 hestekrefter vil altså koste 100 millioner. Vi har mange millioner hestekrefter ledige her i landet, men jeg tror ikke det er mulig å reise den fornødne kapital innenlands. Under disse forhold må man gå til å låne penger i utlandet for å få hjelp.

Vi har ikke råd til å la dette verdifulle råstoff bli liggende unyttet, mens tusener går ledige og sulter. Selv om vi må gå til forandringer i konsesjonspolitikken, så må vi følge med i den økonomiske utvikling. Vi har ingen interesse av å hemme den kapitalistiske utvikling, vi bør heller fremme den. Selvsagt må der ved tildelingen av konsesjoner påses at befolkningen på de steder hvor anlegg settes igang ikke blir

skadelidende. Der må i det heletatt utarbeides en plan og trekkes op retningslinjer på dette viktige område. Det som blev gjort i 1909 var bra, men vi er kommet lengere nu. Vi skal ikke være dogmatiske, men tilpasse vår politikk efter den økonomiske situasjon.

Når vi taler om arbeidsløsheten, faller det naturlig å tenke på *jordbruket*, som dog fremdeles beskjeftiger det største antall mennesker i vårt land. Av befolkningstilveksten i de siste 50 år er vel ikke mere enn 10 pct. gått til jordbruket. Det beviser at jordbruket ikke har maktet å opta tilveksten. Vi skal derfor ikke ha den overtro at jordens utnyttelse kan løse det økonomiske problem i Norge. Forholdet er nemlig at regnet efter det opdyrkede areal er Norge et tettere befolket land enn både Danmark og Sverige, selv når vi regner skogen med. Men allikevel har vi mellom 5 og 7 millioner mål udyrket jord, som kan dyrkes.

Her er store muligheter for en økning av produksjonen. Statsmakten har ikke satt den nødvendige kraft inn her. Der er plass for tusener av nye bruk, og det vil bety øket virksomhet. Er det nødvendig å forandre lovene, så må dette gjøres. *Intet må stenge for en effektiv utnyttelse av jorden.*

I forbindelse hermed er spørsmålet om moratorium reist. Mange arbeidere, bønder og fiskere har mistet hus, jord og arbeidsmidler. Vi har krevet at disse folk må få en tidsfrist til å komme ut av sine vanskeligheter. Efter min opfatning er det samfundsskadelig at banker og kommunene slår under sig bøndernes og fiskernes produksjonsmidler. Det øker bare nøden. At en bank overtar en gård skaper mismot og fortvilelse. Det samme gjelder delvis i håndverk og industri. Bedrift efter bedrift er blitt overtatt av panteholdere. Her er et behov for lovbestemmelser som hindrer altfor pågående kreditorer fra å kjøre for hårdt på.

Anleggsbudgettene er i de siste to år blitt så sterkt redusert, at de nu er lavere enn før krigen. Det har bidrat til å skape vanskeligheter for den faste stokk av dyktige anleggsarbeidere som vi har her i landet. Der regnes for å være de dyktigste anleggsfolk i verden. Nu er de blitt erstattet med alle slags stenpukkere og nødsarbeidere. Vi må kreve at den *offentlige anleggsvirksomhet holdes oppe*. Det gjelder i første rekke veibudgettet. Vi krever utvidelse av veibygningen både i de arbeidsløses og i den økonomiske utviklings interesse.

Et av de viktigste midler til å bekjempe arbeidsledigheten er å fremme eksporten av norske varer til utlandet. Vi har en handelstraktat med Russland, men ennå er handelsforbindelsen ytterst liten. En av årsakene er *kredittspørsmålet*. Russland kunde være en stor kunde for Norge, Russland kunde kjøpe hele vår fiskeriproduksjon, og det vilde være meget ønskelig å få opprettet et kredittinstitut i Norge til finansiering av norsk eksport. Importen til Russland er centralisert i mektige syndikater og gjennom kooperasjonen. De kjøper i store partier og på langsiktig kreditt. Vi må centralisere eksporten og få opprettet et slikt kredittinstitut. Det vil ha den største betydning for vår forbindelse med Sovjet-Russland.

Eksporten av fiskeriprodukter er for øvrig nu ganske tilfeldig og forhistorisk ordnet. Eksporten av fiskevarer må centraliseres, helst i ett syndikat for hele landet under en felles ledelse. Fisketilvirkningen må komme under offentlig og betryggende kontroll, ellers risikerer vi at enkelte eksportører ikke tar nødvendige hensyn, men utfører produkter som skader fiskens renomé på verdensmarkedet. Nu optrer hundrevis av eksportører som konkurrerer på det utenlandske marked. De trykker prisene ned, og så tjener fiskerne ennu mindre. Her trenge organisasjon og samhold, sosialisering av eksporten. Betydelige beløp kan spares og nye markeder erobres for norske varer. Den eneste hjelp vi kan gi fiskerne er en fornuftig ordning av produksjonen og omsetningen. —

Efterat Madsen hadde gitt et resymé av de foranstaltninger han mente måtte treffes overfor den økonomiske krise, uttalte han:

Situasjonen er idag så alvorlig som nogen sinne. Nødtilstanden vokser for hver dag, og der rettes de alvorligste angrep på arbeidernes levestandard og deres økonomiske organisasjoner. Det beste svar arbeiderne kan gi makthaverne er mannjevnt å slutte op om de økonomiske og politiske hovedorganisasjoner, utbygge sitt organisasjonsapparat og gjøre kameratskapets og solidaritetens ånd levende i organisasjonene. Kunnskaper og innsikt i økonomiske spørsmål må også få en bredere plass.

Vi står foran bitre kamper, kanskje de bitreste i vår organisasjons historie. Vi må ikke glemme nu når den politiske samling fullbyrdes, at kapitalistene har rustet sig til en veldig offensiv mot arbeiderklassen. Vår hovedoppgave er å forberede arbeiderklassens overtagelse av den samfundsmessige makt. La oss arbeide slik at denne overtagelse av makten kan skje på et reelt og holdbart grunnlag, på grunnlag av arbeidermassenes egen levende solidaritet og egen levende organisasjon!

Debatten.

Ordsiftet om den økonomiske situasjon og arbeidsledighetsspørsmålet blev åpnet av *Johs. Bergersen*. Han uttalte at den arbeidsledighet vi i denne tid var vidne til, ikke var nogen akutt eller forbigående foreteelse; tvert om holdt den på å utvikle sig til å bli *permanent*. Når man undtok enkelte industrigrener, stod den norske industri idag omtrent på samme nivå som før krigen. Det spørsmål reiste sig naturlig: Hvad er årsaken til at arbeidsledigheten nu er så stor og stadig blir større? Så man på befolkningstilveksten, viste det sig å være et årlig overskudd på 23—24 000 mennesker. Det var beregnet et tilskudd hvert år av 9 000 arbeidende menn og 3 000 arbeidende kvinner. Samtidig virket ikke *utvandringen* lenger som den regulator den var i tidligere dager, på grunn av de restriksjoner som var innført. Fra 1 juli vilde man ha anledning til å sende bare noget mellem 2 000 og 3 000 til De forenede stater.

På denne bakgrunn var det maktpåliggende å få undersøkt hvilke botemidler der kunne skaffes innen landet mot arbeidsløsheten. Innlederen hadde pekt på en rekke spørsmål, deriblandt utnyttelsen av våre

fossefall. Det var — sa taleren — blitt syndet meget her i landet med de store rikdommer vi hadde nettop i disse kraftkilder. Men rikdommene blev bare gjort nyttig for produksjonen og for samfundet ved at man *tok kraften i bruk*. Ellers hadde den ingen verdi nasjonaløkonomisk sett. Man skulde ikke la fossene ligge altfor lenge før de blev utbygget og utnyttet i industrielt og annet øiemed, idet man snart risikerte å bli distansert. Stadig så man at det blev gjort nye oppfinnelser og der kunde komme metoder som viste sig billigere og dermed mer effektive i bruk enn våre fossefall.

Det var sagt og gjentatt, at man skulde bruke norsk kapital. Taleren vilde herom si, at man skulde ikke være så bange for å la den utenlandske kapital slippe til. Den såkalte «hjemlige» kapital, den *norske kapitalisme*, hadde vi iallfall langt mindre kontroll over i henhold til den lovgivning som var. Man skulde overhode ikke være bange for å gå *nye veier*, når det gjaldt å bekjempe et onde som arbeidsledigheten.

Bergersen pekte videre på et annet spørsmål: våre *småbruk*. Han trodde at det også her var ført en feilaktig politikk, idet vi hadde gjort våre småbruk altfor små. Forholdet var blitt det, at de som var begynt våre småbruk, måtte arbeide både natt og dag for å kunne eksistere, da jorden ikke gav nok til livets ophold. Resultatet var at disse småbrukere levet et meget kummerlig liv.

Taleren sluttet med å si at skulde det lykkes å hjelpe de arbeidsløse til arbeide og skaffe familiene underhold, vilde man kanskje måtte se bort fra enkelte prinsipper, som vi under mer ordinære forhold la vekt på.

Øistein Marthinsen gikk ut fra at alle som var til stede, stort sett var enig i de betraktninger som var fremholdt. Og alle var enig om at det nu måtte settes all kraft inn på det som var den positive side i arbeidet for arbeidsledighetens bekjempelse. Men herunder måtte man også regne med den motstand som kravene vilde bli møtt med, all den stund man hadde med en *annen* part å gjøre, når arbeiderklassens saker skulde behandles og avgjøres. Det var derfor nødvendig at arbeiderorganisasjonene tok op til nøie drøftelse hvad de samtidig kunde gjøre innenfor sin *egen* leir for å hitføre en forandring. Et gammelt ord sa at nød lærer naken kjærring å spinne — slik også her. De fortvilede forhold tvang de organiserte arbeidere til å handle selv. Og her meldte sig som naturlig den oppgave, at man gjennom de arbeiderstyrte kommuner, gjennom kooperasjonen og det økonomiske samvirke ellers, la an på å *utnytte den makt som lå i disse institusjoner*. Vi måtte søke innenfor vår egen leir å forvalte de verdier som våre foretagender råder over, på den mest effektive måte. I forbindelse hermed pekte han på de store skogeiendommer som hører under kommunene. Ved å opta en målbevisst konkurranse kunde man kanskje også tvinge privatkapitalen på sin side til å sette arbeide igang.

Hj. Dyrendahl pekte på de krav som var stillet av felleskomitéen og av Ungdomsfylkingen og uttalte: Det som vil bli det avgjørende, det som vil bli prøvestenen på samlingen og på arbeiderklassens kraft, er om det forenede parti makter å sette igjennem en forandring til virkelig avhjelp av arbeidsledigheten. Når vi i Venstre kommunistisk Ung-

domsfylking har gitt vår tilslutning til tolvmannskomiteéens innstilling og kjempet for klassesamling, har det vært i det håp at partiet ved utnyttelsen av de muligheter som er til stede, også skulde være i stand til å vise *resultater* av dette arbeide. Men da gjelder det ikke bare å sende henstillinger til statsmaktene og kommunene; man må bringe disse myndigheter til å forstå at det arbeidende folk i dette land ikke lenger vil *finne sig i tingenes tilstand som de er idag*. Jeg er enig med Bergersen i at man ikke skal være bange for å gå nye veier; jeg tror det vil bli ganske nødvendig å gå andre veier enn hittil. Innad er det også oppgaver nok. Vi må reise de *arbeidsløse til aksjon*, understøttet av fagorganisasjonen, som nu må ta hånd i hanke med de arbeidsløses foreninger. De arbeidsløse må selv gjøres interessert og få forståelsen av at ved aksjoner fra deres side vil kravene bli understøttet på en slik måte at det *må* tas hensyn til kravene. Jeg vil be fagforeningene om å ta op og aktivt støtte ungdomslagene i det arbeide som disse her er gått igang med. Det må handling til for igjen å vekke de interesseløse og for å få gehør for det som hele arbeiderklassen idag står samlet bak. Samtidig må oppgaven være å reise en folkebevegelse for å hindre at *våbenøvelser blir avholdt i år*. Gjennem demonstrasjoner og møter og ved uttalelser fra by- og herredsstyrene må det skapes tilslutning til kravet om at øvelsene sløfies, og at de innsparte midler går til bekjempelse av arbeidsløsheten ved igangsettelse av nyttig arbeide. Store deler av bønderne og mellomklassen vil stå ferdig til å støtte en sådan aksjon. Kan den gjennomføres, da vil dette parti ha evnet å utrette noget til virkelig gagn for folket allerede i de første måneder. La det skje, kamerater!

Flood-Engebreetsen: Vi er sikkert alle klar over, at den innsats vi kan gjøre til hjelp for de arbeidsledige, vil mer enn noget annet enkelt spørsmål komme til å være avgjørende for partiets fremgang og vekst i den tid som kommer. Tusener har sett frem til denne klassesamling, har bidratt til den og agitert for den, i erkjennelsen av at alene ved forenede krefter kan vi vinne frem. Forholdene er fortvilet utover landet. Kunde vi trekke op et billede av nøden som den virkelig er, vilde det kunne bestemme oss til å gjøre hvad som helst. Et virksomt arbeide for de arbeidsløse vil aktivisere partiets medlemmer og bestyrke arbeiderklassen i dens opfatning av klassesamlingens nødvendighet. Det er da naturlig at vi fra Ungdomsfylkingens side peker på militærøvelsene og understreker at det her må forlanges en innsparing av disse millioner til støtte for den produktive virksomhet. Og her kan vi alle gjøre vårt, ved at vi tar op en kraftig propaganda hver på vårt sted. Ved å sette inn hele den politiske og organisatoriske makt som det forenede parti besidder, skal det kunne lykkes å reise et folkekrav så sterkt at makthaverne ikke kan avvise det.

Arnfin Vik: Det som vi mangler, er nettop organisering av de arbeidsløse. Forholdet er efterhånden blitt det, at den nye generasjon som vokser op blir stående på siden av både den politiske og faglige bevegelse; de kommer i intet mon fagorganisasjonen til gode. På den måte kan mange av dem, hvis det skal fortsette slik, bli den viktigste hær til rekruttering av streikebryterne. Dette er en alvorlig fare. Vi vet

at arbeidsløshetsspørsmålet ikke kan løses innen rammen av det bestående samfund. Vi må derfor ta fatt på oppgavene der de ligger nærmest. De som har vært arbeidsløse i mange år, de kan ikke og orker ikke å høre på foredrag og utredninger om arbeidsløshetens årsaker. Det som har vært understrømmen i klassens samling er, at splittet står vi svake, og at det nu skal bli en forandring. Derfor krever arbeiderne at det samlede parti reiser spørsmålene, og de venter at det blir gjort noget. Ikke minst stilles dette krav til partiet av ungdommen. Adgangen til fagene, til arbeidsplassene, blir stengt for den, og arbeidsløsheten tærer slik at mange blir fullstendig moralsk ødelagt. De eldre organisasjonsfolk i fagforeningene er ikke tilstrekkelig opmerksom på det. Husk at det er deres *egen ungdom* det gjelder! Skal dere kunne kreve av ungdommen idag at den skal opta kampen etter dere, da må det gjøres noget for den ungdom, slik at den ikke skal føle at den er satt utenfor hele samfundet.

Ole Øisang beklaget at det var levnet så kort tid til en behandling av disse spørsmål. En inngående debatt i forbindelse med krisen og arbeidsløsheten vilde ha vært ønskelig. Det norske Arbeiderpartis landsstyre nedsatte i møte før jul en programkomité, hvis oppgave skulde være å utarbeide forslag til et omfattende økonomisk program. Dessverre var dette ikke blitt gjort. Derimot hadde Alfred Madsen skrevet en verdifull brosjyre, som burde spredes over alt i landet. Men det var intet *program*. Og ved en slik anledning som denne burde man ha kunnet fremlegge det program som arbeiderne ventet. Han håpet centralstyret vilde være opmerksom på dette og ta skritt til, eventuelt sammen med sekretariatet, å behandle det økonomiske program som stod på dagsordenen og at det virkelig også blev reist en aksjon for å få programmet *gjennemført*. Man skal — sa tal. — huske at titusener av arbeiderne stiller de aller største forventninger til det samlede parti, og det innebærer også en forpliktelse for Det norske Arbeiderparti.

Einar Gerhardsen: Der er nevnt et antall arbeidsledige på 50—60 000. I dette tall drukner den enkelte, og vi vil ikke kunne fatte elendigheten nogen av oss. Hvis man nogen gang i arbeiderbevegelsen skulde ha en oppgave, så måtte det være her. Det går ikke an for den norske arbeiderbevegelse å la det gå som det hittil har gjort. Hvad hjelper *forslag*, når de stemmes blankt ned? Man må i organisasjonene innstille sig på å reise en aksjon, en folkebevegelse så sterk at det ikke denne gang lykkes for makthaverne å stå imot. De brede lag er enig i dette og står bak oss. Nu må det av partiet sammen med Landsorganisasjonen tas alvorlig fatt overfor myndighetene. Ellers står bare *selvtektens* vei åpen for de arbeidsløse. Og hvem vil fornekte deres rett til å skaffe sig mat hvor de kan finne den? Vi må vekke samvittighetene hos arbeiderklassen først og fremst, men også hos de andre. Og *intet* middel må lates uforsøkt for å redde de arbeidsløse.

P. Kviberg: Det er med megen opmerksomhet og med beundring jeg har hørt på det foredrag Alfred Madsen nettop holdt. Vi har på denne kongress utformet samlingsgrunnlaget og vårt program i store linjer. Programmet kunde gjerne vært gjort enda meget kortere, det

kunde kort og godt hete: sosialisering! Programmet slår fast, at hvad arbeiderne vil, det er å overta samfundsmakten, naturherlighetene og produksjonsmidlene, og det uttaler at det bare kan skje gjennom arbeiderne selv. Her skal vi huske, og vi skal erkjenne det, at der innen arbeidernes egne rekker nu rår megen uvitenhet og uklarhet, når det spørres om måten å gjennomføre dette program på. På dette område, *oplysningsarbeidets* område, har vi derfor en veldig oppgave. Jeg vilde gjerne at dette skulde sies her — for å peke på én oppgave vi har foran oss, når vi forlater denne kongress. Alfred Madsen har behandlet den sak som her står som den *centrale* og han har ut fra denne ene sak behandlet vårt syn på samfundsforholdene og utviklingen, med eksempler hentet fra livets egen praksis. Med dette foredrag har han *utfyllt* det program som er godkjent av denne kongress, og det er det verdifulle. Nu står det tilbake å gjøre programmet og våre krav kjent blandt hver eneste mann. Når vi kommer hjem, må vi opta et intenst opplysningsarbeide i alle våre kretser — det må til, hvis vi skal komme videre. Og den økonomiske brosjyre som er skrevet, må bli lest av alle og danne grunnlaget for diskusjonen. Husk, at det første nu må være et sterkt og intenst opplysningsarbeide blandt hele det norske folk!

Ordstyreren (Buen): Hermed er talernes rekke ute. Jeg skal referere det forslag som vi har ment skulde danne *avslutningen* på denne debatt. Det lyder:

Arbeidernes samlingskongress, som representerer 76 000 organiserte arbeidere, arbeiderbønder og fiskere, understreker at de krav som felleskomitéen har stillet til Regjering og Storting i anledning av arbeidsløsheten og den økonomiske situasjon, er hele den norske arbeiderklasses krav, og at dette er minstekrav som m å oppfylles, hvis ikke nøden skal ta overhånd. Det forenede norske arbeiderparti vil legge all den tyngde det evner i arbeidet for å kjempe disse krav frem.

Forslaget blev enstemmig vedtatt av kongressen.

Tid og sted for neste landsmøte.

Enstemmig besluttet å overlate til landsstyret å fatte bestemmelse herom.

Ordstyreren meddelte at der ved innsamlingen til Matteotti-fondet var innkommet 405 kroner.

Videre blev det opplyst at det nyvalgte landsstyre skulde ha møte den følgende dag kl. 10 formiddag.

Kongressens avslutning.

Ordstyreren: Hermed er kongressens dagsorden ferdigbehandlet, og jeg gir ordet til partiets formann!

Torp uttalte, hilset med langvarig og demonstrativt bifall:

Partifeller! Vi er nu nådd frem til avslutningen av dette møte. Alle som har deltatt her i disse to dager, har sikkert hatt følelsen av at det som har båret arbeidet oppe — både på kongressen og i den

komité hvis arbeide nu i grunnen er avsluttet — har vært viljen til å na frem til et *resultat*, som kunde konsolidere og styrke partiet og dermed klassen i dens kamp. Förhandlingene og arbeidet har hele tiden vært båret oppe av kameratskapsfølelsen, av solidaritet. Det er dette som har vært plattformen for vårt samlingsarbeide, og det er denne følelse av samhörighet og solidaritet som har maktet å *holde* gjennom alle de vanskeligheter vi har stått over for.

Jeg vil si en takk til de representanter som har deltatt i denne kongress, for at de har fulgt den samme linje. De har forsøkt å legge den samme plattform og innrette sig slik at resultatet ikke bare blev en formell enstemmighet, men en enstemmighet i realiteten.

Videre får jeg lov å rette en takk til ordstyrerne, sekretærene og de mange andre som har vært kongressens funksjonærer. Det ligger et stort arbeide bak et møte som dette, og mange av de som har deltatt og gjort tjeneste her, går slitne herfra. Derfor sier vi dem alle en takk. (Bifall.)

Jeg har også fått i oppdrag fra formannen i den faglige Landsorganisasjon å overbringe en hilsen til kongressen fra ham. Han hadde ønsket å kunne være tilstede og personlig legge inn et ord overfor alle de som er samlet her, fra de faglige så vel som de politiske organisasjoner. Han bad mig minne om at fagorganisasjonens medlemmer her i landet står overfor en *storkamp*, og han vilde be dere alle som én, når de nu kom hjem, om å *underbygge den vilje til å samle kreftene* som denne samlingskongress har villet gi uttrykk for og fremme blandt arbeiderne. Jeg føler mig overbevist om at disse ord fra Landsorganisasjonens formann vil bli båret ut til alle verksteder og fabrikker, til grubene og anleggene, ja videre ut til fiskeværene og småbrukene og til hele det arbeidende folk i dette land — båret ut slik at den dag Arbeidsgiverforeningen vil gå til angrep mot arbeiderklassen, skal den komme til å møte en mur av *viljer som ikke lar sig tvinge til side*, en felles vilje som tar alle krefter i sin tjeneste for å kunne *seire* i den kamp som forestår. (Sterkt bifall.)

Dessuten vil jeg rette en takk for den tillit som er vist mig personlig på denne kongress. Jeg vil si en takk fordi jeg vet at kreftene nu blir større, en takk fordi jeg vet at nye krefter er trukket inn for å reise byggverket — den bygning som blev påbegynt for firti år siden.

Vi vet hvordan det er: Skal man reise en bygning — ta et løft — må man ha *planene* ferdige; man må ha gjort tegningene og tenke sig hvordan det hele skal se ut. Byggmesteren må beregne styrken av hver bjelke, hver stolpe, for sikkert og trygt å kunne føre op byggverket. Men for å reise det må man også ha mennene, folkene. Også vi må ha grunnrisset, ha trukket op tegningen. *Grunnsynet* må være befestet. Men vi kan ikke si at slik og slik skal det innrettes til den minste detalj; vi må bygge på livet selv, og alltid innrette oss slik som *det* tilsier oss, hvis vi skal reise vårt bygningsverk: arbeiderklassens frigjørelse.

I dette arbeide trenges folkene, bygningsmennene. Og vi er i disse dager blitt tilført nye krefter. Mange, mange medarbeidere er kommet til. Vi har vedtatt programmet og truffet beslutning om de retningslinjer som skal være de ledende. Men det *avgjørende* er at alle disse

krefter kan bli satt i arbeide, og at de kan medvirke solidarisk. Det er avgjørende for at denne samlingskongress skal bli innledningen til det som vi har håpet, til den *virksomhet* som det nu er så sterkt behov for.

Derfor ber jeg dere, og appellerer så sterkt som jeg kan: La solidariteten, samholdet, toleransen være grunnlaget, la oss alle være kamerater i arbeide og i kamp, slik at alle krefter — alle uten undtagelse, *uansett* de avskygninger de har tilhørt — kan komme med i det felles arbeide for felles sak.

Med disse ord takker jeg kongressens representanter og gjester, og jeg anmoder samtlige om med mig å utbringe et leve for Det norske Arbeiderparti — Det forenede Arbeiderparti! (Intens håndklapp.)

Magnus Nilssen uttalte under sterkt bifall:

Partifeller! Idet jeg fullt og helt slutter mig til hvad partiets formann har uttalt, vil jeg med nogen ord gi uttrykk for den samme tanke, de samme følelser som besjeler mig og oss alle.

Nu er den store og forjettelsesrike gjerning fullbragt — den som tusener av klassefeller i dette land lenge har gått og håpet på og stundet mot. *Den politiske samlingen er en kjensgjerning.* Store opgaver ligger foran oss, store forhåpninger stilles til oss og vårt parti. Slik som det har vært styrt og stelt i de senere år, slik som den økonomiske situasjon er, slik som arbeidslivet og alt hvad dermed henger sammen, er bragt i ulage, er vanskelighetene blitt så store at kreftene må forenes for at man kan *stå imot* dette trykk og de angrep som vil bli reist mot arbeiderklassen fremover.

Vi *tør* ikke si at vi skal klare alle vanskeligheter. Vi *tør* ikke stille den forhåpning til vårt arbeide, at når bare den politiske klassesamling er i orden, så skal det oprinne en ny dag for dem som lider og har det verst iblandt oss. Men det *tør* vi si, at alle de krefter, evner og viljer som vi eier, de skal i forening bli satt inn på å løse vanskelighetene, stanse reaksjonen og begynne det byggende, bærende arbeide som er nødvendig for at arbeiderklassen skal komme frem til sin rett. (Bifall.)

Nu gjelder det at den enighet, den samdrøktighet, den *ånd* som har hvilt over denne kongress, forplanter sig til hvert eneste partimedlem, til organisasjonene og avisene rundt om, slik at det som ennu måtte sitte igjen fra de uhyggelige splittelsens år, så fort som mulig kan overvinnes, og slik at man overalt og allevegne kan etablere den kameratskapets og fordragelighetens ånd som skal og må besjele alle som har viet sig til et trofast arbeide i arbeiderklassens tjeneste. Vi tenker ikke på nogen slavisk trellendom; som frie kvinner og menn har vi full adgang til å gjøre vår personlige, vår individuelle innsats i partilivet og partibevegelsen. Men når rådslagningene er til ende, og vi har gitt vårt besyv med og beslutningene er falt, så har vi som gode partifeller lojalt å innrette oss derefter, slik at vi kan møtes i én vilje til fremme av det gode arbeide som skal utføres for felles sak! (Bifall.)

Ordstyreren, *Buen*, uttalte derpå: Mangen strid er utkjempet i Norges arbeiderbevegelse, men neppe nogen så dyptgående som den siste vi har oplevet. Derfor har det også vært en lykke å oppleve en begi-

venhet som denne kongress. Strid vil det vel også komme til å stå siden hen. Men *strid* er i og for sig ikke av det onde; den kan tvert om være god, når den bare føres under *socialismens* fane for de socialistiske prinsipper. Det håper vi nu å skulle nå frem til, og den kultur og vilje som har preget denne kongress, gir i sig selv den beste bekreftelse på det. Det har vært uttalt at det vilde bli en vanskelig oppgave å lede som *dirigent* denne kongress; den har jo vært et veldig apparat. Men den måte hvorpå kongressen har kunnet avvikle sitt arbeide og gjennomføre det program for hvilket den var innkalt, taler høit om den voksende kultur innen vår bevegelse og arbeidernes rekke. Skal vi nu se *frem*, vil jeg si at disse dager har vært gledelig for mig. For det som gir livet verd, i all strid og alle omskiftelser, er det at man kanskje kan skimte frihetens morgenrøde bak undertrykkelsens makt. Det forenede parti, åndsfrihetens lysende representant i Norge, det skal være en *lysets budbringer* ut til det norske folk, det skal bringe tro og livsmot inn i de tusen hjem. Og hermed takker vi for alt i disse dager!

Buens ord fra dirigentplassen blev hilst med sterkt bifall.

Til slutt blev det forlangt en tale av *Tranmæl*. Under sterke ovasjoner fra den veldig forsamling uttalte Tranmæl til avslutning:

Kamerater og partifeller! Vi har begynt jubileumsåret vårt. Og vi kunde ikke begynne det på en stoltere og mere forjetningsfull måte. Vi innledet året med drøftelsen i organisasjonene av klassesamlingen, og vi har oplevet den glede å se at de to partier som er gått sammen, har kunnet gjøre det samstemmig. Det er også en stor glede å se at en rekke av våre fagorganisasjoner allerede nu har tatt stilling for klassesamlingen. Vi vet også at ti-tusener av arbeidere og småårsfolk rundt om i dette land har fulgt bestrebelsene for å muliggjøre den politiske arbeidersamling i Norge med den mest levende interesse og begeistring. Og deres øine har vært vendt mot denne kongress, som har innfridd sine forpliktelser.

Nu er det å gå ut i agitasjonen, i arbeidet og kampen, for å *virke* *liggjøre* de saker som er satt op og løse de oppgaver vi er blitt enig om. Det er et stort gjenreisningsarbeide vi står overfor. I bygd efter bygd er det brakkmark; det gjelder å *reise* organisasjonen der hvor det ennå ingen finnes, og også på steder hvor vi har avdelinger før, trenges det øket liv og inhold. Vi har også vår partipresse, som skal styrkes. Vi er her nådd et godt stykke, men ennå er det meget igjen, før vi har fått alle klassefeller i tale. Fremdeles gir motstandernes presse den åndelige og politiske føde for en masse som skulde sogne til oss. Det er således arbeidsoppgaver nok. Jeg synes derfor at vi nu skal gi hverandre håndslag på at vi går ut i agitasjonen for å skape nye posisjoner for partiet og utbedre stillingen der hvor den ennå er svak, slik at vi som organisasjon er konsolidert over hele linjen den dag da jubileumshøitidelighetene inntreffer. Vi *trenger* øket makt, og også øket selv-tillit. Vi har igår og idag rådslått om klassesamlingen, om gjenreisningen av den politiske arbeiderbevegelse i landet vårt. Der må også arbeides for å skape en sterk og ubrytelig samling om den økonomiske bevegelse, om fagorganisasjonen. Men det vi vil, er også å kunne rådslå

om hvordan samfundet skal styres og stelles. Tar vi med oss de inntrykk vi har fått herfra, hver til vårt virkested, og arbeider vi ut fra de forsetter som er gitt, så skal den dag heller ikke ligge langt borte da den norske arbeiderklassens representanter møter for å *avgjøre* landets anliggender! (Bifall.) Vårt mål er det arbeidende folks erobring av samfundsmakten — det arbeidende folks endelige frigjørelse. Jeg vil be dere, kamerater og partifeller, om å være med nu til slutt på et leve for denne store opgave: *et arbeiderstyret, et socialistisk Norge*. Det leve! (Kraftige håndklapp.)

Et veldig bifall runget gjennom salen, og huset formelig rystet under hurraropene.

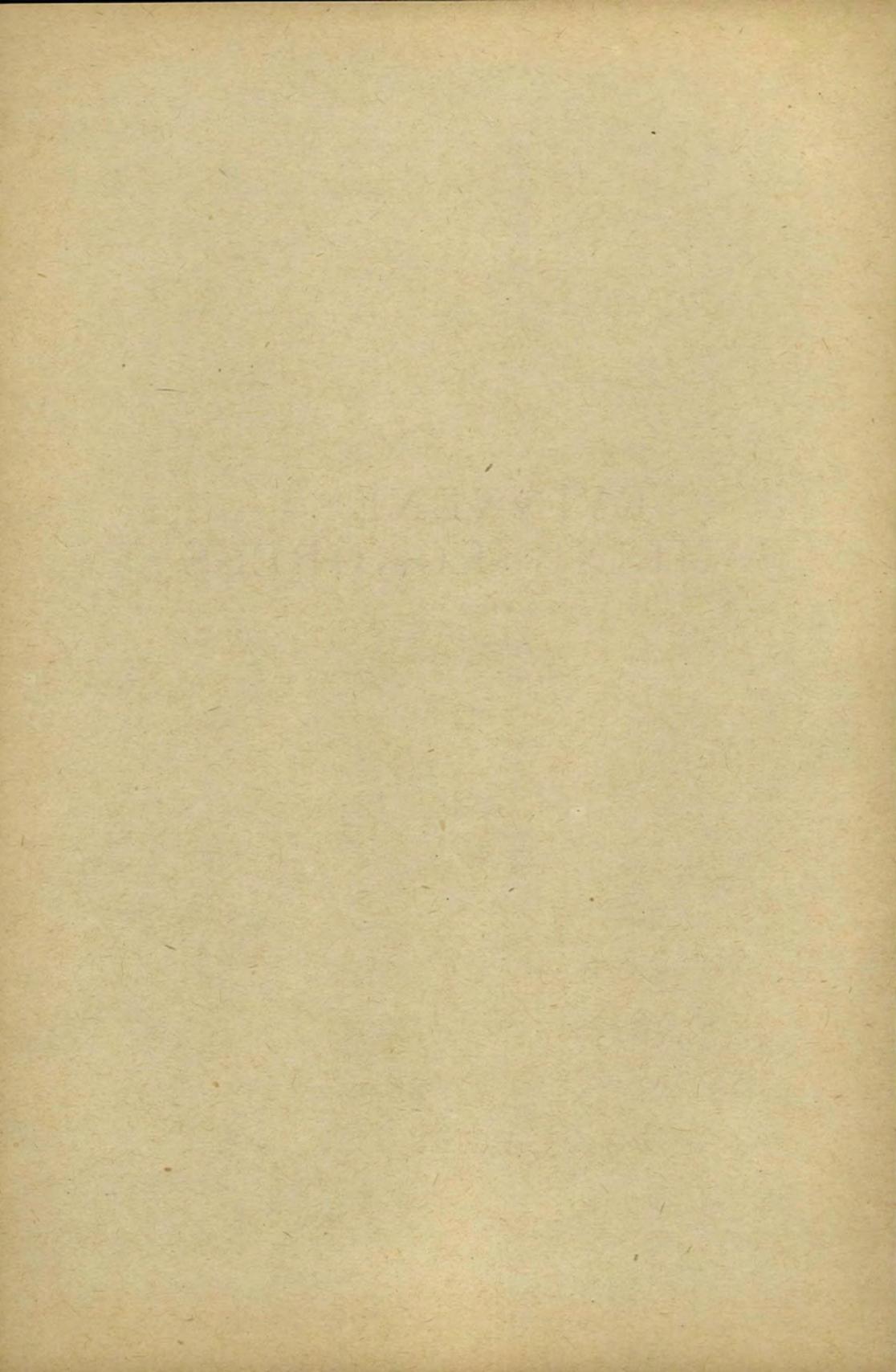
Efter Tranmæls tale istemte kongressen «Snart dages det, brødre». Forhandlingene blev derpå avsluttet kl. 1½7.

Felleskomitéen.

Fra venstre: *Jens Teigen, Alfr. Madsen, Rich. Hansen, Martin Trammøl, Edv. Bull, Oscar Torp, Halvard Olsen, Magnus Nilssen, Johs Bergersen, Hans Amundsen, Joh. M. P. Ødegård, Olav Oksvik.*

KVINNENES
SAMLINGSKONGRESS

Kvinnenes samlingskongress blev åpnet mandag den 31 februar kl. 1/26 i Folkets Hus, store sal.

Til kongressen var anmeldt 87 representanter fra Det norske Arbeiderpartis kvinneavdelinger og 37 fra socialdemokratiske kvinneforeninger. Dessuten møtte kvinnesekretariatets medlemmer og Norges socialdemokratiske Kvinneforbunds styre.

Efter avsyngelsen av «Internasjonalen» åpnedes møtet av *Sigrid Syvertsen* med følgende tale:

På vegne av Det norske Arbeiderpartis kvinnesekretariat og Det socialdemokratiske Arbeiderpartis Kvinneforbund skal jeg få ønske representantene til denne kvinnenes samlingskongress velkommen.

De beslutninger som er fattet på de to partiers landsmøter og stadfestet av den mektige samlingskongress nede i Logen hilser sikkert kvinnene, ikke bare de som er representanter her, men alle de organiserte kvinner rundt det hele land med glede og begeistring.

En samling av kreftene kommer sikkert ikke minst kvinnene tilgode.

Reaksjonen, angrepene på arbeiderklassen som vi stadig er vidne til, bedriftsinnskrenkninger, lønnsreduksjoner og den forferdelige arbeidsledighet som hersker, er momenter som er avgjørende for at den samling av arbeiderklassens krefter som nu er fullbyrdet, vil ha betydning for fremtiden.

Jeg vil få uttale som min sikre tro og overbevisning at det samlingsmøte som kvinnene er gått til idag, blir preget av vilje til å samles til felles løft.

Da vi var samlet sist til landsmøtet i 1920, før splittelsen, var vi uenige og der falt mange bitre ord. Der har også senere vært rivninger og meningsforskjell, og der vil kanskje også i fremtiden være uenighet om saker. Men hvis vi nu legger godviljen til, glemmer bitterheten fra før og legger all vår evne og alle våre krefter til for det arbeide som vi plikter overfor det forenede arbeiderparti, så skal vi sikkert oppnå resultater som vi kan være fornøid med.

La kameratskapets ånd også prege kvinnenes samlingskongress og la oss samles i én kvinneorganisasjon i ønsket om fremgang for det parti vi tilhører!

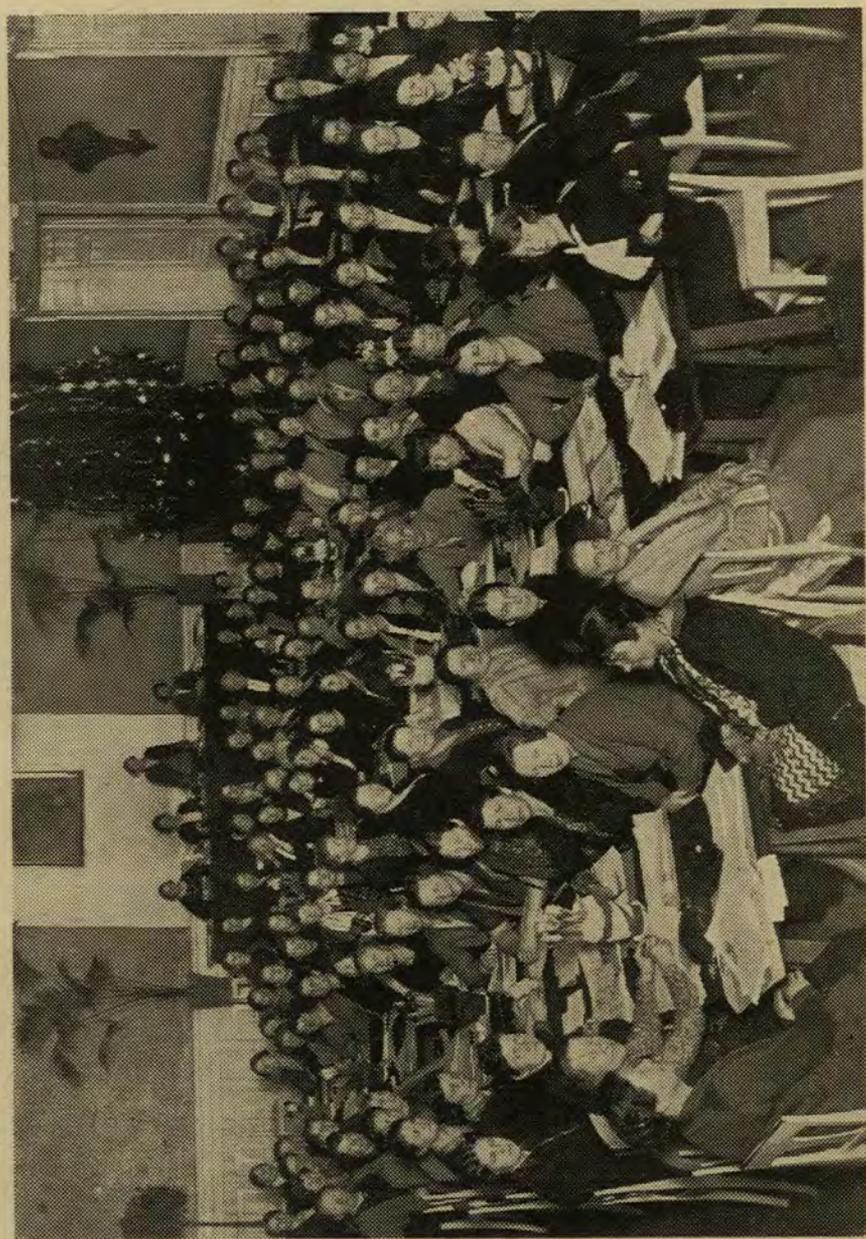
Jeg vil igjen få hilse representantene velkommen og erklærer hermed kongressen for åpnet.

Talen mottoges med sterkt bifall.

Et telegram fra Narvik Arbeiderpartis Kvinneforening referertes.

Det besluttedes å sende en blomsterhilsen til Martha Tynes.

Der foretoges derefter navnprop og fullmaktene godkjentes.

Til dirigenter valgtes *Marie Skau*, Vestfold, og *Anna Gundhus*, Hønefoss. Til sekretærer valgtes *Thora Pettersen*, Oslo, og *Karin Nygaard*, Oslo. Til valgkomité valgtes *Alette Lundeberg*, *Helga Karlsen*, Oslo, *Johanne Johansen*, Telemark, *Anna Michelsen*, *Anna Ørbeck* og *Konstanse Hansen*.

Inger Kristiansen uttalte på de socialdemokratiske kvinners vegne sin tilslutning til samlingen og håpet at den vilde bli til nytte og gagn for arbeiderklassen. De socialdemokratiske kvinner hadde gått inn i et forbund med nye former, de hadde ofret sin egen form til fordel for kvinnebevegelsen. Vi håper derved å oparbeide tillit og tro til hverandre og samle oss om de oppgaver som ligger foran oss. Splittelsen har før gjort oss maktesløs, revet oss op innvendig, der har dannet sig kløfter som det har vært vanskelig å slå bro over. Men vi tror nu at de skal kunne utbygges. Det arbeide skal skje gjennom foreningene hvor der nu må arbeides for tillit og tro, så der kan bli lysere tider for arbeiderklassen.

Anna Gundhus overtok derpå dirigentplassen.

Som første sak behandledes følgende forslag fra den nedsatte felleskomité angående organisasjonsformen:

I.

Organiseringen av kvinnene skjer i direkte tilknytning til Det norske Arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti.

I forbindelse med partiets landsmøte holdes en landskvinnekonferanse, hvortil enhver tilsluttet forening, som har opfylt de i lovene fastsatte plikter, har rett til å sende 1 representant for hvert påbegynt 100 kvinnelige medlemmer. Representantene velges av de kvinnelige medlemmer. For øvrig gjelder reglene for landsmøtet.

(Socialdemokratenes forhandlere foreslår at det skal hete kvinnes landsmøte istedenfor landskvinnekonferanse.)

II.

a) Til å lede agitasjonen blandt kvinnene velger landskvinnekonferansen et landsutvalg som i samråd med Det norske Arbeiderpartis centralstyre utøver den øverste myndighet for partiets kvinneavdelinger. Dette utvalgs oppgaver er å bistå kvinneavdelingene i deres studiarbeide, lede agitasjonen og organisasjonsarbeidet blandt kvinnene, redigere «Arbeiderkvinnen» som utgis av landskvinneneutvalget.

b) Landskvinneneutvalget består av formann, næstformann, sekretær, 6 styremedlemmer, hvorav 2 velges av og innen partiets centralstyre. For utvalget velges 5 varamenn.

c) Landskvinneneutvalget velger 2 medlemmer med varamenn til partiets centralstyre.

d) Landskvinneneutvalget har adgang til partiets landsmøter.

III.

Formannen leder landskvinneneutvalgets forhandlinger og påser at de fattede beslutninger iverksettes.

Sekretæren som ansettes av centralstyret efter innstilling fra landskvinnekonferansen lønnes av partiet, fører protokollen, korrespondansen, foretar agitasjonsreiser og utfører for øvrig det arbeide som utvalget og partiet pålegger henne.

Sekretæren har adgang til centralstyrets møter.

IV.

a) I by-, herreds- og fylkespartienes styrer skal kvinnene være representert. Innenfor by-, herreds- og fylkespartiene nedsettes kvinneutvalg. Disse samarbeider med by-, herreds- og fylkespartienes styrer og står i stadig rapport med landskvinneutvalget.

b) By- og herredspartiens kvinneutvalg sørger for at der avholdes regelmessige møter av alle kvinner som står tilsluttet en kvinneforening, et ungdomslag eller en annen partiforening. Hvor de lokale forhold tilsier det, inndeles byen eller herredet i 2 eller flere kretser som avholder kvinnemøter som ovenfor nevnt.

c) Hvor forholdene tillater det opprettes kvinnespalter i partiavisene.

V.

a) Fylkeskonferanse holdes så ofte som fylkespartiets kvinneutvalg finner det påkrevet.

b) Fylkeskonferansen velger de kvinnelige medlemmer av fylkespartienes styrer og kvinneutvalg.

c) I likhet med centralstyret velger fylkespartienes styrer medlemmer av fylkets kvinneutvalg.

VI.

Der kan dannes foreninger eller grupper ettersom de lokale forhold tilsier det. Kvinneforeningene tilpliktes å stå tilsluttet by- eller herredspartiet.

VII.

Kvinneorganisasjonen er i sin politiske og organisatoriske virksomhet underlagt Det norske Arbeiderpartis program, beslutninger og lover.

Det økonomiske ansvar for utgivelsen av «Arbeiderkvinnen» påhviler Det norske Arbeiderparti og landskvinneutvalget i fellesskap.

Komitéen forutsetter at den lokale sammenslutning av kvinneorganisasjonene skjer i forbindelse med partiets sammenslutning av de lokale partiorganisasjoner. —

Inger Kristiansen optok socialdemokratens dissens i punkt I og foreslo at navnet blev *Kvinnenes landsmøte* istedenfor landskvinnekonferanse. Hun hevdet at en konferanse bare var en drøftende forsamling, mens et landsmøte var besluttende.

Petra Stafseth foreslo prinsipielt *Kvinnenes landsmøte*, subsidiært vilde hun foreslå *Kvinnenes landskonferanse*, da uttrykket *landskvinnekonferanse* var sproglig galt og kunde bringe misforståelser.

Marie Skau hevdet at kvinnes landskonferanse var likeså selvstendig som et landsmøte. Det hadde ennå ikke hendt at partiet hadde omstøtt noen av konferansens beslutninger. Det vilde bare hende om der skulde skje prinsipielle brudd på partiets program.

Sigrid Syvertsen uttalte at der under de forberedende forhandlinger var vist stor beredvillighet fra begge kanter, men det hadde ikke vært mulig å komme til enighet om navnet. De konferanser man hittil har hatt, har alltid vært fullt selvstendige og der var aldri av partiet blitt foretatt forandringer i beslutningene.

Helga Ramstad og *Johanne Larsen* talte for uttrykket landsmøte. *Mathilde Næss* uttalte sig i samme retning. *Anna Pleym* mente at konferanse var mindreverdige. Et landsmøte hadde en ganske annen makt og respekt. Nu hadde hun arbeidet 20 år i arbeiderbevegelsen og hun vilde ikke stemme for ordet konferanse som vilde bety en minsket respekt.

Thina Thorleifsen hevdet at det kunde jo hende det kunde bli tatt beslutninger som ikke var til gagn for partiet. Det var derfor nødvendig at de blev forelagt for det. En konferanse var både avsluttende og konfererende. Men der var ikke her tale om mindre selvstendighet for kvinnene. Det gjaldt ikke her en kvinnesak. Kvinnene var også partimedlemmer, det var partiets beste man vilde, ikke kvinnesaken. Når man nu gikk med på en omlegning av organisasjon, var det urimelig å henge sig i en bagatell som denne. Det gjaldt bare om å få flest mulig kvinner inn i partiet, og det var det som var hovedformålet.

Gitta Jønsson talte for konferanse, da det bedre markerte enighet med partiet. Det beskar ikke på noen måte kvinnes rettigheter. For på det store landsmøte var enhver kvinne og mann like selvstendig og hadde samme rettigheter.

Redaktør *Tranmæl* som var kommet til stede, holdt en liten tale til kongressen. Skal vi kunne evne den veldige oppgave, uttalte han, så må vi få kvinnene med mer enn før. Der må skapes en veldig kvinneorganisasjon og ungdomsorganisasjon som kan tilføre bevegelsen kraft og glød og hengivenhet. Ungdommens opdrift og ungdommens friske umiddelbare pågåenhet er en livsbetingelse for partiet. Det blir ikke den riktige kraft og klang i arbeiderbevegelsen før kvinnene og de unge kommer med. Det er så mange kvinner som søker til foreningsarbeide, ofte av religiøs art, fordi de har en ideell trang til å yde noget, dem bør vi få med i organisasjonen, utnytte deres kraft og offervilje. Hvis vi kan få en kvinneorganisasjon på 30—40 000 medlemmer og en like stor ungdomsorganisasjon, da vil makthaverne ikke kunde utfordre arbeiderne slik som de nu gjør. Det er meget å utrette, det forestår store kamper, større enn vi aner. Da blir det husmødrene som får yde den største innsats. Derfor bør de også prege bevegelsen og gi den innhold.

Talen hilstes med sterkt bifall.

Efter en kaffepause sang Arbeiderpartienes Kvinnesangforening en del nummer og derpå fortsatte debatten om navnet med *Marie Skau* som dirigent.

Efter uttalelser av fruene *Fischer, Pleym og Madsen* blev der foretatt avstemning.

Thina Thorleifsen meddelte at man gikk over til *Petra Stafseths* subsidiære forslag: Kvinnenes landskonferanse. Dette navn vedtoges med 68 mot 43 stemmer som avgaves for Kvinnenes landsmøte.

De øvrige poster vedtoges enstemmig.

Efter en del bemerkninger fra *Petra Stafseth, Inger Kristiansen, Alette Lundeberg og Thina Thorleifsen* vedtoges enstemmig følgende

Oprop til arbeiderkvinnene i Norge:

De siste års politiske splittelse med tre innbyrdes stridende arbeiderpartier har i høi grad svekket arbeiderklassens politiske og økonomiske stilling. I et lite land som Norge er en slik splittelse av arbeiderklassens krefter i det lange løp uholdbar.

Den økonomiske og sociale nød er vokset sterkt for hele den arbeidende klasse. Den svarte nød herjer hjemmene, sulten griner i ansiktet på titusener av arbeidsføre, kraftige menn og kvinner som uten egen skyld er henvist til å gå uten beskjeftigelse. Titusener av bleke, underernærte barn, ribbede hjem, sultende og fortvilet ungdom og eldre arbeidere er idag det billede som rulles op når arbeiderklassens kår skal skildres.

Samtidig er borgerklassens politikk stadig blitt mere utfordrende og reaksjonær. Den politiske og økonomiske situasjon fremtvinger derfor nu en samling av alle byggende krefter innen arbeiderbevegelsen. Et mektig politisk arbeiderparti må reises, omfattende de brede masser og de klassebevisste arbeidere og arbeiderkvinner.

Bare ved å reise en omfattende sterk politisk organisasjon som intimt samarbeider med arbeidernes faglige og økonomiske organisasjoner, kan der skapes en makt som kan holde de reaksjonære krefter stangen, som kan føre en effektiv klassekamp, og som kan utføre praktisk arbeide til gagn for hele det arbeidende folk.

Det norske Arbeiderparti, det forenede arbeiderparti, må bygge på et bredt grunnlag, omfattende alle de arbeiderelementer som vil delta positivt i kampen for en socialistisk samfundsordning. Medlemmenes vilje må være partiets lov. Fri, kameratslig meningsutveksling må være tillatt uten at der dannes organiserte fraksjoner, og med respekt og lojalitet for de organisasjonsmessige trufne avgjørelser.

Som en samvirkende del av Det norske Arbeiderparti, det forenede arbeiderparti, må kvinneavdelingene av all kraft ta sig av det indre, byggende organisasjonsarbeide, opplysningsarbeidet og agitativ virksomheten. Det indre, byggende organisasjonsarbeide må ha til hensikt å skape den sterkeste mulige organisasjon som kan føre en effektiv kamp utad mot borgerklassen, og som på en positiv måte kan fremme og vareta hele arbeiderklassens interesser.

Ved et tillitsfullt, lojalt samarbeide innenfor ett arbeiderparti vil det være mulighet for å erobre det overveiende flertall av det arbeidende

folk for organisasjonen, for klassekampens, for socialismens idé, og derved bane veien for arbeiderklassens erobring av makten, for oppbygging av en socialistisk samfundsordning.

Arbeiderkvinner! Frem for Det norske Arbeiderparti — Det forenede arbeiderparti! Frem til et byggende arbeide! Frem til nye kamper!

Dessuten vedtoges følgende

henvendelse til Regjeringen:

Arbeiderkvinnenes samlingskongress som representerer titusener av hjem utover det hele land, understreker at de krav som felleskomitéen har stillet til Regjering og Storting i anledning av arbeidsløsheten og den økonomiske situasjon, er hele den norske arbeiderklassens krav, og at dette er minstekrav som må oppfylles, hvis ikke nøden skal ta overhånd. Det forenede norske arbeiderparti vil legge all den tyngde det evner i arbeidet for å kjempe disse krav frem.

Valg.

Valgkomitéen hadde innstillet følgende til medlemmer av Kvinnenes landsutvalg: Sigrid Syvertsen, formann, Inger Kristiansen, varaformann, Thina Thorleifsen, sekretær, Marta Nielsen, Mathilde Johansen, Helga Ramstad, Ragnfrid Grue.

Suppleanter: Rachel Grepp, Sigrid Thomassen, Eline Nilsen, Konstanse Hansen, Hilda Hammer.

Gitta Jønsson fant at det var uriktig at landsutvalget skulde bestå bare av representanter fra Oslo og omegn. *Olga Fischer* støttet henne.

Rachel Grepp hevdet at det var umulig å innkalle representanter som bodde langt borte. Utvalget svarte til centralstyret og hadde møter en gang om uken og ofte med kort varsel.

Olava Laugerud foreslo at fru Fischer fra Buskerud blev innvalgt. Der blev en livlig diskusjon om hvorvidt distriktene skulde være representert eller ikke i utvalget. Det besluttet at saken ikke gav anledning til forføining, hvorefter de innstillede blev valgt enstemmig.

Til slutt bragte *Oscar Torp* en hilsen fra partiet, ønsket kvinnene velkommen inn i rekkene og betonet nødvendigheten av en sterk kvinneorganisasjon. Hvis kvinnene gjorde sitt, skulde også partiets ledelse støtte op under det arbeide de hadde påtatt sig.

Den samling som nu var kommet, var ikke kunstig, den var skapt av livet selv. Kvinnenes rolle nu burde være samhold og solidaritet og pågâenhet i kampen. Den største og beste makt var den organisatoriske enhet. Når partiet i år kunde feire sitt 40-års jubileum, vil det stå fylket under ett merke med den oppgave å slå et slag for arbeiderklassens frigjørelse.

Sigrid Syvertsen takket kongressens funksjonærer for godt arbeide og møtets deltagere for deres innlegg. Diskusjonen hadde vist at der

rådet kampvilje, arbeidslyst og energi. Men nu gjaldt det å opta arbeidet i de lokale foreninger og bringe nye krefter inn i bevegelsen.

Hun utbragte et 3 × 3 hurra for samlingen.

Helga Karlsen takket dem som hadde forberedt arbeidet og takket for den godvilje som var lagt til. Dessuten overbragte hun en hilsen fra Martha Tynes.

Kvinnernes samlingskongress blev avsluttet ved 1/211-tiden med avsyngelsen av «Internasjonalen».
